

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XIV-то обикновено Народно събрание.

Трета редовна сесия.

XIX заседание, четвъртък, 11 ноемврий 1910 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Н. Гимиджийски, въ 3 ч. 30 м. слѣдъ пладне)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни)
Засѣданието се отваря.

Моля г. секретаря да провѣри отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь С. Грудовъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Василъ Александровъ, Ангелъ Ангеловъ, Георги Арабаджиевъ, Демиръ Атанасовъ, Константинъ Батоловъ, Андрѣй Башевъ, Димитъръ Бончевъ, Константинъ Велиновъ, Вълчо Георгиевъ, Стефанъ Георгиевъ, Гавриилъ Гроздановъ, Йонко Гунчевъ, Милошъ Дановъ, Петъръ Димитровъ, Василъ Димчевъ, Георги Динковъ, Колю Добревъ, Байко Друмевъ, д-ръ Иванъ Дрънковъ, Никола Дѣйковъ, Ангелъ Дюлгеровъ, Владимиръ Дяковичъ, Никола Дяковичъ, Лазаръ Ивановъ, Дани Илиевъ, Александъръ Каназирски, Сотиръ Кацаровъ, Иванъ Кьосенвановъ, Димитъръ Маноиловъ, Василъ Мантовъ, Ганчо Марковъ, Коло Мисловъ, Никола Митевъ, Тодоръ Михайловъ, Еманоилъ Начевъ, х. Семко Палавѣвъ, Стефанъ Паприковъ, Димитъръ Пенковъ, д-ръ Стефанъ Поповъ, Драганъ Поповъ, Никола Поповъ, Стефанъ Поповъ, Георги Радойковъ, Стефанъ Родевъ, Стефанъ Рожевъ, Стоименъ Савовъ, Иванъ Саллабашевъ, Иванъ Самарджиевъ, Александъръ Стамболийски, Вачо Станчевъ, Тодоръ Статковъ, Георги Сукуровъ, Славчо Тенчовъ, Петъръ Тодоровъ I, Недѣлчо Топаловъ, Алекси Филиповъ, Драганъ Чакъровъ и Георги Шиваровъ)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Присѣствуватъ 145 души народни прѣдставители; има нужното число налице, за да се състои засѣданието законно.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че отъ прѣседателството е разрѣшенъ отпускъ на слѣднитѣ г. г. народни прѣдставители: на горнеорѣховския Димитъръ Каранешевъ — 2 дена, на русенския Иванъ Самарджиевъ — 3 дена, на бѣленския Янко Поповъ — 2 дена, на силистренския Георги Динковъ — 10 дена, на станимашкия Александъръ Христовъ — 2 дена и на татарпазарджишкия Лазаръ Ивановъ — 7 дена.

Балчишкиятъ народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Бончевъ е поискалъ 10 дена отпускъ, който да му бѣде разрѣшенъ отъ Народното събрание.

Б. Токевъ: Защо отъ Събранието?

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Защото досега се е ползувалъ съ оня отпускъ, който прѣседателството по правилника има право да разрѣшава.

Б. Токевъ: Това искамъ да зная.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни да се даде на г. Бончева исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Поповскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Стоименъ Савовъ иска да му бѣде разрѣшенъ 3 дена отпускъ отъ Народното събрание, тъй като е използвалъ вече отпуска, който може да му бѣде разрѣшенъ отъ прѣседателството. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, што на г. Стоимена Савовъ да се даде тридневенъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

А. Краевъ: Азъ оспорвамъ, болшинство е.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Понеже има оспорване отъ г. Краева, заради това ще дамъ на второ гласуване. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, што на г. Стоимена Савовъ да се дадатъ 3 дена отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Има питання, по които не е отговорено отъ г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията. Понеже той отсъствува, ще останатъ за слѣдующето засѣдание.

Постѣпило е питане къмъ сѣщия министъръ отъ народния прѣдставителъ г. Атанасъ Краевъ. Понеже г. министърътъ отсъствува, ще се отложи. (Министърътъ на общественитѣ сгради влиза въ засѣданието)

Питането на г. Атанаса Краевъ къмъ г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията гласи: (Чете) „Учтиво моля да ми се отговори, счита ли г. министърътъ на пѣтищата и съобщенията нормално явление постоянната нередовность въ движението на влаковетѣ, проявявана чрезъ

почти систематичното имъ закъснѣние, и какви мѣрки е взелъ или счита за възможни, щото поне въ бѣдѣще да се спази необходимата точност?"
Има думата г. Атанасъ Краевъ.

А. Краевъ: Г. г. народни прѣдставители! Почти винаги, когато се е случвало да пътувамъ по нашитѣ желѣзници, съмъ констатирвалъ едно систематично закъснѣване на влаковетѣ. Мислѣхме, отдавали сме го, бивали сме наклонни да го отдаваме на слабостта на машинитѣ или на нѣкакви случайни причини; обаче изглежда, че това закъснѣние е непрѣкъснато, систематично. И менѣ ми стана извънредно мѣчно, неприятно, когато прѣзъ днесъ си, пътувайки отъ Русе за София, въ едно и също купе бѣхъ съ двама чужденци, и тѣ ми казаха: „Тази нередовност по българскитѣ желѣзници създава пертурбация въ движението на влаковетѣ на западъ, особено въ Ромѣния, дѣто звѣнецъ вече не се удря, дѣто точно на минутата пристигатъ и замиваватъ всички тренове, по всички гари. България, казваха тѣ, като че-ли е една страна, която не съвпада въ района на цивилизована Европа“. Отъ това ми стана извънредно неприятно, и азъ казахъ: моя длъжност и право е да привлѣка вниманието на респективния министъръ върху тази аномалност и да го моля да заяви тукъ прѣдъ почитаемото народно прѣдставителство, има ли нѣкакви сериозни причини, независими отъ волята на персонала, които спъватъ нормалното циркулиране на влаковетѣ, или пъкъ има други причини, за отстранението на които е възможно и г. министърътъ е готовъ да вземе нужнитѣ мѣрки. Въ такава смисълъ е направено моето питане.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ благодаря на г. Краева, че даде поводъ да се откриятъ два въпроса прѣдъ народното прѣдставителство относително движението на нашитѣ тренове.

Когато поехъ това министерство, менѣ тоже ми направиха впечатлѣние два факта: първиятъ е, че, наистина, треноветѣ, като че-ли систематически закъсняватъ 130 минути, 100 минути, 50 минути, 25 минути — то е рѣдкостъ, и още единъ другъ фактъ — че много често и, може-би, основателни оплаквания постъпватъ отъ търговцитѣ за липса на вагони, особено въ този сезонъ, когато се прѣнася жито, цвѣкло, вино и дървенъ материалъ. Искахъ да се освѣтля върху причинитѣ на тѣзи двѣ явления, които, наистина, не говорятъ добръ за нашитѣ желѣзници. Менѣ се дадохъ слѣдующитѣ четири причини, които въ послѣдствие, проверени отъ мене, чрѣзъ органитѣ, съ които разполагамъ за тази цѣль, се оказаха вѣрни.

Най-големитѣ закъснѣния въ България се прѣдизвикватъ отъ треноветѣ, които идатъ отъ Цариградъ и отъ Сърбия. За голѣмо съжаление, този чужденецъ, който е говорилъ на г. Краева, е твърдилъ тъкмо обратното на истината. Тренътъ, който иде отъ западъ, всѣкогашъ пристига въ България съ закъснѣние 100 минути, 50 минути, 160 минути, рѣдко, за да не кажа никога, се случва да пристигне третитъ на врѣме. За тази цѣль азъ притежавамъ всѣка сутринъ до 8 ч. точни свѣдѣния за движението на нашитѣ влакове и на онѣзи, идящи отъ странство, съ обозначение, съ колко минути закъснѣние е тръгналъ, съ колко е пристигналъ на гарата терминусъ и причинната на това закъснѣние. У мене систематически се отбѣлѣзва — а това не може да бѣде лъжа на нашитѣ администрации, понеже тѣ ги приематъ и прѣдаватъ по пѣтнитѣ листове на чуждестраннитѣ администрации — че всѣкогашъ

треноветѣ, които идатъ отъ западъ и отъ изтокъ, отъ Сърбия и Цариградъ — твърдя това съ положителностъ — идатъ съ закъснѣние. Източната линия, цариградскитѣ тренъ има осѣрване въ карантината; днесъ тамъ ставатъ голѣми закъснѣния по причина на мѣрките, които санитарната властъ трѣбва да употреби, за да дезинфектира било пѣтницитѣ, било вагонитѣ, било да направи прѣхвърляне на пѣтницитѣ въ нашитѣ вагони. А отсега нататкъ ще имате още повече закъснѣние. Споредъ рѣшенето, което е вземено отъ Върховния медицински съветъ, по право отъ лѣкаритѣ по желѣзницитѣ въ присѣствението на г. директора на Санитарната дирекция, ресторантъ-вагонътъ, който иде отъ Турция, ще се спира на турската граница и всички пѣтници ще влизатъ въ нашия ресторантъ-вагонъ; тамъ ще спиратъ и всички служащи въ този вагонъ, понеже тѣ живѣятъ въ Серкеджий, където има зараза отъ холера, та да не влизатъ въ наша територия. А това прѣхвърляне ще прѣдизвика още по-големи закъснѣния. Така стои въпросътъ съ иностраннытѣ желѣзнопѣтни администрации. Не ние, прочее, причиняваме закъснѣния на тѣхнитѣ влакове, а тѣхнитѣ влакове прѣдизвикватъ закъснѣния у насъ. Това имамъ да кажа за централната международна линия.

Колкото що се касае до другитѣ линии, закъснѣнието се дължи сѣ на тази първа причина. Безспорно е, когато ще закъснѣ тренътъ, който иде отъ Сърбия, респективно ще закъснѣятъ и другитѣ тренове, които чакатъ да отведатъ пѣтницитѣ било къмъ Варна, било къмъ Шуменъ, или къмъ Русчукъ. И по този начинъ само по себе си слѣдва закъснѣние по другитѣ линии, защото е разпоредено другитѣ тренове да чакатъ до извѣстно число минути закъснѣние пристигането на главния. Това е една отъ причинитѣ и, ако щете, главната причина за сегашнитѣ закъснѣния на треноветѣ. Не говоря пакъ за другата причина, за всички тѣзи санитарни мѣрки, които сега се взематъ и на западната граница.

Но има и друга една причина. Когато ще дойде бюджетътъ на това министерство, азъ ще се постарая да ви направя единъ обстоенъ докладъ върху нашето желѣзнопѣтно дѣло, защото не сте имали случай да чуете единъ обстоенъ докладъ върху това дѣло, за да видите, че ние, когато сме строили желѣзнопѣтни линии, ограничавали сме се да строимъ само трасета и да туримъ отгорѣ релси, а че трѣбва да се прѣдвидятъ и милиони толкова за подвиженъ материалъ, това не се е смѣтало. А това какво прѣдизвиква? Липса на съответно количество машини и вагони. Липсата на машини прѣдизвиква нечистенето по установения редъ всѣки 15 дена всѣка една машина да се остава въ депото да се чисти. У насъ и съ мѣсеци не могатъ да се чистятъ, а на нечистена машина трѣбата се пуква насрѣдъ пѣтя и прѣдизвиква закъснѣние на трена. Тѣ сж обикновени явления въ нашитѣ желѣзници. Поврѣдена една машина посрѣдъ пѣтя, трѣбва да дойде друга, за да я вдигне и да я замѣсти, а това прѣдизвиква закъснѣние. Не говоря вече за прѣхвърлянията, които ставатъ на много мѣста.

Това имаше да ви кажа, колкото що се касае за двѣтъ причини за закъснѣнията при движението на влаковетѣ.

Въ началото азъ се питахъ, да-ли тукъ нѣма нѣкоя мълчалива обструкция отъ страна на персонала, и откровено да го кажа — нека го чуятъ всички — трѣбва да констатирамъ съ удоволствие, че желѣзнопѣтниятъ персоналъ работи съ голѣмо усърдие. Случаи, когато единъ машинистъ не слиза 15 часа отъ машината, не сж рѣдкостъ въ България, и трѣбва да признаемъ, че въ това отношение у насъ желѣзнопѣтниятъ персоналъ е крайно издрѣжливъ, и за туй заслужава похвала. Безспорно е, че между него има и хора съ не много добри наклонности, но въ всѣко стадо има и метиливи овце. Обаче, колкото

повече държавата се грижи да обезпечи материалното положение на железнопътния персонал, два пъти повече тази държава ще бъде взискателна — и това заявихъ, когато поехъ управлението на това министерство — къмъ онѣзи недобросъвестни държавни служители, особено къмъ ония по железниците, въ рѣдѣтъ на които се повѣрѣва живота на българския гражданинъ; не говоря вече за неговия имотъ, а говоря за живота му, защото въ рѣдѣтъ на машиниста се намиратъ по 150 души всѣки пътъ въ трена. Затуй, казахъ и повтарямъ, трѣбва да констатирамъ единъ фактъ, че тѣ добросъвестно си изпълняватъ длъга. Между добросъвестните се намиратъ и недобросъвестни, но дисциплинарниятъ съдъ е достатъчно строгъ, за да наложи на всѣкиго прѣдвиденото въ закона наказание. И наказанията се прилагатъ тѣй справедливо, че никой не смѣе да роптае, когато е изхвърленъ на улицата и останалъ гладенъ затуй, че пиянъ се е качилъ на трена.

Трета една причина при закѣснѣнията между тия двѣ, то е още, както имахъ случай и другъ пътъ да се обясня, че, наистина, ние нѣмаме достатъчно количество вагони, споредъ количеството на километри железнопътни линии, които притежаваме. Онова количество вагони и машини, което притежаваме при 1.200 км. железни пѣтища, имаме го почти същото при 2.000 км. — нѣщо, което, безспорно, се отразява върху правилното функциониране на железнопътното дѣло. Казахъ миналия пътъ и сега ще повторя, къмъ февруарий, когато ще имаме 35 нови локомотиви и нѣколко стотинъ вагони, надѣя се, че и рекламациитъ на търговцитъ ще се намалѣятъ значително и правилното функциониране на нашитъ тренове ще се усили, като ще имаме на разположение нови машини и вагони. Независимо отъ това, че идущата година ще зарѣчае още за 3.000.000 л. подвиженъ материалъ.

М. Златановъ: Гаритѣ не могатъ вече да го побиратъ.

Министъръ М. Такевъ: А въ новитѣ общи поемни условия, които сега се прѣработватъ, ще се прѣдвиди едновременно съ постройката на личнитѣ и необходимиятъ подвиженъ материалъ.

Но има една четвърта причина и за нея щѣхъ да кажа една дума, по г. Златановъ ме прѣвари. Нашитѣ железнопътни гари не отговарятъ вече на своето прѣдназначеніе. Днесъ ми докладва директорътъ на железницитѣ, че на софийската гара, която, когато бѣ строена, с имала на день само единъ директенъ, единъ транзитенъ и единъ пасажерски трень, днесъ, въ единъ и същъ часъ, пристигатъ по петъ трена, а завчера, когато имаше два дена празници, на 7 и 8 ноемврий, пристигнали сж на софийската гара 170 и нѣколко товарни вагона, и понеже въ тия два празника не се разтоварватъ вагони, то на слѣдующия день не е могло да се побере нито единъ пѣтнишки влакъ на софийската железнопътната гара и е трѣбвало да стои вънъ отъ гарата, защото гарата е неприспособима вече за новото движение. Това мотивира единъ новъ докладъ, който ще прѣдстави на Министерския съвѣтъ, а вѣроятно ще дойде и до васъ, за кредитъ отъ нѣколко милиона лева за постройка на нова гара въ София и други гари въ царството, като пазарджикъ, кричимеска, карнобатска и т. п. надолу, както и гари по централната линия, където ще трѣбва да се правятъ нови помѣщения или да се разширятъ старитѣ. Това иска единъ кредитъ — отсега да ви кажа — отъ 10 милиона лева и единъ новъ кредитъ за подвижния материалъ отъ 10 милиона лева, тѣй щото ще трѣбва да се приготвите отсега, ако искате да турите нашето железнопътно дѣло на опази висота, на която стои то на западъ.

Единъ кредитъ отъ 20 милиона лева ще трѣбва вънъ отъ редовния бюджетенъ кредитъ.

Тѣзи сж, г. г. прѣдставители, на бърза рѣка причинитѣ, които прѣдизвикватъ закѣснѣнията на влаковетѣ и незадоволството на нашия търговски свѣтъ. И единитѣ и другитѣ не зависятъ нито отъ добрата воля на централната властъ, нито отъ добрата воля на персонала, а зависятъ отъ воля далечъ отъ тази на българската държавна администрация. Това, обаче, не ми отнема възможността, нито правото, всѣки единъ день, както ви казахъ, да искамъ да имамъ точни свѣдѣния за движението на тѣзи влакове — да искамъ да зная точно причинитѣ за всѣко закѣснѣние, а така же също да се намиратъ по сѣверната и южна линия трима инспектори, които съмъ пратилъ да провѣрятъ внезапно заповѣдитѣ и донесенията на всѣки началникъ гара за разпрѣдѣленіето на вагонната служба, защото имаме оплаквания за фаворизиране; да провѣрятъ причинитѣ за закѣснѣнията на самото мѣсто, безъ да гледатъ какво се пише въ пѣтнитѣ листове, защото може да се усъмни човѣкъ въ достовѣрността на писаното. Така щото всички мѣрки, за които пита г. Краевъ, съмъ взелъ, за да може да се прѣдотвратятъ тѣзи нередовности, които зависятъ отъ администрацията, а всички онѣзи прѣчки, които физически е невъзможно да се отстранятъ, ще поправи врѣмето и кредититѣ, които вие ще дадете.

Прѣседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Краевъ.

А. Краевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ доволенъ отъ изявената готовность отъ страна на г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията да задоволи нуждитъ на железнопътната администрация, за да може да се обезпечи въ блжже задоволителна циркулация на треноветѣ. Но азъ не считамъ, че, когато се гласува нужниятъ кредитъ отъ 20 милиона, както каза г. министърътъ, само тогава ще можемъ да имаме всичко, което е нужно. Нека г. министърътъ отива често на гаритѣ, да не се задоволява само съ бюлетинитѣ, които му се даватъ на утрѣшния день, да слѣди лично закѣснѣнията, станали почти систематични по треноветѣ, които отиватъ къмъ Варна, да провѣри пѣтнитѣ листове и ще види, че нито поради холерата, нито поради карантината, нито поради промѣната на машинитѣ, а често пѣти по желанието да се вземе нѣкакво възнаграждение отъ икономисване на вѣглища или по друга нѣкоя причина се създава закѣснѣние.

А. Екимовъ: Или да се закачи нѣкой празенъ вагонъ за двореца.

А. Краевъ: Колкото се отнася до положението, въ което се намиратъ нашитѣ железници, азъ смѣтамъ, че г. министърътъ, сегашниятъ, ще направи същото, което правѣха и неговитѣ прѣдшественици. И миналата година, и въ всѣка сесия на народното прѣдставителство се дава обстоенъ докладъ, едно изложение за състояніето на железнопътното дѣло. Азъ мисля, че нищо ново нѣма да дочакаме, а ако бѣде нѣщо по-обстойно, по-детайлирано, ще ни бѣде приятно да влѣземъ въ още по-обстойно познаване на железнопътното дѣло.

Ползувамъ се отъ случая, прѣди да свърша, да привлѣка вниманието на г. министра и върху нечистотата, която съществува въ вагонитѣ. Тамъ гледаме обявления, съ които се запрѣтѣва яденето на плодове, а пѣкъ където мръднете, щомъ се допрете, и рѣдѣтъ и дрехитѣ ви се оцапватъ. Това е крайно печално.

Н. Сидеровъ: Провѣрихте ли, коя е била причината да закѣснѣте тая вечеръ, когато пѣтувахте?

А. Краевъ: Не можахъ да провѣря, но единъ чиновникъ, кондукторътъ, който пътуваше съ мене, ми каза, че машинистътъ билъ глътналъ повечко.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Иванъ Колевъ има питане къмъ г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията. То се състои въ слѣдното: (Чете)

„Отъ София до Кюстендилъ циркулиратъ два влака: „пѣтнички“ и „сѣмьсенъ“, а таксата за прѣвозване на пѣтничитѣ е еднаква.

„На основание чл. 107 отъ конституцията, питамъ г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията, коя е причината да нѣма разлика въ такситѣ?“

Министъръ М. Такевъ: Утрѣ ще отговоря.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Пристъпваме къмъ дневния редъ.

На първо мѣсто иде отговорътъ на интерпелацията на г. Александра Димитровъ къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи.

Има думата г. Александъръ Димитровъ, за да развие интерпелацията си.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ отправихъ къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи едно запитване съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Въ с. Горна-Козница, Дупнишко, безъ каквото и да било рѣшение на общинския съвѣтъ, прѣди нѣколко години е билъ съборенъ селскиятъ общински хамбаръ. Материяла е прибралъ Анастасъ Христовъ отъ сѣщото село. На сѣщото мѣсто той издигналъ своя постройка, като общалъ, че въ замѣна на това мѣсто ще отстъпи близо друго негово мѣсто. Обаче, това не сторилъ досега.

„Всичко това е било извѣстено на кюстендилския окръженъ управителъ. Досега нищо не е направено за възвръщане засвоеното общо мѣсто и построяване хамбара отъ виновнитѣ лица.

„Въз основа чл. 107 отъ конституцията, питамъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи:

„1. Не намира ли за умѣстно да застави кюстендилския окръженъ управителъ да иска даванетоъ подъ сѣдъ на Анастаса Христовъ за заграбване на общински имотъ?

„2. Одобрява ли поведението на окръжния управителъ, който прѣмълчава това прѣстѣпление и съ тая си постройка иде да поощри заграбачитѣ на общински имоти?“

Азъ, като жителъ на това село, подадохъ къмъ г. окръжния управителъ въ гр. Кюстендилъ заявление, съ което искахъ да се разкрие тази работа. Стапа разслѣждане, установи се отъ хора, че дѣйствително застроеното сега здание отъ този Анастасъ Христовъ е построено на общинско мѣсто, че материялтътъ отъ общинския хамбаръ е засвоенъ отъ него; обаче, окръжниятъ управителъ не е направилъ нищо повече отъ това. И досега общаното да се възвѣрне на селото мѣсто, както и самото общинско мѣсто, се владѣе отъ Анастаса Христовъ. Азъ моля г. министра на вътрѣшнитѣ работи да обясни, какво е направилъ понастоящемъ по тоя въпросъ и ще ли се възвѣрне нѣкога тоя общъ имотъ или не?

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Интерпелацията на г. Димитрова обгръща два пункта. (Чете я)

По тоя въпросъ имамъ слѣднитѣ свѣдѣния. (Чете) „Анастасъ Христовъ, отъ с. Горна-Козница, наистина прѣзъ 1903 г. е съборилъ селския хамбаръ,

материяла прибралъ, мѣстото засвоилъ, безъ всякаво рѣшение на общинския съвѣтъ; въ замѣна друго мѣсто отстъпилъ, защото тогава той билъ всемоуленъ, защото е чичо на извѣстния дупнишки народенъ прѣдставителъ и подпрѣседателъ въ тогавашното Сѣбрание В. Кознички. Прѣзъ 1908 г. Александъръ Димитровъ — навѣрно самъ Вие, г. Димитровъ . . .

А. Димитровъ: Да, азъ.

Министъръ Н. Мушановъ: . . . „отъ сѣщото село, съ заявлението си, регистрирано подъ входящия № 6.479 отъ 21 юлий, съобща за всичко това въ управлението ми. Съ надписъ № 5.750 отъ 22 сѣщия, изпратихъ заявлението на дупнишкия околийски началникъ, за да произведе полицейско дознание, който съ надписъ № 3.325 отъ 7 априлий 1909 г. ми повѣрна прѣписката съ полицейско дознание. Отъ послѣдното, чрѣзъ разпитанитѣ осемъ души свидѣтели, напълно се установи горното обстоятелство“ — завземането на мѣстото. — „Съ прѣдписане № 2.511 отъ 11 августъ 1909 г. прѣдписахъ началнику, щото общинското управление да завземе въпросното мѣсто по административенъ редъ, съгласно окръжното прѣдписане на Министерството на вътрѣшнитѣ работи № 857 отъ 5 февруарий 1909 г., изпратено му при надписъ № 1.085 с. г., съ цѣлъ да се принуди послѣдниятъ да даде общината подъ сѣдъ, ако се намира онеправданъ. Околийскиятъ началникъ, съ прѣдписането си № 3.687 отъ 16 априлий 1909 г. прѣдложилъ това на коркинския кметъ, кждѣто съвпада Горна-Козница, по послѣдниятъ и досега нищо не билъ прѣдприелъ, навѣрно защото Анастасъ Христовъ е общински съвѣтникъ и кметски намѣстникъ въ с. Горна-Козница. Прѣстѣплението не е прѣмълчавано. На послѣдъкъ е чакано общинскиятъ съвѣтъ да се произнесе по въпроса. Слѣдъ това ще се направи потрѣбното, съгласно закона“.

Значи, г. Димитровъ, полицейскитѣ власти сѣ изпълнили своята обязаность: писали сѣ на общинския кметъ да сезира общинския съвѣтъ и да се произнесе по въпроса, да взематъ ли мѣстото или не, защото помощникъ-кметътъ, замѣстникъ въ селото, е самъ заинтересовано лице и, навѣрно, е бавилъ тая работа. Вие направихте много хубаво, че ме запитахте. Изпратено е прѣдписане на общинския съвѣтъ да се произнесе, какво мисли. Не изпѣлни ли прѣдписането на окръжното отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи да се отстъпи мѣстото, заявявамъ ви, че азъ ще направя нужното, съгласно законния редъ въ страната.

А. Димитровъ: Ще бѣда напълно доволенъ . . .

Министъръ Н. Мушановъ: Сега, г. Димитровъ, има да Ви отговоря и на друго запитване, именно за доставка на каси за Търновската постоянна комисия.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Димитровъ има право да се произнесе, прѣди да се пристѣпи къмъ второто запитване.

А. Димитровъ: Азъ казахъ, че ще бѣда напълно доволенъ, когато бѣдатъ дадени подъ сѣдъ прѣстѣплениитѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: По другото запитване пѣма да Ви отговоря днесъ, затуй искамъ да ви съобща отсега. Работата е доста голѣма, има много прѣписки, вчера едвамъ пристигна послѣдната, сега ми се готви докладъ затуй, идущия день, опрѣдѣленъ за интерпелация, ще Ви отговоря.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Доволенъ ли сте, г. Димитровъ.

А. Димитровъ: Доволенъ съмъ, но още по-доволенъ ще бъда, когато прѣстѣпниците бѣдатъ дадени подъ съдъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва отговорътъ на г. министра на търговията и земледѣлието на запитването на народния прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ по произведения на 12 юний м. г. търгъ за доставка на хартия за Държавната печатница.

Има думата г. Александъръ Димитровъ, за да развие запитването.

А. Димитровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! На 12 юний м. г. е билъ произведенъ търгъ за доставяне хартия на Държавната печатница. Въ тоя търгъ сж взели участие и двѣ софийски търговски къщи: Янко Икономовъ и Самоилъ Патакъ. Когато се произвеждалъ търгътъ, тѣ се явили да присѣтствуватъ. На запитването имъ: има ли дадени оферти отъ нѣкои други фирми, казало имъ се, че нѣма никакви. Тѣ чакали даване на оферти, обаче, когато дошълъ частъ за приключването на търга, прѣдседателствующиятъ комисията обявилъ търга за приключенъ и въ това врѣме изподъ масата били извадени двѣ оферти на търговскитѣ къщи на Каленовъ и на нѣкой си чужденецъ Найзидлеръ. Икономовъ дава заявление, съ което протестира противъ тоя начинъ на произвеждане търга, а другиятъ търговецъ, Самоилъ Патакъ, дава заявление, съ което намалва цѣната на дадената оферта съ 5% и иска да бѣде произведенъ новъ търгъ. Обаче, когато управляющиятъ Държавната печатница е докладвалъ на г. министра на търговията и земледѣлието, не съобщилъ, че е имало дадено заявление за намаление добитата при търга цѣна съ 5%, а му докладва само онова, което гласятъ двѣтѣ оферти — на Найзидлера и на Каленова — като се е възползувалъ отъ случая да посѣвѣтва г. министра да прибѣгва въ бѣдѣ, за доставяне на книги, направо къмъ европейски фирми, да не се обръща къмъ български търговски фирми. По тоя случай Софийското търговско дружество е прѣдприело една анкета да изслѣдва работата и да намѣри виновниците. Азъ ще се възползувамъ отъ случая да прочета частъ отъ протокола на тази анкетна комисия, за да се види, какъ стои самата истина. (Чете)

„По поводъ оплакванията на нѣколцина търговци относително станалия търгъ на 12 юний т. г. Софийското търговско дружество прѣдприе анкета, която даде слѣдния резултатъ:

„На 12 юний т. г.“ — т. е. миналата година — „е билъ произведенъ търгъ за доставка на хартия за Държавната печатница на сума 181.800 л. Съгласно обявлението за тоя търгъ, офертитѣ трѣбвало да се подадатъ отъ 2 до 3 ч. слѣдъ обѣдъ. На указаното врѣме се явили нѣкои прѣдприемачи и търговци на хартия; единъ отъ тѣхъ, г. Янко Икономовъ, който дошълъ въ 2 ч. 45 м., запиталъ търговата комисия, дали има подадени оферти, на което членътъ на комисията г. Куюмджиевъ (счетоводителъ при Държавната печатница), който въ туй врѣме заемалъ прѣдседателското мѣсто — срѣдата на масата — му отговорилъ, че до тоя моментъ не била подадена нито една оферта. Присѣтствующитѣ търговци и прѣдставители на фабрики и търговски къщи не бързали и тѣ да дадатъ своитѣ оферти, защото чакали да видятъ участието по тоя търгъ и на други търговски къщи, които обикновено въ такива търгове взимали участие.“

Я. Поповъ: За да се споразумѣватъ.

А. Димитровъ: (Чете) „Подобна наблюдателность“ — това въ отговоръ на Васъ, г. Поповъ — „въ тър-

гове се допуска по тактически прѣдприемачески съображения, понеже заинтересованиятъ конкурентъ иска и има интересъ да знае, съ кои съперници ще се състезава при даденъ търгъ. При туй положение търговата комисия и присѣтствующитѣ търговци дочакали приближаването на часа 3, и точно на тоя часъ прѣдседателътъ на комисията удря звънца и обявява търга за закритъ. Слѣдъ това членътъ отъ комисията, споменатиятъ Куюмджиевъ, изважда изъ книгата на тържното дѣло двѣ оферти: едната на софийския търговецъ г. А. Каленовъ, а другата на виенската къща Найзидлеръ.

„Закриването на търга и особено начинътъ на изваждането на двѣтѣ оферти изъ книгата силно изненадало присѣтствующитѣ лица, и тутакси, единъ отъ тѣхъ, а именно г. Янко Икономовъ, протестира за измамата на счетоводителя Куюмджиевъ, който още на часа 2 и 45 м. му билъ положително заявилъ, че нѣмало постѣпили никакви оферти. За случая г. Икономовъ отправилъ писменъ протестъ, а търговецътъ г. Патакъ подалъ заявление за намаление цѣнитѣ съ 5%.

„Разпитанъ членътъ отъ търговата комисия г. Козинаровъ (помощникъ финансовъ чиновникъ), заяви слѣдното: „Отъ 2 ч. 5 м. до 3 никаква оферта не се получи въ комисията; обаче, когато влѣзохъ въ тържната стая, намѣрихъ само г. Куюмджиева, който ми съобщи, че имало двѣ оферти въ книгата, които азъ видѣхъ само слѣдъ закриването на търга“.

„Софийскиятъ търговецъ г. А. Каленовъ заяви, че своята оферта пратилъ въ 2 ч. 5 или 10 м. въ комисията, а офертата на Найзидлера била получена по пощата.

„Слѣдъ произвеждане търга при поменатитѣ обстоятелства, търговата комисия изпраща веднага тържното дѣло въ Държавната печатница и на утринта 13 юний търгътъ, по докладна записка на г. директора на печатницата, билъ утвърденъ отъ г. министра на търговията и земледѣлието и възложенъ върху г. Каленова и къщата Найзидлеръ. Бързината по утвърждаването търга ни се обясни отъ управлението на печатницата съ факта, че Държавната печатница имала необходима нужда отъ хартия. Други години, обаче, търговетѣ за доставка на хартия се произвеждали съ шестъ мѣсеца по-рано, а сега се е чакало да се изчерпи депозитътъ отъ хартията и веднага да се поръча бърза доставка.

„Въ тържното дѣло се констатираха нередовности. Така, удостоверението № 166 отъ 21 май т. г. за внесения депозитъ въ Българската народна банка отъ Найзидлера не е редовно, понеже липсва върху него подписътъ на директора, и търговата комисия не е трѣбвало да приема това удостоверение.

„Докладната записка на г. директора на печатницата е съставена твърдѣ тенденциозно. Въ нея се говори по адреса на тукашнитѣ търговци-прѣдприемачи, участвуващи въ търгове за доставка на хартия, съ подозрѣние и упреци, съ нищо недоказани, на които не е мѣсто въ една докладна записка. Вънъ отъ това, въ нея г. директорътъ, като укорява българскитѣ търговци и комисионери, че обикновено не доставявали и не били въ положение да доставяватъ добри материали, изтъква идеята, щото за въ бѣдѣ Държавната печатница направо да пазарува съ фабрикитѣ и въ случая за търга прави реклама на къщата Найзидлеръ, върху която остава една частъ отъ търга. Г. директорътъ, въ своята докладна записка, тоже много ласкаво се отзовава за фирмата Игнатъ Спиро и синъ отъ Кромау и посочва, че прѣдставителъ на тази къща билъ г. А. Каленовъ. Въ офертата, обаче, на г. Каленова, както и въ тържното дѣло, никѣдъ не се споменава, че г. Каленовъ е прѣдставителъ на Игнатъ Спиро и че той ще достави материалитѣ отъ къщата Игнатъ Спиро, а и самъ г. Каленовъ най-категорично заяви, че не е дѣйстви-

валъ като прѣдставителъ на тази фирма. За анкетната комисия е необяснимо намѣсването името на кжщата Игнатъ Спиро въ тоя търгъ, въ който тя не е нито участвувала направо, нито е била прѣдставлявана отъ нѣкого.

„Г. директорътъ съ докладната си записка моли г. министра на търговията и земледѣлието да утвърди търга, макаръ да сж получени по-високи цѣни отъ миналогодишнитѣ, защото сега цѣната на хартията се била покачила. И това твърдѣние на г. директора не почива на факти, защото тѣкмо сегашнитѣ цѣни сж по-малки отъ миналогодишнитѣ, за което свидѣтелствува кжщата Игнатъ Спиро — сжщата, която г. директорътъ въ своя докладъ прѣпорѣчва; споредъ писмата на Игнатъ Спиро до единъ тукашенъ търговецъ-ангросистъ, Спиро е прѣдлагалъ на 8 мартъ т. г.“ — нея година — „100 кгр. хартия за извѣстна цѣна, а на 9 юний т. г. сжщата хартия за по-низка — значи, сега има извѣстно спадане въ цѣнитѣ на хартията.

„Въ докладната записка нищо не се споменава за подаденото заявление — протестъ отъ г. Икономова, нито за заявлението на г. Патакъ. Това е опущение отъ сжществено значение, особено като се има прѣдъ видъ, че тѣзи двѣ заявления съставляватъ нераздѣлна частъ отъ тържнитѣ книжа и че тѣ трѣбваше да бждатъ упоменати въ докладната записка, защото г. министърътъ на търговията и земледѣлието е утвърдилъ търга само въз основа на докладната записка и протокола на комисията.

„За анкетната комисия, вѣнъ отъ горѣизложеното, най-важенъ въпросъ съставлява начинътъ, по който сж подадени офертитѣ на г. г. А. Каленовъ и Найзидлеръ. Въ тържното дѣло се намира офертата на Найзидлеръ отъ Виена съ три плика, върху които нѣма пощенски щемпелъ“ — значи, човѣкъ го е внелъ; кой е, не се знае. — „Офертата на Найзидлера не е прѣдадена отъ софийския прѣдставителъ на тази кжща г. Йозефъ Кохенъ, който на 28 юний н. г. е получилъ увѣдомление отъ кжщата, че тя е оферирала направо. По какъвъ начинъ, прочее, офертата на Найзидлера е пристигнала въ София, за да бжде измѣнената изъ тържнитѣ книжа при закриване на търга — тоя въпросъ остава мистериозенъ.

„Като се вземе прѣдъ видъ горѣизложеното, анкетната комисия на Софийското търговско дружество заключава:

„1. Търгътъ е произведенъ неправилно и е опороченъ, защото отъ часа 2 до 3 не е постѣпила никаква оферта; изваждане отъ книгата на двѣтѣ оферти слѣдъ удяне на звънеца въ 3 ч. не е законно, защото обявлението за търга прѣдвижда подаване на офертитѣ до 3 ч.

„2. Счетоводителътъ Куюмджиевъ е измамилъ търговеца г. Янко Икономовъ, като му е заявилъ, че не сж постѣпили оферти. Въ случая, ако е имало оферти, трѣбвало е тѣ да бждатъ поставени на масата, за да се виждатъ, или поне да се объяви, че сж постѣпили оферти.

„3. Г. директорътъ на Държавната печатница тенденциозно е докладвалъ на г. министра на търговията и земледѣлието за утвърдяването на търга.

„По поводъ на тоя протоколъ управителниятъ съвѣтъ е рѣшилъ своеврѣменно да се изпрати на г. министра на търговията и земледѣлието, съ копие до Софийската търговска камара, и да се настоя за унищожение на въпросния търгъ; ако това не е възможно, то да се иска, съгласно чл. 7 отъ поемнитѣ условия на Държавната печатница, да се вземе по станалия търгъ само минималното количество, т. е. $\frac{1}{4}$ отъ материалитѣ“, а за останалата частъ да се произведе новъ търгъ. Обаче, нищо не е било направено отъ страна на министерството. Търгътъ е билъ утвърденъ, всичкото опрѣдѣлено количество книга е било доставено, безъ да се взематъ въ съобра-

жение грѣшкитѣ, които Търговското дружество изнася.

Желалъ бихъ да зная, какво мисли да прѣдприеме г. министърътъ на търговията и земледѣлието за поправянето на тая грѣшка, ако мисли, че такава сжществува.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Търгътъ, за който ме запитва г. Димитровъ, е станалъ на 12 юний, т. е. въ едно врѣме, когато азъ не управлявахъ това министерство. Онесохъ се къмъ директора на печатницата и къмъ тогавашния министъръ на търговията и земледѣлието за обяснения по този въпросъ. Отъ книгата се вижда, че търгътъ е произведенъ редовно, и на другия день е билъ утвърденъ отъ г. министъръ Ляпчева.

Вѣрно е, че по-първия день е имало подадени такива заявления, за които говори г. Димитровъ. Едното е подадено отъ г. Икономова, съ което се оплаква, че нѣкой си Куюмджиевъ, прѣдседателъ на тържната комисия, го билъ излъгалъ. Второто заявление е било подадено отъ Самоила Патакъ, че прави намаление 5% отъ цѣната, добита при търга. Въпрѣки туй, г. министъръ Ляпчевъ е утвърдилъ търга. Вѣрно е, че въ доклада на директора на печатницата не се говори за тѣзи заявления, но г. министъръ Ляпчевъ, когото азъ запитахъ, ми каза, че е ималъ прѣдъ видъ тѣзи оплаквания, че тѣзи заявления на Икономова и на Самоила Патакъ сж му били извѣстни, и при все това, той е утвърдилъ търга затуй, защото тѣзи обвинения, които се повдигатъ противъ Куюмджиева, сж обвинения съвършено невѣрни, че заявленията сж отъ извѣстни конкуренти, които сж искали да не се състои търгътъ, за да иматъ отпослѣ единъ търгъ съ какъ срокъ, и може-би тогава да получатъ прѣдприятието на по-добри условия.

А. Краевъ: Като е имало подадено заявление за 5% по-долу, трѣбвало е прѣтъргъ.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Това не е задължително, г. Краевъ, за министра, защото, ако ние чакаме, щото прѣдприемачитѣ слѣдъ търга да ни даватъ 5—10% намаление, тогава нѣма защо да ставатъ търгове, а трѣбва кой какъто цѣна може да даде, да я даде при търга. Този навикъ на прѣдприемачитѣ да даватъ съ 2 или 5% намаление по-послѣ, та да се развали търгътъ, е една лоша система, която е изоставена и която не почива на закона. За по-подробно освѣтление, азъ ще ви прочета, г. г. народни прѣдставители, двѣтѣ заявления, които сж тукъ. Икономовъ казва въ заявлението си сжщото това, което ви разправи и г. Александъръ Димитровъ, именно, че, като отишълъ ватрѣ да си подаде офертата, питалъ Куюмджиева, има ли подадени оферти, а той му казалъ, че нѣма, и слѣдствие на това Икономовъ не далъ своята оферта, затуй, защото мислилъ, че, ако даде само той оферта, нѣма да има търгъ и, слѣдователно, безполезно и безцѣлно ще дава тази оферта. Интересно е, че въ това заявление слѣдъ подписа на Икономова подписватъ като свидѣтели конкуренти нѣкой си Бекъ, Хауберъ и още единъ другъ — подписътъ му е непрочетливъ. Тѣзи конкуренти хемъ се пишатъ конкуренти, хемъ не даватъ оферта. Получени сж били въ тържната комисия двѣ оферти, и, като дохожда 3 ч., комисията казва, че срокътъ за подаване на оферти е изтекълъ, и тогава отварятъ тѣзи двѣ оферти. Тогава Икономовъ казва: „Ами на-ли ви питахъ, има ли подадени оферти, а вие казахте, че нѣма?“ На туй твърдѣние въ заявлението на г. Икономова, че той е питалъ Куюмджиева и че той го е излъгалъ, има една бѣ-

лъжка, направена от тържната комисия по повод на заявлението: (Чето) „Съдържанието на настоящето заявление на г. Янка Икономов отначалото докрая е неистинско. Не е вярно твърдението му, че той бил единственият конкурент и, следователно, ако беше подаъл оферта, тя щяла да бъде единствената“. По-нататък, без да ви прочитам изцело, тя отхвърля това и казва, че това не е вярно, и въ следствие на това г. Ляпчев е утвърдил този търг като редовен.

Г. Янко Икономов не се задоволил от това, а прѣдал г. Кулумджиева на надлежния углавен съдъ, за да докаже, че г. Кулумджиев е излъгал г. Икономова, за да не си даде офертата. Съдът е разслѣдвал тази работа и най-сетѣ съ едно опрѣдѣление под № 752 от 26 мартъ 1910 г. е прѣкратилъ това прѣслѣждане, а срѣщу него г. Икономов подава една жалба въ апелацията, че съдът неправилно е прѣкратилъ дѣлото, че имало данни, от които могло да се види, че дѣйствително Кулумджиев е бил излъгал г. Икономова.

Тѣй стои работата, г-да.

Менъ се чини, че това Търговско дружество, резултата от анкетата на което г. Димитров тук ни прочете, ама, може-би, малко по-други цѣли от тия да прави анкети, които да се четат тук, въ Народното събрание, защото за тѣзи данни, за тѣзи прѣстъпления, които се приписват на г. Кулумджиева, има анкета от компетентната власт, от съдебната власт, и тѣ сж намѣрени от тая власт за изѣрпни, ако щете, за клеветнически. Следователно, тази анкета, която вие четете, която самото Търговско дружество си е дало трудъ да направи, нѣма абсолютно никакво значение прѣдъ видъ на съдебната анкета.

Така щото, г. г. народни прѣдставители, въ дадения случай отъ страна на чиновницѣтѣ нѣма абсолютно никакви нередовности, никакви опущения, никакви злоупотрѣбления и, следователно, министерството нѣма какво повече да прави по тази работа, толкозъ повече, когато и самиятъ съдъ се е произнесълъ, че отъ никой чиновникъ, и именно отъ този чиновникъ, когото обвиняватъ, не е имало излъгване и, следователно, министерството не мисли нищо повече да прави, защото има една съдебна анкета, която говори съвършено противоположно на тая на Търговското дружество. Отъ даннитѣ, събрани от г. директора по посгороменъ начинъ, излиза, че тѣзи софийски търговци сж се картелирали съ цѣлъ да не стане този търгъ. Тѣ се явяватъ да питатъ, има ли оферти. Прѣди всичко, може ли единъ конкурентъ, който се явява да конкурира, да пита, има ли оферти? Защо се пита? Ти се явявашъ тамъ, г-не, да си подадешъ офертата; подай си офертата и си върви. Какви сж тѣзи разговори? И като му казалъ нѣкой отъ комисията, че нѣма подадена оферта, и той не подава такава. Който има сериозно намѣрение да подава оферта, ще я подаде. А вие виждате, че петъ души конкуренти се явяватъ, а нито единъ не е далъ офертата си, и послѣ се оплакватъ, че чиновницѣтѣ сж лъгали, че нѣма оферти и нѣма да се състои търгътъ.

Тѣй стои работата по този въпросъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ, бившъ министъръ на търговията и земледѣлието.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вие чухте отъ г. министра на търговията и земледѣлието въ що се състои прѣписката. Азъ желая да я допълня, понеже съмъ билъ свидѣтел на развитието на въпроса.

Прѣзъ 1909 г., когато стана този търгъ за набавяне хартия, помните вие, че трѣбваше да се напеча-

татъ за 200—300 хиляди лева избирателни тефтерчета, споредъ измѣнението на избирателния законъ. Имаше дълъгъ споръ, дѣ да се печататъ, и най-послѣ се наговори Държавната печатница да ги напечата. Тѣ трѣбваше бърже да работи — работата беше спѣшна. За набавяне на хартия се объяви търгъ. Почтенитѣ г. г. софийски търговци знаеха това много добръ, и тѣ, както виждате отъ самитѣ книжа, всички сж се картелирали — документи нѣмамъ, че сж се картелирали, но отъ тѣзи данни, които имамъ, ясно е, че сж се картелирали. И отива единъ, който нѣма право — съжалявамъ, че Търговското дружество се повело по ума му — да пита, има ли оферти. Който иска да знае има ли оферти или нѣма, нѣма право да пита тържната комисия за това. Всѣки, който има оферта, трѣбва да я даде и да чака резултата. Тѣ пращатъ г. Янка Икономовъ — нѣмамъ нищо противъ г. Икономова, но, доколкото зная отъ статистиката по доставкитѣ му, много недобри работи говорятъ за г. Янка Икономовъ; има дѣла нѣкакви . . .

А. Екимовъ: Той е отишълъ за гешефтъ, а не за друго.

Министъръ А. Ляпчевъ: Pardon. — Г. Янко Икономовъ се явява и не прѣдлага оферта, а пита: „Има ли оферти?“ Много добръ е направилъ прѣдседателятъ, дѣто му е казалъ, че нѣма оферти. Оказа се, че има оферти, и се отварятъ. Въпросътъ е ясенъ, кой е постѣпилъ нередовно, да не кажа недобросѣдно.

Вторъ въпросъ подмѣтатъ — безъ да обвиняватъ мене, обвиняватъ чиновницѣтѣ — защо тѣ сж прѣдставили на министра още на другия день докладна записка, за да утвърди търга. Много просто: защото беше много спѣшно набавянето на хартията, не можехме да отлагаме и нѣма защо да се отлага, по-неже всичко бѣ редовно.

Трети въпросъ. Въ докладната записка не е било посочено, че нѣкой си Каленовъ далъ 5% по-малко.

Г. г. народни прѣдставители! Откогато влѣзохъ въ Министерството на търговията и земледѣлието, само първитѣ нѣколко търгове не утвърдихъ, защото ги намѣрихъ създадени, по отпидирѣ взехъ за принципъ да слѣдвамъ строго закона за общественитѣ прѣдприятия, дѣто изрично е казано, че първиятъ търгъ важи. И ще бѣде отъ голѣмо възпитателно значение за всички наши конкуренти да знаятъ, че тѣ нѣма да се пазарятъ отпидирѣ съ министра на търговията и земледѣлието, та да намаляватъ цѣната, а да знаятъ, че цѣната, която е била дадена, при първия търгъ, е окончателна, та нѣма да се връщамъ. Въ това правило съмъ се държалъ. 5% не-каха да намалятъ. И 15% да правѣха намаление, азъ ви заявявамъ, че нѣмаше да го взема въ внимание, за да не развалимъ търга, щомъ той е билъ редовенъ, защото не искахъ да откривамъ врата на пазарлъци, на скандали. Тѣй стои за мене въпросътъ. Всичко въ моето министерство е било редовно, освѣнъ недобросѣдностъта, да не кажа, на ония, които сж искали по този начинъ да заобикалятъ закона и да обвиняватъ чиновницѣтѣ. Съдътъ се е произнесълъ, че чиновницѣтѣ сж дѣйствували лоялно. Погорна инстанция иска въ добръ, ще чуемъ и нейния гласъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

К. Мирски: Трѣбва да се запита запитвачътъ, дали е доволенъ. Ако е доволенъ, нѣма нужда отъ разисквания.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Да. Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Ако е вѣрно, че е съществувалъ картелъ, който да изнудва държавата . . .

Министъръ А. Ляпчевъ: Това е мое мнѣние.

А. Димитровъ: . . . за да наложи свои цѣни, азъ съмъ доволенъ отъ обясненията, които г. министърътъ на търговията и земледѣлието и г. министърътъ на финансите дадоха. Азъ ще скърбя, ако изложението на г. министра е вѣрно, защото Търговското дружество изпада до положението на човѣкъ, който лъже, понеже въ неговитѣ разяснения се казва: (Чете) „Направиха се постѣпки прѣдъ г. министра и чрѣзъ специални делегати на дружеството, прѣдъ които г. министърътъ бѣ общалъ да проучи въпроса и най-малкото да разпорежи за изпълнение на чл. 7 отъ поемнитѣ условия на печатницата, като се вземе само $\frac{1}{4}$ “.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Такава комисия прѣдъ мене не се е явявала.

А. Димитровъ: При Васъ не, но при г. Ляпчева. Ако Вашитѣ обяснения сѣ вѣрни, азъ съжалявамъ, че едно търговско дружество въ своя инатъ отива дотамъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ съжалявамъ едно, че нѣмамъ врѣме да чета всички тѣзи брошурки, а гледамъ работитѣ ми да бѣдатъ прави. Не съмъ челъ тази брошурка, а онуй, което казахъ на членове въ дружеството, трѣбва да го повторя тукъ, за да се знае. Казахъ имъ, че тѣзи тѣхни заявления сѣ неоснователни, че не е този пътътъ. И въ добавъкъ имъ казахъ, че, единъжъ търгътъ е редовно утвърденъ отъ мене, да се връщамъ назадъ не мога. И това е било извѣстно на самитѣ тѣхъ, а не тукъ сега да го тълкуваме.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Димитровъ! Свършихте ли?

А. Димитровъ: Свършихъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че съ тази интерпелация, която е отправилъ нашиятъ другаръ г. Димитровъ, вмѣсто да се напесе укоръ, или да се намѣри нѣщо нередовно на чиновника, който е прѣдседателствувалъ тази комисия, напротивъ, изтъкнаха се много похвални работи за него. Той е вникналъ много добръ въ гешефтарекитѣ инстинкти на разнитѣ прѣдприемачи, че тѣ обичатъ, прѣди подаването на своитѣ офerti, да отидатъ да подушатъ кой, а джеба, е далъ офerti, да влѣзатъ въ споразумѣние съ него да го изнудятъ, за да не намалява, и по този начинъ да опетятъ държавата. Чиновникътъ е ималъ пълно право, по силата на закона — защото тѣзи търгове ставатъ тайно, съ запечатани офerti — да имъ каже, че нѣма офerti и господата, ако искатъ, нека си подадатъ офертитѣ. Въ този случай чиновникътъ заслужава похвала, че той е изпълнилъ добросъвестно своя дългъ, а не е оставилъ да се шиканира. Още повече заслужава похвала г. министърътъ на финансите, като се е съгласилъ да утвърди търга и е затворилъ вратата, та да не ставатъ пазарлъци съ министритѣ и задъ утвърждаването на търговетѣ да се криятъ разни гешефти, както това е било въ миналитѣ режими.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва по редъ отговорътъ на г. министра на правосѣдието на запитването на г. Александра Димитровъ по изнесенитѣ отъ В. Кознички свѣдѣния въ печата, че

нѣкой си Григоръ Серлиевъ е билъ разбойникъ и властта не е взела противъ него никакви мѣрки. Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прѣзъ миналитѣ режими обикновено нѣщо бѣше да се приказва, че хората, силни на деня, сѣ си служили съ македонствующия елементъ, за да изнасилватъ този или онзи отъ своитѣ политически противници, обаче това не е могло да се установи; само мълвата е останала да се носи отъ уста на уста, безъ да има нѣкои факти. Въ врѣме на допълнителнитѣ избори прѣзъ тази година г. Кознички, съперникъ на г. Стоимена Сарафовъ, влѣзе въ прѣрекания съ г. Славейкова, бившъ прѣдседателъ на камарата, а по настоящемъ министъръ на правосѣдието. Чрѣзъ вѣстницитѣ „Демократическа трибуна“ и „Югозападна поща“ тѣ почнаха да се ругаятъ единъ другъ. Г. Славейковъ излѣзе съ едно отворено писмо да отговори на нападкитѣ на в. „Югозападна поща“, а г. Кознички излѣзе съ друго отворено писмо да отговори на г. Славейкова и да изкара, че той едва-ли не е благодѣтель спрѣмо г. Славейкова и, че г. Славейковъ нѣма морално право да говори за нечиститѣ дѣла на г. Кознички, а, слѣдователно, и на стамболовистската партия. Въ бр. 40 на тѣхния вѣстникъ отъ 31 юлий т. г. е обнародвано писмото, което г. Кознички отправи къмъ г. Славейкова, и азъ въ моето запитване права извадка отъ това писмо слѣдующия пасажъ: (Чете) „Вие дължите живота си на мене, г. Славейковъ, и на мои приятели“. Това заявява г. Кознички на г. Славейкова. (Продължава да чете) „Знаете много добръ това. Извинете, че ще обада и на читателитѣ си нѣща, които досега никому не съмъ казвалъ. Прѣзъ наше врѣме силно дѣйствуваха, както това бѣше и отъ по-рано, нѣкои македонски организации. Да-ли отъ тѣхъ или отъ други, а Вие знаете отъ кои, въ всѣки случай не отъ нашата партия или отъ властта, срѣщу Васъ бѣше издадена смъртна присѣда. Наговоренъ съ изпълнението ѣ билъ Г. Серлиевъ, осъденъ вече по друго прѣстѣпление на вѣчни окови. Вие знаете, що правѣше Серлиевъ и какъ биеше и трепѣше хората като птици изъ улицитѣ. Двамата Ваши задушевени приятели — Маймунъ Хасанъ и неговиятъ синъ Мустафа, единъ слѣдъ други, споредъ собственитѣ Ви думи, бидоха убити отъ Серлиева въ града, безъ да се залови убийцата. Даже единъ учителъ въ с. Трекляно, голѣмъ агитаторъ въ полза на г. Сарафова и сега Вашъ приятелъ, заедно съ другитѣ сѣ лъжливо доказали алибито на убиеца Серлиевъ. Припомнете си изповѣдта, направена прѣдъ Васъ и мене отъ другия алибиджия К. Кюркчиевъ, сега нѣкъдѣ чиновникъ. Не доведоше ли Кюркчиева да се самопризнае и прѣдъ мене, слѣдъ като се изповѣдалъ и прѣдъ Васъ? Тия факти Ви напомнямъ, за да докажа, че винаги, когато сте имали зоръ, прибѣгвали сте до мене, и да подчертая страха Ви отъ Серлиева. Може ли да отречете, че нашата „разбойническа“ полиция не взе всички прѣдохранителни мѣрки да Ви пази като майка, що пази дѣтето си? Обаче това не бѣше достатъчно. Серлиевъ бѣше майсторъ прѣстѣпникъ, който можеше кждѣ и да е да Ви отнеме живота, затова трѣбваше да се намѣри лице, което да му подѣйствува и го отклони отъ рѣшението. На г. Н. Костовъ, дългогодишенъ подпрѣдседател на окръженъ сѣдъ, когото вие избвърлихте отъ сѣдилището изъ Кюстендилъ съвсѣмъ безпричинно, съ съззи на очи сте се молили, както и менъ, да извикаме г. Юр. Чичевъ, мирови сѣдия въ Стражица, който познавалъ въ дѣтство злодѣя. И знаете ли, че г. Чичевъ, извиканъ телеграфически, дойде на свои разноски и съ молби и пр., отклони Серлиева отъ намѣрението му да Ви убие и Вие останяхте живъ и здравъ? А какъ се отплатихте на г. Чичева? Щомъ дойдохте на власт, уволнихте го“.

Тукъ, въ тази разправа, г. Кознички иде да признае, че той, като тогавашенъ подпрѣседателъ на Народното събрание, г. Костовъ, като подпрѣседателъ на окръжния съдъ, г. Юрданъ Чичевъ, като мирови съдия, и тримата държавни служители, сж знаели, че Серлиевъ е участникъ въ единъ заговоръ за убиването на г. Славейкова, и тѣ сж го отклонили отъ това му намѣрение. Даже тѣ знаели и срдѣствата, чрѣзъ които сж му подѣйствували: молби и пр.; даже и друго нѣщо отъ молби, за да го отклонятъ отъ това му намѣрение. За мене става ясно, че редицата убийства, редицата опити за убийства, които тоя прѣстѣпникъ Серлиевъ извърши въ Кюстендилъ, сж ставали съ знанието на тогавашния подпрѣседателъ на камарата г. Кознички и подпрѣседателя на окръжния съдъ г. Костовъ. Тогава противъ тѣхъ не е могло да бѣде заведено прѣслѣдуване като укриватели на убийците, но сега, слѣдъ тази изповѣдь, която прави г. Кознички, както за себе си, така и за своитѣ двама приятели, азъ мисля, че дългъ се налага на прокурора при Кюстендилския окръженъ съдъ да разслѣдва тази работа и да изиска наказанието на тия тогавашни държавни чиновници, които сж служили за ятаци, за укриватели на убийците. Говори се сжщо и за нѣкой си Константинъ Кюрчиевъ, другъ алибиджия на Серлиева. Той е билъ сега чиновникъ.

Азъ питамъ г. министра на правосъдието слѣдующето: (Чете)

„1. Не намира ли нѣщо прѣстѣпническо въ укривателството извѣстни дѣйствия изъ живота на убиеца Г. Серлиевъ отъ страна на В. Д. Кознички, Н. Костовъ и Ю. Чичевъ?

„2. Ако намира нѣкакво прѣстѣпление, не мисли ли да иска даванетоъ подъ съдъ на поменатитѣ лица, щомъ досега прокурорътъ не ги е закачилъ?

„3. Какво мисли да прави съ чиновника К. Кюрчиевъ, който е изповѣдалъ своето лъжесвидѣтелствуване? и

„4. Не намира ли за необходимо ревизиране дѣлата за убийства отъ Г. Серлиевъ въ свързка съ изнесенитѣ отъ В. Д. Кознички работи?“ Напр., за убийството на турчина и на други редица убийства въ Дупнишката околия: застрѣлването на нѣкой си Василь Георгиевъ и другъ единъ, за които, не ще съмнѣние, г. Кознички трѣбва да е знаелъ поне кой е участникъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на правосъдието.

Министръ Х. Славейковъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ всичката тази работа има личенъ дертъ и въ слѣдствие на това азъ ще бѣда много краткъ.

Вѣрно е, че въ Кюстендилско върлуваше извѣстниятъ Григоръ Серлиевъ, и общественото мнѣние хвърляше върху него обвинения за редъ убийства, които станаха дори по срдѣтъ бѣлъ день, прѣдъ очитѣ на полицията вжтрѣ въ Кюстендилъ, и всички тѣзи убийства бѣха извършени прѣзъ режима на стамболовиститѣ. Трѣбваше отпослѣ да посегне и върху живота на единъ отличенъ стамболовистъ, личенъ и отличенъ приятелъ на г. Кознички, за да тури сжщата тая полиция рѣка на него, и трѣбваше сжщиятъ г. Кознички да ме покани, заедно съ него, да обвиняваме прѣдъ съда Серлиева. Лицето, върху което посегна напоследѣтъ Серлиевъ, бѣше бившиятъ кметъ въ с. Коркина Василь Георгиевъ. Съдътъ го призна за виновенъ въ опитъ на прѣдумишено убийство и го осъди на вѣчни окови, и сега той се намира въ Видинския затворъ, чрѣзъ посредничеството на лицата, които сж били и негови укриватели, днесъ-заднесъ се стреми да се ревизира дѣлото му по това прѣстѣпление съ цѣль да се изтръгне отъ рѣцѣтъ на правосъдието, като хвърля чрѣзъ своитѣ приятели

и укриватели обвинения върху умрѣлъ вече единъ контрабандистъ отъ сжщата тази банда, че той е извършителъ на туй злодѣяние. Григоръ Серлиевъ бѣше членъ на една шайка, която стамболовиститѣ употребяваха за разни цѣли и която въ 1903 г. въ с. Долно-село, дѣто населението никога не е дало гласъ за стамболовиститѣ, извърши убийство въ деня на изборитѣ, за да могатъ да спечелятъ стамболовиститѣ този изборъ, едва съ стотина гласа болшинство надъ насъ. Григоръ Серлиевъ бѣше, по общото мнѣние, изпълнителъ на шайката, която, освѣтъ за тази социална задача — да трепи политическитѣ противници на стамболовиститѣ и да веѣва тероръ и насилня прѣзъ врѣме на изборитѣ — бѣше употребявана и за убийство отъ частенъ характеръ, не политически, съ цѣль да се снабди тази шайка съ материялни срдѣства, необходими на нѣкои отъ нейнитѣ членове, бѣдни тогава, а сега, споредъ общата мѣлва, доста състоятелни хора. Този е приятелъ на г. Кознички, бившъ подпрѣседателъ на стамболовистеската камара, на Н. Костовъ, бившъ подпрѣдседателъ на Кюстендилския окръженъ съдъ, и на Чичева, бившъ мирови съдия прѣзъ режима на стамболовиститѣ. Този Григоръ Серлиевъ бѣше човѣкъ безъ скрупули и за пари можеше да извърши всѣ какво убийство. Азъ получихъ нѣколко анонимни писма, съ които ме заплашваха, че цѣли да ми отрѣжатъ рѣцѣтъ и езика. Азъ не обърнахъ внимание на това, но понеже знаехъ личнитѣ качества на Серлиева, бѣхъ длъженъ да го прѣдупрѣдя, че ако той вечерно врѣме се приближи до мене на десетина крачки, азъ ще бѣда принуденъ да го застрѣлямъ. Този фактъ, по всѣка вѣроятностъ, е билъ извѣстенъ на г. Кознички; но че е сжществувала смъртна присѣда, че Григоръ Серлиевъ е билъ наговаренъ съ изпълнението ѝ, това азъ не зная, това е знаелъ само г. Кознички.

А. Димитровъ: Толкова по-злѣ за г. Кознички.

Министръ Х. Славейковъ: Да, толкова по-злѣ за г. Кознички. — Но когато азъ му отговорихъ на този пасажъ, който цитира г. Димитровъ, азъ му благодарихъ, отъ сърце задѣто е спасилъ живота ми, но го питахъ, обаче, какви нравствени връзки сж го свързвали съ единъ разбойникъ отъ типа на Серлиева, благодарение на които той е могълъ да повлияе върху него, за да не изпълни тази смъртна присѣда. Отговоръ не получихъ. Но напразно г. Кознички си приписва тази заслуга спрѣмо мене, защото не вѣрвамъ, че той е въздѣйствувалъ нѣщо върху Серлиева, понеже не вѣрвамъ да е знаелъ, че Серлиевъ е искалъ да изпълни нѣкаква смъртна присѣда върху мене. Прѣдполагамъ, че той фанфаронствува съ тѣзи свои самохвалби, като иска да хвърли върху ми укоръ, задѣто не съмъ способствувалъ да бѣде избранъ въ Босилеградската околия, срдѣщу задѣлженне да ме избира и той прѣзъ стамболовистеско врѣме, като депутатъ, въ сжщата околия. И защото неговото самолюбие е било доста чувствително засегнато отъ неуспѣха му напоследѣтъ въ тази избирателна околия, а въ мое лице той прѣдполага причинителя на това, иска, тѣй да се каже, да ме изкара неблагоприятенъ спрѣмо него тогазъ, когато съмъ длъжалъ живота си нему. Вжтрѣ въ тоя пасажъ има много лъжи, и лъжи положителни; каквато е тая, че азъ съмъ се изплашилъ дотогава отъ Серлиева, че съмъ ходилъ да моля Кознички и Костова съ съзъи на очи, за да ме спасятъ. Никога въ живота си не съмъ смѣталъ да направя това, защото азъ всѣкога съмъ чувствувалъ себе си достатъчно куражлия, за да отклоня нападения, макаръ че извѣстни хора, отчаяни убийци, какъвто е Серлиевъ, ако пожелаатъ да убиятъ нѣкого, то никой, дори и полицията, не ще може го въспрѣ, нито ще прѣдупрѣди нечаяното нападение.

Не знаей, че Чичевъ е билъ виканъ за тази цѣль, нито пъкъ знаей, че г. Костовъ, подпрѣдседателъ на окръжния сѣдъ, е тожѣ замѣсенъ въ тази молба, отправена къмъ Серлиева. Менѣ единъ фактъ ми е много добръ извѣстенъ, че г. Чичевъ бѣше секретаръ на околийския мирови сѣдия въ Кюстендилъ и че Григоръ Серлиевъ не излизаше отъ неговата канцелария; по всѣка вѣроятност, не заради това, за да го канцелариса г. Чичевъ да ме не убива, защото тукъ въ цитата, направенъ отъ г. Димитрова, се вижда, че при тази за менъ опасност той е билъ мирови сѣдия въ Стражица, а пъкъ азъ знаей отношенията имъ тогазъ, когато сѣщиятъ Чичевъ бѣше секретаръ въ околийското мирово сѣдилище. Значи, по-други връзки — и дава ми поводъ писаното отъ г. Кознички да прѣдполагамъ — сѣ сѣмъстували между тия лица, а, може-би, между тѣхъ и г. Кознички.

Г. Кознички казва, че Костовъ, Чичевъ и той сѣ възпрѣли Серлиева да изпълни тая присѣда, и то като мои приятели. Подмѣтатъ тѣй сѣщо и за убийството на двама турци, мои приятели, които бѣха, прѣди всѣчко, приятели на Костова и Чичева. Защо тѣ не сѣ могли да отвѣрнатъ Серлиева да ги не убива. Това не показва ли, че въ туй отношение г. Кознички изнася едно лъжливо твърдение, само и само да може да направи жертва г. Костова, подпрѣдседателъ на окръжния сѣдъ, и г. Чичева, братъ на г. Костова, на моя нѣкаква гонидба, като иска да каже, че и тѣмъ азъ сѣмъ дължалъ живота си, обаче сѣмъ се показалъ неблагодаренъ спрѣмо тѣхъ, като сѣмъ станалъ ужъ причина да изгубятъ онѣзи служби, които тѣ сѣ заемали прѣзъ режима на стамболовиститѣ.

Ето защо азъ на тия скроени разкрития, които се правятъ отъ г. Кознички, не сѣмъ давалъ абсолютно никакво сериозно значение и сѣмъ гледалъ на тѣхъ като на една чисто лична партизанска разправия, като на едно чудновато фанфаронство, както казахъ и по-горѣ, и допушамъ, че сѣдебната власт, която знае отношенията на Серлиева спрѣмо тѣхъ и спрѣмо мене, нѣма да погледне на тая работа другояче, освѣнъ както гледамъ и азъ на нея: че това е едно самохвалство отъ страна на г. Кознички, пълно съ нелѣпности и невѣрности; иначе, по сѣщността на работата, би било много трудно на г. Кознички да се оправдае отъ ропота и отъ обвиненията на общественото мнѣние въ Кюстендилъ, щомъ отъ разкритията му излиза, че той наистина е билъ укривателъ на злодѣяния, вършени отъ всеизвѣстния въ Кюстендилъ разбойникъ Серлиевъ. Това свое неловко положение той самичкъ си го оцѣни и затова въ послѣдствие прѣстана въ личнитѣ си разправии съ мене да се занимава съ тая злополучна своя декларация, за която обществото въ Кюстендилъ го осѣжда. Тя е направила сѣщото впечатлѣние и на г. Димитрова, поради това и той, като мислилъ, че тукъ има нѣщо вѣрно, пита се, наистина ли правосѣдието е оставило безъ наказание едни укриватели на извѣстни прѣстѣпления, на единъ кроежъ поне за едно грозно прѣстѣпление. Прокурорътъ на Кюстендилския окръженъ сѣдъ, отговаряйки на запитването ми, пише въ министерството, че и той е погледналъ на тая работа твърдѣ недовѣрчиво, и затова не е правилъ нужнитѣ разпорѣждания, за да бѣдатъ телени подъ сѣдъ въображаемитѣ укриватели.

Азъ отивамъ по-далечъ, г. г. народни прѣдставители! Дори ако приемемъ за вѣрно, че азъ сѣмъ билъ осѣденъ на смъртъ отъ нѣкаква организация, позната на г. Кознички, и че сѣ изпълнението на тази смъртна присѣда е билъ натоваренъ Григоръ Серлиевъ, и че г. г. Кознички, Костовъ и Чичевъ сѣ го отклонили да извърши това прѣстѣпление, тѣ не могатъ да бѣдатъ отговорни за укривателство. Защо? Защото тѣ по една или друга причина сѣ възпрѣ-

пятствували на Григора Серлиевъ да извърши туй прѣстѣпление. Това е достатъчно, за да ги сматра законътъ за чисти прѣдъ тѣхъ си, прѣдъ обществото, та дори и прѣдъ мене, който сѣмъ засегнатъ отъ въображаема угрозяюща ме смъртъ. Съ други думи казано, споредъ нашия наказателенъ законъ, дѣйствието на Кознички, Костова и Чичева не е прѣстѣпление, и слѣдователно, сѣдебната власт не би трѣбвало да се занимава никога съ него, като остави да се разправяме лично ние съ г. Кознички по партизански работи. Азъ има да му благодаря само за едно нѣщо, което по-прѣди не сѣмъ знаелъ, а именно, че той е билъ посветенъ въ тайната на заговора за моето убийство и лъже, че ми е открилъ тая тайна.

Кюркчиевъ бѣше тожѣ чиновникъ по правосѣдието въ стамболовистско врѣме, и то въ Кюстендилъ. Подиръ отъ тамъ, по прѣпорѣка на нѣкого, не знаей кой, но по всѣка вѣроятност на приятелитѣ на г. Кознички, той бѣше приведенъ и настаненъ тукъ, въ София, за таенъ агентъ на тайната полиция. Единъ денъ г. Кознички ме срѣщна и ми каза, че нему той е говорилъ, какво нѣкой си Марко Секулички, слѣдъ убийството на Хасана Рушидовъ, го е молилъ да каже, че Григоръ Серлиевъ е билъ при него въ момента на гърмежа съ пушката, отъ която е падналъ мъртъвъ Хасанъ Рушидовъ. Това е то всѣщото. Тогова Кюркчиевъ азъ много малко познавахъ. Никога не сѣмъ го водилъ азъ при г. Кознички, нито г. Кознички го е довеждалъ при мене, за да ми установи единъ фактъ, който бѣше ясенъ за мене и който азъ посочихъ на сѣдебната власт още тогазъ, защото при къщата, дѣто бѣше убитъ Рушидовъ, бѣше паднала една шапка и бѣше взета като вещественно доказателство. Азъ видѣхъ тая шапка и познахъ, че е на Григора Серлиевъ, и съобщихъ на сѣдебния слѣдователъ, че дѣйствително тая шапка е на Григора Серлиевъ, който дѣйствува отъ името на друго едно лице, личенъ неприятелъ на Рушидова. Прѣдполагамъ, че то е накарало Григора Серлиевъ да го убие. Сега не можахъ да узная, да-ли сѣщиятъ този Кюркчиевъ е чиновникъ у насъ или не.

Съ туй, азъ мисля, че отговорихъ на третѣ въпроси, поставени отъ г. Димитрова въ неговото запитване.

Четвъртиятъ въпросъ е: (Чето) „Не намира ли за необходимо ревизиране дѣлата за убийства отъ Г. Серлиевъ въ свѣзка съ изнесенитѣ отъ г. В. Д. Кознички работи?“

Лично азъ не смѣтамъ това за възможно, защото знаей слѣдствията по тѣхъ и защото у насъ, поради частнитѣ убийства, които ставаха въ стамболовистско врѣме отъ личности всеизвѣстни и отъ личности публично извѣстни, никогата зарадъ тѣхъ прѣдъ слѣдствието не можеха да се добиятъ свидѣтелски показания, понеже сѣ внасяли тероръ и страхъ; отъ друга страна, това е абсолютно излишно, понеже свидѣтелитѣ, дори очевидци, укриватъ и прѣдъ полицията, и прѣдъ сѣдебния слѣдователъ онова що сѣ чули и видѣли, поради сѣщия тероръ. А това става, защото сме близо до границата и защото могатъ неизвѣстни хора всѣки единъ моментъ да извършатъ убийство върху самитѣ свидѣтели. Тая работа е много печална, но нѣма какво да се прави. Мѣлвата въ Кюстендилъ твърди, че убиецътъ на Хасана Рушидовъ и на неговия синъ е Серлиевъ, но ни единъ прѣдъ сѣдебния слѣдователъ не е посочилъ, че именно той е извършилъ това убийство, защото, прѣдполагамъ азъ, задъ гърба на Серлиева стоятъ други лица, които сѣ сѣтели на терора. Азъ лично сѣмъ разпитвалъ свидѣтели, които и въ слѣдствието сѣ разпитани и прѣдъ мене дори, и пакъ не смѣятъ да посочатъ името, като казватъ: „Вие сами трѣбва да го знаете“. Излиза, че всѣки го знайтъ, а когато дойдатъ прѣдъ властта, никой не казва името на убиеца. Ето защо азъ, като знаей отъ личенъ опитъ, понеже сѣмъ разпитвалъ хора, които

сж били на мѣстото и сж могли да видятъ и убиенца и убийството, извършено въ срѣдъ бѣлтъ день, но по никой начинъ не се рѣшаватъ да го кажатъ — намирамъ, че и сега, ако се повикатъ, ще се получи сжщиятъ резултатъ. И не е само това дѣло по убийство, убиха се тамъ 5—6 души въ срѣдъ града, но нито единъ убиенъ не се откри, защото всички мълчатъ и не смѣятъ да разкриятъ нищо. Такава е участъта на всички, които се намиратъ около границата, дѣто терорътъ е всѣкога по-силенъ.

Това имамъ да отговоря по запитването на г. Димитрова.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Азъ съмъ доволенъ отъ обясненията на г. министра.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Кръстьо Мирски.

Н. Мирски: Щомъ г. Александъръ Димитровъ е доволенъ отъ отговора на г. министра, да минемъ по-нататъкъ, тогава.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва на дневенъ редъ: отговоръ отъ г. министра на правосъдието на запитването на народния прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ, по държането за кметъ на Коркинската селска община Стоянъ Георгиевъ Соколовъ, противъ когото имало заведени слѣдствени дѣла.

Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Противъ кмета на Коркинската селска община има заведени двѣ дѣла: за фалшифициране на избирателнитѣ списъци и за умишлено изпускане отъ тѣхъ избиратели. Миналата година г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи, къмъ когото отпразнихъ нѣколко пѣти молба да направи нареждане, чрѣзъ административнитѣ власти, да се прѣкрати това злоупотрѣбление, не можа да подѣйствува на кюстендилскитѣ окрѣжни и околийски власти да прѣкратятъ този произволъ. Сега вече съмъ принуденъ да се обърна къмъ г. министра на правосъдието, за да вида, на какво основание поне този човѣкъ не се отстранява, когато има вече двѣ дѣла заведени противъ него, гаранция му е взета, доказано е, че избирателнитѣ списъци сж фалшифицирани, обвинителенъ актъ има издаденъ. Макаръ че законътъ е изриченъ въ това отношение: кметъ, даденъ подъ сждъ за углавно прѣстѣпление, трѣбва да се отстрани, докато се разгледа дѣлото, а той още се държи за кметъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Х. Славейковъ: Истина е, че противъ кмета Стоянъ Георгиевъ Соколовъ, кметъ на Коркинската селска община има заведени дѣла подъ № 22 отъ 1910 г. и № 90 отъ 1910 г. сѣ за една и сжца работа — за неправилно съставени избирателни списъци, ...

А. Димитровъ: За двѣ години.

Министъръ Х. Славейковъ: Да. — ... не били вписани лица, които споредъ закона и възрастъта си е трѣбвало да бждатъ вписани въ избирателнитѣ списъци. Дѣлата сж внесени съ обвинителенъ актъ въ сжда. Това прѣстѣпление се констатира отъ самото прѣглеждане на книгата, дѣто се вижда, че наистина лица вече навършили 21-годишна възраст сж били изпуснати и въ избирателнитѣ списъци сж

били неотбѣлѣзани; чрѣзъ тия книжа се констатира напълно прѣстѣплението и нѣма абсолютно никаква възможность да бждатъ закрити неговитѣ слѣди. Сега, често пѣти това става и умишлено, но често пѣти това става и отъ безредие въ селскитѣ канцеларии. Въ сждилищата често пѣти се явяватъ такива процеси и ние сме били свидѣтели на тѣхъ; понѣкога има наистина прѣстѣпления, защото съзнателно е направено туй, понеже лицата, които сж вѣстѣпили въ цѣлодѣйствието си, сж лица неприятни на властующата партия, и затуй не ги вписватъ. Но често пѣти ние сме свидѣтели на една свършена невинность отъ страна на сжщитѣ лица, заради туй, защото това е станало поради небрѣжност на секретаръ-бирника, на писаритѣ вѣтрѣ въ канцелариятъ. Обикновено, не кметовѣтъ, а служащитѣ въ канцелариятъ сж, които сж длѣжни да подготвятъ списъцитѣ, да ги поднасятъ на кмета, и кметътъ да ги прѣвѣрѣва самичкъ лично или заедно съ общинскитѣ свѣтници въ извѣстни случаи, и тогава да се одобряватъ тѣзи списъци. Понѣкога общинскитѣ свѣтници отиватъ и слѣпешката подписватъ туй, което имъ е дадено отъ канцеларията отъ секретаръ-бирника или отъ писаритѣ. Тѣй щото, прѣди да има една издадена присжда, не може да се каже сега сигурно, коя е причината, която е накарала този кметъ да изпусне извѣстни избиратели отъ списъцитѣ, да-ли е една умишленость, една прѣстѣпность, съ други думи, или небрѣжност отъ негова страна да прѣвѣри избирателнитѣ списъци. Но фактътъ е този, че въ единия или другия случай, дори когато има прѣстѣпление, неговитѣ слѣди по никой начинъ не могатъ да бждатъ заличени.

Чл. 22 отъ закона за селскитѣ общини не е абсолютенъ, както вѣрва и както твърди г. Димитровъ. Той не заповѣдва да се отстрани кметътъ, щомъ той е даденъ подъ сждъ. Чл. 22 казва: (Чете) „Кметъ или помощникъ, даденъ подъ сждъ за прѣстѣпление, извършено при изпълнение служебни обязанности, ако прокурорътъ поиска, отстранява се отъ длѣжността си ...“. „Ако прокурорътъ поиска“ — значи на прокурора е прѣдоставено правото да обсжди, да-ли извѣстенъ кметъ за извѣстно прѣстѣпление трѣбва да бжде отстраненъ, или пъкъ може да не бжде отстраненъ. Мотивитѣ на законодателя въ туй отношение трѣбва да бждатъ и сж много. Единъ отъ тѣхъ е да се възпрѣпятствува на обвиняемия да скрие уликитъ на прѣстѣплението, да не въздѣйствува върху свидѣтели и т. н., въобще да не възпрѣпятствува на събирането доказателствата, отъ които да се види, че той е дѣеицъ на извѣстно прѣстѣпление. Забѣлѣжете, че това е само по прѣстѣпления, извършени при изпълнение служебни обязанности, дѣто всѣкога той ще може да въздѣйствува на извѣстни лица да укривятъ, да не кажатъ и т. н. — и тогава интересътъ на правосъдието изисква той непрѣмѣнно да бжде отстраненъ и му се отнеме тази възможность да прикрие прѣстѣплението си. Но въ случая нѣма нищо подобно; въ случая било че ще бжде отстраненъ, било че нѣма да бжде отстраненъ, това за изхода на процеса, за уликитъ е абсолютно безразлично. И прокурорътъ взема туй за мотивъ и казва: „Азъ не съмъ искалъ да бжде отстраненъ той, защото е абсолютно невъзможно да въздѣйствува върху изхода на процеса или върху доказателствата по този процесъ, ако той стои на мѣстото си“. Заради това азъ не съмъ могълъ да се мѣся въ работата на прокурора и не съмъ намѣрилъ за нужно, при този текстъ на чл. 22 отъ закона, да му прѣдписамъ да направи това, още повече, че заинтересованитѣ хора можеха да се отнесатъ къмъ прокурора при апелативния сждъ, който стои по-високо иерархически и може да дава заповѣди, които трѣбва да се изпълнятъ отъ прокурора при първата инстанция. Азъ зная и другъ единъ случай пакъ въ Кюстендилския окрѣжъ. Бобовдолскиятъ кметъ бѣше даденъ тоже подъ сждъ за

побой, нанесен от него на едни частни лица, но прокурорът при Кюстендилския окръжен съд, въз основа на чл. 22 от закона за селските общини, не поиска неговото отстранение и заинтересованите страни се оплакаха пред прокурора при тукашния апелативен съд, и той му предложи да го отстрани, и той го отстрани. Но при наличността на тая статия от закона, която дава известни права на прокурора, естествено е, че аз не мога да се бъркам в неговата работа и не мога да му запovedвам да го отстрани, освен ако самите заинтересовани страни се обърнат не към мене, а към прокурора в по-висшата инстанция.

Това имах да обясня на г. Димитрова.

Председателствующ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александър Димитровъ.

А. Димитровъ: Отговорът на г. министра на правосъдието не ме задоволява, защото в случая на г. министра е повече от ясно, че престъпление в случая има и че, ако общинският кмет не бъде отстранен, той може да повлияе, за да се прикрие това престъпление; защото г. министърът знае, че Атанасъ Христовъ, чичата на г. Кознички, е човѣкътъ, който влияе надъ коркиския селско-общински кметъ и е човѣкътъ, който е заличилъ повече отъ 30 души избиратели въ с. Горна-Козница, лични негови противници, за да не могатъ да гласоподаватъ. Въ случая, когато ние отстранимъ кмета, Атанасъ Христовъ не ще може да упражнява влияние надъ общинските служаци, чрезъ този кметъ, ще дадемъ куража на тогвашия общински писаръ, сега свободенъ, безъ работа, на когото се дава обѣщание: „Ти мълчи, ще бѣдешъ назначенъ на длъжностъ послѣ“, да изнесе самия списъкъ, г. министре, изпратенъ отъ Христова съ заличени имена, който списъкъ е трѣбвало и той да подпише. Сега поне, когато Ви изнасямъ азъ тѣзи работи, мисля, че Вие ще повѣрвате на моите думи и ще направите нужното разпореждане да бъде отстраненъ отъ длъжностъ, защото може съ своето стоение, като кметъ, да упражнява влияние, а го упражнява и по настоящемъ.

Министъръ Х. Славейковъ: Дѣлата сж внесени въ сѣда.

Председателствующ Н. Гимиджийски: Има думата г. Кръстьо Мирски.

Н. Мирски: Г. г. народни представители! Г. интерпелаторътъ не оттегли своята интерпелация, иначе казано, той остана недоволенъ отъ отговора на г. министра на правосъдието. Той иска отъ г. министра на правосъдието да направи нѣщо противозаконно, и не взема това предъ видъ. Г. министърътъ процитира една изрична наредба на респективния нашъ законъ, който казва, че, ако прокурорътъ иска, тогава се отстранява обвиняемиятъ чиновникъ. Има случаи, при които той или она прокуроръ при той или она окръженъ съдъ нецѣлесъобразно дѣйствува. Г. интерпелаторътъ трѣбва да знае, че въ такъвъ случай може да се подаде жалба срѣщу дѣйствието или бездѣйствието или неправилното дѣйствие на такъвъ прокуроръ къмъ прокурора при апелативния съдъ и, ако той не изпълни дѣйствието, ако той не разгледа работата, тогава може да се отнесе къмъ генералния прокуроръ, за да се запознае той съ работата, като поиска врѣменно досието и да види да-ли дѣйствително тукъ има противозаконно дѣйствие, слѣдъ което пъкъ той да сезира надлежното утвърждение, за да се произнесе по работата. Ние сега какво трѣбва да направимъ? Трѣбва да разискваме по тая работа, да видимъ да-ли дѣйствително е правъ г. интерпелаторътъ, или е правъ г. министърътъ, и като сметемъ, че сме освѣ-

лени, да вземемъ рѣшение. Какво рѣшение да вземемъ? Ако г. интерпелаторътъ твърди, че тукъ има дѣйствие, което заслужава порицание, той трѣбва да е пратилъ на нашия г. председателъ мотивиранъ писменъ дневенъ редъ. Въ случая нѣма такъвъ, и затова азъ моля, съгласно правилника, да прѣминемъ по-нататъкъ чисто и просто къмъ дневенъ редъ.

Председателствующ Н. Гимиджийски: Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ.

Недѣлчо Георгиевъ: Г. г. народни представители! Нѣмамъ нищо противъ обясненията, които дава г. министърътъ на правосъдието — правъ е: министърътъ не трѣбва да се мѣси въ работитъ на правосъдието. Но менъ ми е чудно, какъ бѣше същото туй правителство, какъ бѣха сжщитѣ тия министри прѣди 25 май прѣзъ 1908 г.; какъ бѣше тогава тая послѣдователностъ и законностъ, защото ние виждаме, че на 24 май 1908 г. вечерта, прѣди изборитѣ, се разтуриха почти всичкитѣ общински съвети, само подъ предлогъ, че сж заведени дѣла противъ тѣхъ, а въ послѣдствие ние виждаме стотина общински съвети оправдани, а слѣдъ туй и отстранени. Искамъ да кажа, че ние тукъ само констатираме факта за не-послѣдователността на правителството. Ако има нарушение на законитѣ, по-нататъкъ сѣдебнитѣ власти сж свободни, безъ да ги прѣслѣдва нѣкой, безъ да претендира за това нѣкой, да си продължаватъ работата.

Председателствующ Н. Гимиджийски: Има направено предложение отъ г. Мирски да се mine по-нататъкъ чисто и просто на дневенъ редъ; нѣма, обаче, да го сложа на гласуване, понеже нѣма предложено другъ мотивиранъ дневенъ редъ.

Минаваме по-нататъкъ отъ дневния редъ: отговоръ отъ г. министра на финанситѣ на запитването на народния прѣдставителъ г. Димитъръ Мишевъ по продажбата на държавна мера въ с. Порязъ и за извършеното отъ анкетната комисиия, назначена отъ министра.

Има думата г. Димитъръ Мишевъ.

Д. Мишевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Понеже по въпроса за мерата въ с. Порязъ, който засѣгамъ, има двѣ интерпелации — едната отъ мене, а другата отъ народния прѣдставителъ г. Ноевъ — ще бѣде добръ за съкращение на врѣмето, да се разгледатъ, ако се съгласи г. Ноевъ, и двѣтъ изедно.

Т. Ноевъ: Съгласенъ съмъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Моята интерпелация не е нова; тя повтаря какъсж съдържанието на интерпелацията, която бѣхъ направилъ въ втората редовна сесия и на която тогвашиятъ министъръ на финанситѣ, г. Саллабашевъ, отговори на два пѣти: еднѣжъ на 11 януарий т. г., а втори пѣтъ на 27 февруарий сжщата година. И въ двата отговора г. министърътъ на финанситѣ помоли да остане висяща интерпелацията, понеже не били събрани достатѣчно свѣдѣния по въпроса. Това и стана. За да можемъ да чуемъ отговора на г. министра на финанситѣ и да ни се дадатъ нужнитѣ освѣтления по онова, което е направено по рѣшението на Народното събрание за мерата въ с. Порязъ, азъ счетохъ за нужно да подновя интерпелацията, което и сторихъ още въ третото засѣдание на настоящата сесия.

Въпросътъ за държавната мера въ с. Порязъ интересува Народното събрание, интересува и обществото. По този въпросъ се пуснаха и пускатъ много слухове, не искамъ да кажа вѣрни, но слухове, които хвърлятъ сѣнка, както върху рѣшението, взето отъ Народното събрание, така и върху бавенето да се

корегира това рѣшение, ако би че въ него има дефект. Сжщността на работата е много проста. Ако въ началото, когато се е докладвало прошенито на наследниците на Никола х. Костовъ, наречени жители на с. Порязъ, бѣ казано всичко, което съдържа то, азъ съмъ убѣденъ, че Народното събрание нѣмаше да вземе рѣшението, което се е предложило на комисията отъ Министерството на финанситѣ. Какво сж искали наследниците на Никола х. Костовъ? Съ прошение до Финансовото министерство отъ 20 октомврий тѣ молятъ Финансовото министерство да ходатайствува прѣдъ Народното събрание да имъ се продаде мерата при с. Порязъ, състояща се отъ 651 хектара. Искането си обосноваватъ съ това, че за стопанството, което иматъ въ селото, имъ е нужно пасище, каквото нѣматъ. Въ прошенито си тѣ казватъ, че сж стопани на 4 хиляди декара работна земя. Тази земя я работятъ съ 25 желѣзни плуга; иматъ петъ машини жетварки, двѣ сѣячки, паренъ локомотивъ, стопани сж на повече отъ 300 глави едъръ породистъ добитѣкъ; и иматъ около 60 коня, съ специално коневѣдство и съ породистъ жрѣбецъ, купенъ за 2 хиляди лева; иматъ и повече отъ 30 породисти английски свине, сжщо и повече отъ 1.500 овне. Ще рече, това е едно стопанство, единъ чифликъ, единъ доста голѣмъ имотъ. И този чифликъ иска отъ Народното събрание да му продаде 651 хектара земя.

И. Гешовъ: Хектара или декара?

Д. Мишевъ: Да, 651 хектара или 6.510 декара. Всички тѣзи данни, които изложихъ, взехъ ги отъ самото прошение, което е приложено въ досието, съхранявано отъ Народното събрание.

Д. Драгиевъ: Колко подписа носи, г. Мишевъ?

Д. Мишевъ: Ще кажа, г. Драгиевъ. Прошенито носи 12 подписа. Отъ тѣхъ деветъ сж на мъже и три на жени. Но една частна провѣрка, която се направи отпослѣ, установява, че въ избирателнитѣ списъци на туй село има записани всичко трима избиратели, именно наследниците на Никола х. Костовъ, или братята: Панайотъ, Коста и Димитъръ Николови. Значи, всичкитѣ този имотъ отъ 4 хиляди декара работна земя и толкова глави едъръ добитѣкъ и пр. и пр. се стопанятъ отъ трима братя, и тримата, казватъ, неженени. Тия трима братя искатъ да имъ се продадатъ тия 651 хектара земя. Разбира се, отъ свое гледище, просителитѣ сж прави. Тѣ искатъ да разширятъ стопанството си. Ала ако намъ бѣне изложено, че на трима души съ такъвъ грамаденъ имотъ, трѣбва да се продадатъ 6.510 декара държавна земя, азъ никога не бихъ си вдигналъ ржката за такава продажба. Азъ не бихъ се съгласилъ да се дадатъ на трима братя съ хиляди декара земя, когато знаа, че на много мѣста има население, което нѣма педя земя за работа. Въ Видинската, напр., околия нѣколко стотини селяни земледѣлци сж безъ педя земя и дилятъ къдѣ има земя да се заселятъ, та да работятъ. Такива безземелни селяни има и въ Софийската околия, особено въ планинскитѣ мѣста; има такива и въ много наши планински мѣста. Всички тия сж безъ земя, гладуватъ, искатъ да работятъ, но нѣма земя. Ако бѣше казано всичко това, нашето рѣшение нѣмаше да бѣде това, което е взето. Но грѣшката не е само въ доклада: тя е и въ самото писмо, съ което Министерството на финанситѣ прѣпраща въ Народното събрание прошенито на просителитѣ. Въ това писмо Министерството на финанситѣ повтаря за стопанството на наследниците на Никола х. Костовъ сжщитѣ данни, които изложихъ. То казва, че 651 хектара земя е малодоходна, че е давана три пѣти прѣзъ годината на търгъ, но и тритѣ пѣти никога не се е явявалъ на търга. Па и да се яви нѣкой, едва-

ли — казва се въ това писмо на Министерството на финанситѣ — може да се вземе хиляда лева годишенъ наемъ за мерата. А дѣйствителността говори съвсѣмъ друго. Фактъ е, казватъ, че сжщитѣ братя, които иматъ мерата и я експлоатиратъ, сж продали миналата година на конния полкъ за 6—7 хиляди лева сѣно, покосено отъ нея. Оставямъ да обяснятъ това ония, които го знаятъ.

Когато се разглеждаше прошенито въ Народното събрание, нѣкои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители обърнаха внимание на израза „наследници на Никола х. Костовъ, жители на с. Порязъ“. За да се избѣгне възможно недоразумѣние, предложиха да се махне фразата „наследници на Никола х. Костовъ“ и да се каже, че мерата се продава на жителитѣ на селото или пъкъ, че се продава на селото. Г. министъръ Такевъ, който тогава засѣдаваше тукъ и прѣдставляваше министерството, настоява да се каже, че мерата се продава на жителитѣ на селото; на сжщото настояхъ и азъ. Г. Мирски отиде още по-нататѣкъ: той настояваше да се каже, че се продава на селото. Въ дебатитѣ вземаха участие г. г. Хаджиевъ, Стамболийски и Копринаровъ. Съ тази мисль — азъ и другитѣ споменати господа настояхме — мерата да се продаде на жителитѣ на селото, а не на наследниците на Никола х. Костовъ. Ние не можехме да допуснемъ, че с. Порязъ се състои отъ трима или 12 души, колкото сж подписали прошенито, защото туй не се каза отъ докладчика въ Събранието. Ние мислѣхме, че даваме 651 хектара мера на селяни, които се нуждаятъ отъ работна земя, даваме ги на голѣмо село, както ни се докладва отъ трибуната. Когато въ началото на втората сесия узнахъ, че въ с. Порязъ има всичко трима имотни братя и че мерата се дава тѣмъ, азъ се заинтересувахъ и прочетохъ разискванията, които сж станали по прошенито за прѣдметната мера и веднага направихъ интерпелация, въ която настоявахъ да се изпълни рѣшението тѣй, както азъ съмъ го разбиралъ и както сж го разбирали други. Упрекнатъ бѣхъ, упрекнати бѣха и другитѣ, че не сме внимавали, когато се е вземало рѣшение по въпроса. Дори единъ народенъ прѣдставител каза, че ние сме били спали. Този упрекъ бѣ толкова безосновенъ, колкото и неоправданъ. Азъ и г. г. народнитѣ прѣдставители, които споменахъ, взехме единички участие въ разискванията по въпроса и изказахме мнѣние да се видоизмѣни рѣшението на Министерството на финанситѣ. Че азъ и другитѣ господа бѣхме прави въ това, доказателство е и самиятъ протоколъ на комисията, въ който стои отъ г. стенографа такава бѣлѣжка: „думитѣ „наследници на Никола х. Костовъ“ се заличаватъ, а държавната земя се продава на „жителитѣ на селото“.

Д. Драгиевъ: Като се е смѣтало, че е село.

Д. Мишевъ: Да. Такава е бѣлѣжката, която е направилъ г. стенографътъ. Значи, така сме разбирали ние рѣшението. И ето защо азъ направихъ интерпелация, и искахъ така да се изпълни то. Мисльта ни е била повече отъ ясна. Ние сме искали да подчертаемъ, ако дѣйствително въ с. Порязъ има жители, мерата да се продаде тѣмъ; ако се състои само отъ наследниците на Н. х. Костовъ, както се доказва сега, че тия наследници сж всичко трима братя, мерата да се не дава тѣмъ, съ други думи, рѣшението да се не изпълнява. Г. министърътъ на финанситѣ, както казахъ, отговори на 11 януарий и на 27 февруарий текущата година на интерпелацията, и каза, че се е заинтересувалъ съ работата, проводилъ е специални чиновници да я изучатъ и, когато получи тѣхния рапортъ, той ще даде на Народното събрание нужнитѣ освѣтления и ще отговори на интерпелацията. Какво е открито отъ слѣдствената комисия по сжщността на работата: да-ли дѣйствително въ

туй село, освѣтъ тримата братя, има и други жители или не, да-ли въпросната мера е така малоцѣнна, както се прѣдставлява въ писмото на Министерството на финанситѣ, да-ли на търга за отдаването ѝ подъ наемъ не се е явилъ никой и да-ли други околни села не сж се интересували отъ нея — всичко това чакаме да чуемъ сега отъ г. министра на финанситѣ, който, вѣрвамъ, има вече рапорта на слѣдствената комисиия. Едно само считамъ за пужно да забѣлѣжа. То е това: когато е постѣпило прошеніето отъ наслѣдниците на Никола х. Костовъ, имало е и прошение отъ едно близко съседно село — името му не помня — косто е проведено чрѣзъ варненския окръженъ управителъ въ Министерството на финанситѣ. Отпослѣ сж се явили и други села, които така сѣщо сж искали да купятъ мерата. Рѣшеніето на Народното събрание е да се отстъпи мерата по 7 л. декара, платими въ петъ срока. Заинтересованитѣ села прѣдлагатъ сега много по-голямъ цѣна за декаръ, оцѣняватъ много повече порязката мера. За да не стане грѣшка по рѣшеніето, косто сме взели, за да бждемъ коректни спрѣмо себе си и за да не дадемъ поводъ да се мисли, че ние леко се отнасяме, когато се касае за отстъпване или за продаване на държавни имоти, азъ съ интерпелацията искахъ едно: да се спре изпълнението на рѣшеніето, да се изучи работата на мѣсто, да се дадатъ нужнитѣ освѣтления и слѣдъ това да помоля почитаемото Народно събрание да корегираме рѣшеніето, ако излѣзе, че има въ него дефекти, или пъкъ съвършено да го отбѣнимъ. Нѣкои г. г. колеги народни прѣдставители ми казаха, какво бившиятъ министъръ на финанситѣ, г. Саллабашевъ, билъ казалъ, че слѣдствената комисиия е открила много компрометирни работи, извършени отъ страна на чиновницитѣ по въпросната държавна земя: тѣ дали неточни свѣдѣния, оцѣнката имъ била невѣрна и пр. Азъ не зная, доколко това е вѣрно, но ми се струва...

А. Екимовъ: Г. Саллабашевъ каза това на менъ и на г. Мирски, като излизаме отъ Народното събрание.

Д. Мишевъ: На менъ министърътъ на финанситѣ г. Саллабашевъ не го е казалъ.

А. Екимовъ: Даже каза, че и финансовитѣ началници, и други ще отидатъ въ затвора, защото сж вършили купъ злоупотѣбления.

Д. Мишевъ: Азъ не мога да обвиня чиновницитѣ, защото не знамъ съдържанието на рапорта, който е прѣдставилъ слѣдствената комисиия, но чухъ за компрометирнитѣ работи отъ г. Екимова и отъ други народни прѣдставители, които сж говорили съ г. министра на финанситѣ. Ако всичко това излѣзе вѣрно, тогава ще се оправдаятъ думитѣ на бившия министъръ на финанситѣ, г. Саллабашевъ, че по порязката мера ние сме полведени. И моята интерпелация е именно въ тази смисълъ: да поддържа първата си интерпелация, да чуя онова, което г. министърътъ на финанситѣ е направилъ, сѣщо и онова, което е изслѣдвано, и тогава да дамъ заключенията си. Ето интерпелацията ми: (Чете)

„Въ началото на втората сесия, въ 53-то заседание, държано на 11 януарий 1910 г., отправихъ запитване по рѣшеніето на Народното събрание за мерата въ с. Порязъ, като молехъ най-настоятелно да се спре продажбата на мерата, понеже то не е съгласно съ мислитѣ, изказани въ Народното събрание. При разискванията, станали въ Събранието, се подчертало „мерата да се продаде на жителитѣ на с. Порязъ, а не на наслѣдниците на Никола х. Костовъ“.

„Министърътъ на финанситѣ заяви, че е спрѣлъ изпълнението на рѣшеніето на Народното събрание и е

натоварилъ специална комисиия да изучи въпроса за мерата въ прѣдметното село и че, когато комисиията му прѣдстави своя рапортъ, ще даде нужнитѣ освѣтления, понеже, по неговитѣ свѣдѣния, въ работата имало измама.

„Понеже до края на сесията г. министърътъ на финанситѣ не отговори, въпрѣки нееднократнитѣ ми настоявания на запитването ми, азъ го повтарямъ, като настоявамъ да се отговори на него сега“.

Моля г. министра на финанситѣ да отговори сега на запитването ми.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Ноевъ, тоже като запитватъ по сѣщия въпросъ.

Т. Ноевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Прѣзъ 1909 г. на 24 януарий и азъ, заедно съ васъ, вдигнахъ рѣка да гласувамъ да се дадатъ на жителитѣ на с. Порязъ 651 хектара земя. Едно ме застави да гласувамъ и азъ тогава съ чиста съвѣсть, защото ни се каза: дава се на едно село земя и то 651...; цифрата 651 се каза незабѣлѣзано, недочуто; г. Арабаджиевъ, докладчикътъ на просетарната комисиия, който докладваше съ твърдѣ низъкъ тонъ, съ твърдѣ низъкъ гласъ, незабѣлѣзано каза 600, и ние гласувахме.

Н. Мирски: Цифрата се чу, но вмѣсто декара, той мислилъ хектара, а ние сме мислили декара.

Т. Ноевъ: Слѣдъ туй вѣстницитѣ подеха сѣщия въпросъ; в. „Камбана“ и други писаха, че Народното събрание погрѣшно е гласувало, че „на наслѣдниците на Никола х. Костовъ се отпущатъ 6.510 декара земя“. Нашата група се заинтересува и прати мене на мѣстото да изуча въпроса. Азъ на 23 януарий т. г. пристигнахъ на самото мѣсто. Първия пътъ азъ минахъ прѣзъ Пчеларовската община, въ която спада и с. Порязъ, за да видя, да-ли има жители въ с. Порязъ, да се справя по избирателнитѣ списѣци и по емлячнитѣ регистри. Какво намѣрихъ? Намѣрихъ въ емлячния регистъръ на Пчеларовското общинско управление, Добришка околия, къмъ която община спада с. Порязъ, една декларация № по редъ 1, на името на братя Николчо х. Костови, всичко земя 4.954 декара. Декларацията е подадена прѣзъ 1906 г., понеже тогава е станало измѣрването на земята имъ. Като направихъ тѣзи мои разслѣдвания въ Пчеларовската община и като си взехъ бѣлѣжки отъ емлячния регистъръ и отъ избирателния списѣкъ, намѣрихъ, че, споредъ избирателния списѣкъ, жителитѣ на с. Порязъ сж само двама: Панайотъ Н. х. Костовъ, на 29 години, нежененъ, и Коста Н. х. Костовъ, на 26 години, нежененъ. Иматъ още единъ братъ, по настоящемъ войникъ въ гр. София, на 21 години.

Д-ръ Н. Нанковъ: Кой е кметътъ?

Т. Ноевъ: Нѣматъ кметъ. Азъ говоря туй само за Пчеларовската община. Отидохъ въ с. Енидже-Хайдаръ. Явихъ се прѣдъ кметския намѣстникъ Михалъ Доневъ и го заставихъ да ми намѣри една каруца, която му заплатихъ, за да ме заведе въ с. Порязъ, туй село, на което дадохме 6.400 декара земя по 7 л. декарътъ.

Н. Мирски: Ние не дадохме мерата, а разрѣшихме да се даде.

Т. Ноевъ: И азъ заедно съ васъ гласувахъ, г. Мирски.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Това показва колко е лошо да се гледатъ прошения въ камарата. До тази минута и азъ бѣхъ убѣденъ, че

има такова село, а сега, като слушахъ г. Мишева, чудя се какъ е то.

Т. Ноевъ: Слѣдъ това отидохъ да питамъ слугитѣ, дѣ имъ е господарьтъ? Тѣ ми казаха, че господарьтъ имъ билъ въ гр. Добричъ. Питахъ нѣколко души отъ слугитѣ, отъ работницитѣ, дѣ сж кѣшитѣ на туй село? Тѣ казаха: „Ето кѣшата на господаря“ — една двоетажна кѣща, оградена съ единъ дуваръ отъ 3—4 м., и до самата кѣща има друга, като казарма, за слугитѣ. Г. Николчо х. Костовъ е държалъ зимно врѣме по-малко слуги, но лѣтно врѣме, доколкото ми казаха, е държалъ до 150 души слуги, зимно врѣме е ималъ около 40—50 души. Добитѣкъ имаше 1.800 овце, волове 50 чифта, говеда 200, и около стотина породисти коне, както каза г. Мишевъ, машини и всичко. Заобиколихъ мерата, за да я видя. Споредъ изложеното въ прошенито, и както се изложи отъ самия докладчикъ, излизаше, че държавната мера е заобиколена съ нивитѣ на Николчо х. Костовъ и че е невъзможно да се даде на чуждъ човѣкъ, понеже нѣма пѣтъ, прѣзъ който да минава, за да я обработва, та трѣбвало да се даде на него. Дѣйствително, Николчо х. Костовъ съ една тѣнка ивица умнишно заобиколилъ мерата, но по такъвъ начинъ той обградилъ и разоралъ пакъ държавна мера.

Слѣдъ туй питахъ за историята на самото село. Казаха ми така: (Чете) „Прѣди освобождението с. Порязъ бѣше заселено съ араби и се състоеше отъ 45 кѣщи“. Г. Николчо х. Костовъ въ тогавашно врѣме е билъ търговецъ на едъръ добитѣкъ, който е прѣкупвалъ и докарвалъ да пасе въ с. Порязъ, понеже тамъ е имало хубава мера и е плащалъ за папа, както ние го наричаме отлак-парасж, извѣстна сума. Слѣдъ туй идватъ освободителнитѣ войски. На 15 януарий 1878 г., когато селото се освобождава отъ руситѣ, арабитѣ, по неизвѣстни причини, навѣрно като сж мислили, че руситѣ ще ги заробятъ, а тѣ и по-рано сж били заробвани, избѣгватъ и, когато сж избѣгали, оставили селото празно. Николчо х. Костовъ продължавалъ да си пасе чардитѣ и да владѣе този имотъ. Когато прѣзъ 1882 г. нашето Народно събрание изработи единъ законъ, съ който тури рака на всичкитѣ държавни имоти въ държавата, въ това врѣме властитѣ се явяватъ прѣдъ г. Николчо х. Костовъ и му казватъ: „Ние се научаваме, че ти си владѣлъ всичко 17.000 декара земя“ — и затуй азъ напомнимъ на г. министра, че не много отъ околнитѣ села, даже чиновници нитяхъ: „Защо владѣлъ 17.000 декара земя, а не 6.400, и негова 4.954 — всичко около 10 хиляди декара?“, а тѣ казаха: „Никога земята не е била точно измѣрена“. Николчо х. Костовъ, за да докаже, че земята е дѣйствително негова, показва крѣпостни актове само за 2.400 декара, които той е купилъ отъ арабитѣ, които се прѣселили по разни градища, по разни села, но повечето сж отишли въ Азия. Правителството му отстъпило всичко 2.400 декара земя. Николчо х. Костовъ, недоволенъ отъ това, е водилъ пропесъ съ държавата, но и въ тритѣ инстанции изгубилъ, като е останалъ господарь само на 2.400 декара земя, а не на 4.954 декара, както е по емлячния регистъръ. Ако вземемъ тия 4.954 декара и продаденитѣ му 6.400, днесъ той е стопанинъ на 11 хиляди декара, но въ сѣщностъ земята е 17.000 декара.

Казва се, че ни едно село не е искало да купи тази държавна мера, за да я обработва за ниви. Азъ какво намѣрихъ? С. Енидже-Хайдаръ — тѣ сж много села, азъ послѣ ще ги изброя — е близо до държавната мера въ с. Порязъ до четири километра разстояние. Селянитѣ на това село сж подали заявление до Народното събрание и Министерския съветъ, съ дата 6 септемврий 1909 г., подписано отъ 102 души, които даватъ по 10 л. на декарь за мерата, а не по 7 л., както се даде на Николчо х. Костовъ.

Повторно съ заявление до г. варненския окръженъ финансовъ чиновникъ даватъ вече 15 л. на декарь. Значи, и тукъ е имало измама. Туй село, което е дало заявления: да сткупи мерата, какво нощасие го е сполетѣло — азъ лично не говоря като заинтересованъ за туй село, но само за да знаете на какви хора даваме земя, а на каквито се слѣдва да я дадемъ, не даваме нищо. Прѣзъ 1885 г., когато стана послѣдната регулация на ромѣно-българската граница, отъ мерата на с. Енидже-Хайдаръ се остави 11.000 декара земя къмъ Ромѣния. И на днешния денъ ромѣнското правителство заселява ново село на сѣщитѣ тѣзи имоти на ениджехайдарци, а тѣзи послѣднитѣ сж лишени свършено отъ земя. Значи, половината отъ цѣлия имотъ на селото остава въ Ромѣния, а много сѣмейства има свършено безъ имотъ.

Слѣдъ туй азъ извадихъ нѣколко бѣлѣжки отъ протокола на анкетната комисия, която назначи бившиятъ министъръ на финанситѣ г. Саллабашевъ миналата година. Комисията се е състояла отъ слѣдующитѣ лица: Димитъръ Ралчевъ, варненски окръженъ управителъ, Великовъ, членъ на шуменския окръженъ съдъ, Петъръ Тодоровъ, членъ на варненския окръженъ съдъ. Понеже протоколътъ е много дълъгъ, азъ направихъ само нѣкои извадки. Въ заявлението се говори, че, понеже земята не раждала нито сѣно, нито жито и е нишожна, трѣба да се даде по 7 л. декарьтъ. Ето какво казва протоколътъ: (Чете) „Споредъ свѣдѣнията отъ добришкия финансовъ агентъ, мерата е давала 150 кгр. сѣно срѣдно на декарь, всичко 900.000 кгр. сѣно, което, споредъ мнѣнието на полковия командиръ на кавалерийския полкъ въ гр. Добричъ, струвало годишно 27.000 л., безъ разносикитѣ“. Понеже за четири години врѣме отъ сѣното Николчо х. Костовъ, макаръ че си е пасѣлъ стадата, чардитѣ въ тая мера, е вземалъ и около 10 хиляди лева, той казва, че ако не се пасе никакъвъ добитѣкъ вътрѣ, ще се взематъ 27.000 л. само отъ сѣното — толкова струвало то.

Слѣдъ туй анкетната комисия пита кмета на с. Каралии, Алексъ Шеревъ, който отговаря така: (Чете) „Азъ купихъ въ сѣсѣдно на туй село 100 декара мера за 2.000 л.“ Значи, купилъ сѣсѣдна на сѣщата мера по 20 л. декарьтъ. Слѣдъ туй ето една фалшификация на тогавашнитѣ чиновници: (Чете) „На 27 май 1908 г. въ Пчеларовската община стана търгъ за сѣщия имотъ отъ чиновника по държавнитѣ имоти Долапчиевъ въ неprisѣственъ денъ на 15 юний. Търгътъ не се състоялъ. Въ протокола на чиновника Долапчиевъ се е билъ подписалъ ротмистъръ Юрдановъ“.

Понеже въ заявлението се казва, че ни едно село не е искало да купи имотитѣ, казва се така: (Чете) „Селянитѣ отъ околнитѣ села Горно-Мусу-бей, Чифликъ-Мусу-бей, Енидже-Хайдаръ, Хастрлакъ, Пчеларово и Каралии, изказватъ желание да купятъ отъ държавната мера ниви и парцелитѣ да не бждатъ по-малки отъ 25 декара, по 15 л. декарьтъ“ — извадки отъ протокола на анкетната комисия. Найсетѣ „по харманъ прѣзъ септемврий да изплащатъ сумата“. Мнѣнието на комисията е, че жителитѣ могли да си изкопаятъ кладенецъ — понеже въ заявлението и въ другитѣ декларации се казва, че нѣма вода и не може да бжде село. Мнѣнието на комисията е това: (Чете) „Ако Николчо х. Костовъ не позволява на бждѣшитѣ селяни отъ това село да се ползватъ отъ неговия кладенецъ, тѣ могатъ да си изкопаятъ и кладенецъ“. И тукъ, споредъ както комисията изчислява, съвсѣмъ безимотни жители въ околнитѣ села има: въ Горно-Мусу-бей — 21 сѣмейства, безимотни; въ с. Енидже-Хайдаръ — 13, безъ единъ декарь; въ Чифликъ-Мусу-бей — 12, безъ единъ декарь; въ Караачъ — 42, безъ единъ декарь. По горното комисията е на мнѣние: (Чете) „Да се даде държавната мера на с. Порязъ на ениджехай-“

дарци и на горномусубейци по 25 декара на цѣли парцели, и на сѣмейства да се не дава отъ 150—200 декара, а цѣната да бѣде 15 л.

„Николчо х. Костовъ е взелъ отъ кавалерийския полкъ въ Добричъ отъ сѣно 41.846 л., за четири години врѣме, като си е пасълъ своитѣ чарди въ мѣрата.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: По-кратко, моля Ви се.

Т. Ноевъ: Затова ще моля Народното събрание да отмѣни миналогодишното рѣшение, да не издаваме и ние въ прѣстѣпение, понеже и ние гласувахме заедно съ васъ, и още единъжъ тѣзи работи да не се повтарятъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на финанситѣ.

Министръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Това село е било населено отъ араби. Но да-ли отъ араби, или отъ арапи, азъ не можахъ да установа. (Смѣхъ) И прѣдстоеше ми да търся въ цѣлата прѣлписка арапинъ, но не можахъ да го намеря, освѣтъ въ едно: въ невниманието на народното прѣдставителство къмъ онова, което се върши, защото въ парламента работата се е развила тѣй. Постѣпва отъ министра на финанситѣ писмо, въ което се казва, че той прѣдлага да се вземе слѣдното рѣшение: (Чете) „Продава се безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наслѣдници на покойния Никола х. Костовъ, държавната земя, находяща се въ това село, съставляюща мера на бившето с. Порязъ, отъ около 651 хектара, по 7 л. декартъ, платими въ петъ срока, по 1/3 годишно, начина отъ деня на прѣдаването на земята“. При докладването по тѣзи въпроси, за които се говори тукъ, че сж били неясни: първо, досѣжно размѣра на пространството, отъ стенографскитѣ дневници се вижда, че се е казало 651 хектара, а обикновено е било прието да слушаеме декари, и г. г. народнитѣ прѣдставители сж разбрали декари. Но още при самото докладване е станало споръ: декари ли сж, или хектари. Ето какъ се е развила работата: (Чете) „Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: 651 хектара. — И. Хаджиевъ: Тѣй, хектари!? — Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: Да, защото селото е голѣмо и тая мера е около селото...“

Д. Мишевъ: Голѣмо ли е селото?

А. Краевъ: Кой казва, че е голѣмо?

Министръ А. Ляпчевъ: „...и нивитѣ на селянитѣ отвсѣждѣ я опасватъ. Никой външенъ човѣкъ не може да отиде да се ползува отъ мерата. Финансовото министерство три пѣти я е излагало на търгъ, но никой не се е явявалъ...“ — и т. н. се разправя. Но относително размѣра 651 хектара, е ставало споръ, казвамъ, и въ този споръ се е констатирало, че се касае за хектари, а не за декари. Второ, относително наслѣдницитѣ, г. Хаджиевъ пита: (Чете) „На отдѣлни личности ли или на цѣлото село да се продаде? — Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: На цѣлото село. — А. Стамболийски: Какви сж тия наслѣдници? — Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: Всичкитѣ жители на селото сж наслѣдници“ (Смѣхъ) „на този Никола х. Костовъ и тѣй втрѣи“ — и пр. — „Г. Коприаровъ: По колко лева? — Докладчикъ Г. Арабаджиевъ: По седемъ“. За мене и за онии, които е жалалъ да слуша, това е било много ясно, че се касае за...

Д. Мишевъ: Г. министре! Добрѣ, ама за машини и пр. докладвано ли е?

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни) Моля, г. Мишевъ, Вие говорихте.

Министръ А. Ляпчевъ: За мене е много ясно, че, както пространството е било хектари — а не декари — 651, тѣй сжщо, че се е касало до жители, изключително наслѣдници на покойния тамъ Костовъ. Това е станало ясно въ самото Народно събрание, защото по тѣзи въпроси се е водилъ споръ. Но въпрѣки всичко това, азъ съмъ убѣденъ, че голѣмото болшинство, може-би, както твърдятъ и г. г. народнитѣ прѣдставители, е разбирало, че, щомъ става дума за жители, отнася се за нѣкое село, за много селяни, а не за нѣкакви наслѣдници.

Д. Мишевъ: И г. министръ Такевъ е говорилъ това.

Министръ А. Ляпчевъ: Моля, допускамъ това. — Тѣй щото, това е обяснимо за мене. Повдига се въпросъ отподирѣ, запитва се министрътъ на финанситѣ, спира се изпълнението на това рѣшение и, въ края на крайщата, назначава се една комисия, която да провѣри, какво има въ срѣдата. Г. Ноевъ ви разправи, какво е открила тази комисия. Тя е открила много нѣща. Първо, открива, че е имало много други съседни села, които биха желали да купятъ тая мера.

Г. Тишевъ: Това е най-главното.

Министръ А. Ляпчевъ: Безспорно, нѣма мера у насъ, за която да нѣма хора, които да я купятъ, още повече селяни. Но комисията е открила, че всички тѣзи селяни, които желаятъ да купятъ тази мера, сж хора, които желаятъ да я купятъ на отсрочки, защото нѣматъ пари. Второ, относително цѣната, комисията открива, че е мѣчно да се каже, дали тя е седемъ, да-ли 15 или 20 л., затуй, защото зависи отъ начина, по който ще се продава; ако е изцѣло, ще бѣде евтино, ако е на парчета, ще бѣде много по-скѣпо.

К. Мирски: Много вѣрно.

Министръ А. Ляпчевъ: Зависи отъ врѣмето, прѣзъ което се продава, зависи и отъ туй, какъ ще се продаде. Трето, относително доходността, комисията констатира, че тя е въ зависимостъ отъ сушата и влагата: ако годината е влажна, доходността е много по-добра, ако пъкъ е сушава, тя е съвсѣмъ слаба.

А. Екимовъ: Това е за всички земледѣлци.

Министръ А. Ляпчевъ: Да-ли тази земя е годна да се бере сѣно, или е годна да се обработва? Резултатътъ е, че прѣзъ послѣднитѣ четири години — казва комисията — сѣното, добито отъ тѣзи 651 хектара, е било продадено на конния полкъ въ Добричъ за около 40 хиляди лева, срѣдно можемъ да вземемъ по 10 хиляди лева, а комисията добавя, че има години, въ които отъ това сѣно се добива и 27 хиляди лева доходъ. При това положение, очевидно е, че земята, продадена като земя, по 7 л. декартъ, не е продадена по висока цѣна.

Но за мене бѣше важенъ другъ въпросъ: какво да правимъ съ тая земя. Азъ сложихъ за мене си административно въпроса, не въ зависимостъ отъ рѣшението на Народното събрание. Азъ заварихъ този имотъ нецрѣдаденъ въ рѣцѣтъ на Костова, споредъ рѣшението на Народното събрание. Рѣшението не изпълнихъ и, като взехъ въ съображение, че този имотъ се намира на самата граница, че той е единъ голѣмъ комплексъ отъ 6 хиляди и толкова декара,

каквото ние, за жалост, нѣмаме, като имамъ прѣдъ видъ, че ще дойде редъ, когато нашата страна ще ги търси и, може-би, ще ги създава за държавни нужди, като се подеѣваме отъ самата комисия, че за полка, който е въ Добричъ, сѣно нѣма, и като взехъ още прѣдъ видъ, че околното население не е толкова лишено отъ земи — то сѣ ги има — рѣшихъ да не изпълня това рѣшение на Народното събрание и, още въ първите дни слѣдъ поемане на управлението на Министерството на финанситѣ, писахъ на г. министра на войната да прибере този имотъ въ разположение на коения полкъ отъ Добричъ, който полкъ да си набавя сѣно, нужно за неговата издрѣжка, отъ тази мера. Азъ смѣтамъ, че съмъ далъ едно най-добро разрѣшение на въпроса: първо, затуй, защото този имотъ ви дава доходъ отъ сѣно, което е нужно и го купуваме за конетѣ въ този полкъ. А второ, тъй се запазва този имотъ, продаването на който никога нѣма да бѣде късно.

А. Краевъ: Вѣрно, колко по-късно, толкова по-добрѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Вънъ отъ всичко туй, има едно друго съображение. Макаръ държавата да е спечелила процеса съ този господинъ, но има споръ за границитѣ. Г. Ноевъ ни разказваше, че г. Костовъ е успѣлъ да заобиколи съ една малка ивица...

Т. Ноевъ: Пакъ отъ държавна мера.

Министъръ А. Ляпчевъ: ...наоколо цѣлия имотъ; сега или още земя има, както той претендира, навжрѣ да върви, или пъкъ и тази ивица не е негова. Този въпросъ за границитѣ не е точно опрѣдѣленъ, макаръ по принципъ мерата да е обявена за държавна. Тѣй че, имайки, казвамъ, прѣдъ видъ и това обстоятелство, азъ намѣрихъ за добрѣ да не изпълня рѣшението на Народното събрание, да задържа имота и да го дамъ за използване на Военното министерство.

Г. Тишевъ: И добрѣ сте направили.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ се надѣвамъ, че Народното събрание ще вземе за извършеното отъ моя страна единъ дневенъ редъ, който да бѣде одобренъ, щомъ въпросътъ се повдига.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателъ г. Н. Кжневъ)

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Има думата г. Димитъръ Мишевъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ доволенъ отъ обясненията на г. министра на финанситѣ, а най-много съмъ доволенъ, че не е изпълнилъ рѣшението на Народното събрание. Азъ настоявамъ, че рѣшението на Народното събрание не е прието тѣй, както е прѣдложено отъ Министерството на финанситѣ. По това рѣшение сж говорили уважаемиятъ г. министъръ Такевъ, който прѣдставляваше тогава г. министра на финанситѣ, г. Стамболийски, г. Хаджиевъ, г. Мирски и азъ. Ние разбирахме, че мерата ще се продаде на селянитѣ въ с. Порязъ, но никой пътъ не сме допускали, че тия селяни сж трима души. Това не ни се каза тогава.

А. Димитровъ: Казваше се, че е „голѣмо село“.

Д. Мишевъ: Да, казваше се, че е голѣмо село, че никой не може да прииде въ мерата. Че ние тѣй сме разбирали рѣшението на Народното събрание, имаме за доказателство и самия стенографъ, който е завършилъ рѣшението въ протокола на про-

шетарната комисия. Тукъ имамъ протокола на прошетарната комисия. Въ него първоначално е написано държавната мера да се продаде на наследниците на Никола х. Костовъ, а отпослѣ това е заличено съ червено мастило и отдолу е направена бѣлѣжка, че Народното събрание е рѣшило да се продаде мерата на жителитѣ на селото, а не на наследниците на Никола х. Костовъ. Понеже се разясни всичко, азъ прѣдлагамъ да се мине на дневенъ редъ. Ето моето мотивирано прѣдложение: (Чете)

„Доволно: 1) отъ обясненията на г. министра на финанситѣ по рѣшението на XIV-то обикновено Народное събрание, въ засѣданието му отъ 24 януарий 1909 г., „да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наследници на покойния Никола х. Костовъ, държавната земя, находяща се въ това село, съставляваща мера на бившето с. Порязъ, отъ около 651 хектара по 7 л., платими въ петъ срока“, и 2) отъ разпоредбата му да се не изпълня то, Народното събрание отмѣнява поменатото рѣшение, за което да се издаде надлеженъ указъ, и минава на дневенъ редъ.“

Министъръ А. Ляпчевъ: Приемамъ този дневенъ редъ.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Г. Ноевъ! Доволенъ ли сте отъ обясненията на г. министра?

Т. Ноевъ: Доволенъ съмъ, като се гласува да се отмѣни рѣшението отъ 1909 г.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Моля, г-да. Записани сж да говорятъ: г. г. Мирски, Драгиевъ и Хаджиевъ. Прѣдъ видъ на този дневенъ редъ, съгласни ли сж да откажатъ да говорятъ?

Г. Мирски! Прѣдъ видъ на това рѣшение, не ще ли е добрѣ да се откажете?

Н. Мирски: Отказвамъ се.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Г. Хаджиевъ! Прѣдъ видъ на това рѣшение, отказвате ли се?

И. Хаджиевъ: Отказвамъ се.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Г. Драгиевъ?

Д. Драгиевъ: Азъ ще кажа нѣколко думи.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Има думата г. Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Явно стана, че господата, които сж подали заявлението за въпросната земя, не сж извършили нищо друго, освѣнъ едно мошеничество, една голѣма измама. Разкрива се, че тримата брата чокои, съставляващи с. Порязъ, сж имали не повече отъ 2.400 декара земя. Тѣ сж се помъчили да увеличатъ тази земя чрѣзъ държавната мера, но изгубили дѣлото и въ третѣ съдебни инстанции, слѣдователно, днесъ-днесъ тѣ не могатъ да претендиратъ нито за декаръ повече. Въ сжщностъ, обаче, тѣ сж увеличили земята си до размѣръ 4 хиляди декара. Намѣрили село безъ кучета, тръгнали сж безъ тояга. Отнесли се до Народното събрание да искатъ да имъ се продаде и останалата земя около 6 хиляди декара, по 7 л. Тамопнитѣ финансови власти какви разслѣдвания сж правили, за насъ това е неизвѣстно. Изглежда, обаче, че и тѣ сж подмамени. Да-ли нѣкои отъ тѣхъ не сж подмамени нѣкакъ и съзнателно, това не можемъ да кажемъ. Мисля, че длъжностъ е на г. финансовия министъръ да провѣри, какъ така финансовитѣ власти въ Добричъ, въ Варна да бѣдатъ така подведени и да не могатъ да знаятъ сжщността на

работата и да дадатъ свѣдѣния, поради които да се заблуди и Народното събрание. Мисля, че по-малко може да се обвинява за вземения вотъ по тоя случай Народното събрание, отколкото самата проше-тарна комисия, начело съ своя прѣдседателъ г. Арабаджиевъ, въ случая докладчикъ на това прошение. Както виждате, той ни е говорилъ за голѣмо село, когато поне тѣ сж могли да видятъ, че нѣматъ работа съ нѣкакво голѣмо село, защото заявлението е било при тѣхъ и то е имало само 5—6 подписа. Та, можемъ до извѣстна степенъ да натикнемъ на проше-тарната комисия, и особено на нейния докладчикъ, дѣто сж съдѣйствували, може-би, твърдѣ неволно, по спомог-нали сж да се заблуди Народното събрание. Г. ми-нистерътъ е разпоредилъ да не се прилага това рѣшение на Народното събрание прѣдъ явната из-мама, и добръ е сторилъ. Азъ съмъ готовъ да гласувамъ за прѣдложения дневенъ редъ, но мисля, че съ това не бива да остане работата.

Има още двѣ нѣща, по които трѣбва да се стори нѣщо. Земята, която ние продадохме, ние ще я отне-мемъ.

К. Мирски: Не е продадена. Позволихме да се про-даде, но още нѣма актъ.

Д. Драгиевъ: То е сѣ сжщо.

М. Ничовъ: Не е сжщото.

Д. Драгиевъ: Не по вратъ, а по шия.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ако земята бѣше прода-дена, г. Драгиевъ, азъ не щѣхъ да мога да спра изпълнението на рѣшението на Народното събрание. Тя не е продадена.

К. Мирски: Нѣма актъ.

Д. Драгиевъ: Нѣма нищо.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Моля, явно е, г. Драгиевъ, че нѣма продажба.

Д. Драгиевъ: Щомъ е разрѣшено да бжде прода-дена, тя е продадена.

М. Ничовъ: Не е, г. Драгиевъ, имате грѣшка.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Има само пъл-номощие да се продаде, но нѣма продажба.

М. Ничовъ: Да, пълномощно има само.

Д. Драгиевъ: Както и да е, азъ съмъ доволенъ, че министерството е разпоредило да не влѣзе зе-мята въ рѣцѣтъ на онѣзи мошеници. Но мисля, че неговата задача съ това не се свършва. Г. ми-нистерътъ на финанситѣ ще трѣбва да издири, да-ли въ тази измама нѣматъ прѣстъ и надлежнитѣ фи-нансови органи въ Добричъ или въ Варна.

А. Поповъ: Това е важно.

Д. Драгиевъ: Г. министърътъ на финанситѣ ще трѣбва да разпоре-ди да се измѣри цѣлата тази земя въ с. Порязъ и да остави на тѣзи господиновци само ония 2.400 декара, за които тѣ иматъ сждебно рѣшение, а всичката друга земя да бжде отнета. Азъ мисля, че г. министърътъ на финанситѣ ще направи добръ да стори тукъ едно изявление, прѣдъ видъ на туй, че тѣзи двѣ нѣща не се включватъ въ дневния редъ.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдста-вители! Г. Драгиевъ повдига два нови въпроса. Пър-виятъ е достѣжно мѣрнитѣ, които Министерството на финанситѣ трѣбва да вземе за ония чиновници, които би се оказали отъ разслѣдването, че сж се прови-нили. Общавамъ ви, че това ще стори. Другиятъ по-новъ въпросъ е прѣдложенето на г. Драгиева да завземе Министерството на финанситѣ и частъ отъ земята, около 2.400 декара, които сега сж въ вла-дѣние на Костовитѣ наследници и които сж повече отъ размѣра, присжденъ тѣмъ по сждебно рѣшение. Това не мога да направя, защото вие миналата го-дина вотирахте законъ, това владѣние е покрито съ давностъ. Има другъ редъ: азъ мога да повдигна процесъ за завземането на тѣзи имоти; но тѣй да взема имотитѣ не мога, защото, ако почна да правя това, при липсата на крѣпостни актове не само на онѣзи, които владѣятъ голѣми имоти, но особено на онѣзи, които владѣятъ малки имоти, азъ мога да обезземя селското население, да ви прибера $\frac{2}{3}$ отъ земитѣ.

Д. Драгиевъ: Азъ ще искамъ по законенъ редъ да вземете тѣзи земи.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Има думата г. Атанасъ Краевъ.

А. Краевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣд-ставители! По поводъ на този случай, човѣкъ и скърби и се радва. Трѣбва да скърби затуй, задѣто е било възможно на нѣкои недоброрѣшени хора да подведатъ народното прѣдставителство да вземе едно погрѣшно рѣшение, а трѣбва да се радва затуй, че бдителностъ не е липсвала въ крага на изпълни-телната властъ, за да съзре махинацията и да не ѝ допусне пълна сполука. Трѣбва да скърбимъ, че едно рѣшение на Народното събрание бива суспен-дирано отъ изпълнителната властъ,...

Д. Мишевъ: Суспендирано е по искането на На-родното събрание.

А. Краевъ: ...но това е отраднo.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ напълно съгласенъ съ прѣдложения отъ г. Мишева дневенъ редъ и ще гласувамъ за него; но менъ ми прави впе-чатлѣние това, което той изтъква и на което искамъ да привлѣча вашето внимание, а най-вече внима-нието на почитаемото прѣдседателство. Г. Мишевъ цитира оригинални дневници, вѣроятно взелъ е бѣ-лѣжка отъ стенограмитѣ; цитираха се и официал-нитѣ, публикувани дневници. Между тѣхъ сжще-ствува извѣстно противорѣчие. Доколкото азъ схва-нахъ, Събранието е рѣшило да се даде тази земя на жителитѣ на с. Порязъ, а е било публикувано въ смисълъ, че Събранието е било рѣшило да се даде тази земя на наследниците на нѣкой си Николовъ, на братя Николови. Както виждате, г-да, тукъ се прави алюзия за една фалшификация въ официални книжа, защото дневниците на Народното събрание сж такива *par excellence*.

Д. Мишевъ: Не фалшификация.

А. Краевъ: Какво друго, ако Събранието рѣшава едно, а се публикува друго?

Д. Мишевъ: Моитѣ думи, г. Краевъ, бѣха тѣзи. Когато се разискваше по моята интерпелация, каза се отъ одного отъ лѣвицата: вие нѣмате право да се поврщате на едно рѣшение, защото когато е било взето то, вие сте спали. Отговорихме: ние не сме спали, ние казахме, че земята ще се продаде не на наслед-нитѣ на еди-кого си, а на жителитѣ на селото.

Н. Мирски: Като прѣдполагахме, че тѣ сж многобройни.

Д. Мишевъ: Да, г. Мирски настояваше да се продаде на селото. И азъ, като напомнихъ това, казахъ, че самиятъ стенографъ, който е държалъ бѣлѣжки тогава, бѣлѣжки, че Стѣбранието е рѣшило да се продаде мерата на жителитѣ на селото, а не на наследниците на Костова. Това казвамъ азъ. Тѣй че за фалшификация азъ не говоря.

А. Краевъ: Така ли е публикувано въ официалнитѣ дневници?

Д. Мишевъ: Така: „На жителитѣ, наследници на еди-кого си“.

А. Краевъ: Нѣма ли противорѣчие?

Министъръ А. Ляпчевъ: Нѣма противорѣчие.

А. Краевъ: Шомъ нѣма противорѣчие, значи, нѣма въпросъ за подозрѣние нѣкого въ фалшификация. Въ такъвъ случай азъ прѣставамъ да говоря по-нататѣкъ. Доволенъ съмъ отъ тѣзи обяснения и радвамъ се, че е отхвърлено и това подозрѣние, което като че-ли излизаше отъ казаното отъ г. Мишева, че покрай тая шмекерия се е породила една фалшификация. Драго ми е да констатирамъ, че нѣма фалшификация, и се присѣдинявамъ, слѣдователно, къмъ дневния редъ, прѣдложенъ отъ г. Мишева.

Прѣседателствующъ Н. Кжневъ: Има думата г. Величко Душковъ.

В. Душковъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ се хвърли единъ упрекъ отъ г. Драгиева върху всички членове на пропетарната комисия. Като членъ въ пропетарната комисия прѣзъ 1909 г., заявявамъ, че подобно прошение отъ жителитѣ на с. Порязъ не ни е поднасяно и не сме се произнасяли; а ако комисията се е произнасяла, то е било въ мое отсъствие.

Прѣседателствующъ Н. Кжневъ: Ще прочета прѣдложението на г. Мишева и моля тишина, за да се разбере, какво се гласува.

Прѣдложението на г. Мишева има слѣдното съдържание: (Чете) „Доволно: 1) отъ обясненията на г. министра на финанситѣ по рѣшението на XIV-то обикновено Народно сѣбрание, въ засѣданието му отъ 24 януарий 1909 г. „да се продаде безъ търгъ на жителитѣ на с. Порязъ, наследници на покойния Никола х. Костовъ, държавната земя, находяща се въ това село, съставляваща мера на бившето с. Порязъ, отъ около 651 хектара по 7 л., платими въ петъ срока“, и 2) отъ разпоредбата му да се не изпълня то, Народното сѣбрание отмѣнява поменатото рѣшение, за което да се издаде надлеженъ указъ, и минава на дневенъ редъ.“

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ трѣбва да прибавя едно нѣщо. Доколкото азъ зная, никакъвъ указъ нѣма, това рѣшение не е санкционирано съ указъ.

Н. Мирски: Има указъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ако има, ще го отмѣня; но ако нѣма, нѣма нужда отъ другъ.

Н. Мирски: Азъ зная, че има. Затуй туряме тѣзи думи.

(Прѣседателското мѣсто заема пакъ подпрѣседателъ г. Н. Гимиджийски)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва отговорътъ на г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията на запитването на народния прѣдставителъ г. Тодоръ Ноевъ по измѣнението трасето на желѣзнопѣтната линия, която свързва държавната гора „Лонгоза“ съ желѣзнопѣтната станция Синделъ.

Има думата г. Тодоръ Ноевъ, за да развие запитването си.

Т. Ноевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Съгласно чл. 107 отъ конституцията, запитвамъ да ми се отговори: (Чете)

„Въ миналата сесия съ едно законодателно прѣдложение се разрѣши на наемателя на държавната гора „Лонгоза“ Юрданъ Чакъровъ да построи една нормална индустриална желѣзнопѣтна линия Синделъ—Чалж-махле, прѣзъ която да се прѣвзвеза материалътъ отъ „Лонгоза“, но наемателътъ измѣнилъ направлението на тая линия, която бѣше на западъ отъ с. Синделъ, построи я на изтокъ отъ селото, успоредно съ държавното шосе Синделъ—Лонгоза, продължение на три километра, на нѣколко мѣста е отмѣнилъ урегулираното шосе, за което се прѣдвиждатъ всѣкидневно опасности за пѣтници съ кола.

„Затова питамъ г. министра на пѣтищата и съобщенията, прѣдприемачътъ Юрданъ Чакъровъ съобщилъ ли е за това си измѣнение въ повѣреното му министерство и далъ ли е гаранция, че ще ограда линията си покрай шосето, за да се избѣгнатъ възможнитѣ неприятни случки“.

Г. Чакъровъ за да избѣгне отъ голѣми разноски, измѣнява направлението на линията. Азъ зная много добръ, че планътъ, който ни се поднесе въ комисията, минаваше на западния край на с. Синделъ. Ако линията минаваше на западния край на това село, г. Чакъровъ щѣше да откупи частни ниви на жителитѣ на с. Синделъ. За да избѣгне отъ голѣми разноски, за да се възползува отъ общинската мера на с. Синделъ и Урушъ-Казе, той отмѣнява линията и успоредно съ шосето на мѣста нула, на мѣста 7 м. близо, на мѣста и до 20 м. успоредно и на три мѣста има, дѣто е отминалъ самото шосе, и задължава прѣдприемача на шосето да му отстъпи самото шосе, да си изкопае ново шосе къмъ скалата. Не трѣбваше, казвамъ, г. Чакъровъ да отиде толкова близо до шосето. Отъ едната страна е блатото, и г. Чакъровъ, за да избѣгне голѣми разноски, да поплъва блатото съ камъни и прѣстъ, за да си построи линията, отива на самото шосе, и заради туй всѣки день пѣтници съ кола, съ добитѣкъ се натрупватъ, неизбѣжни сж и катастрофи, убиване на добитѣкъ, кола и всичко. Ще моля г. министра да застави този господинъ да ограда поне нивитѣ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Ако г. Ноевъ си бѣ послужилъ съ закона, който разрѣшава на г. Чакърова да построи тази отъ 9—12 км. индустриална линия за експлоатацията на наестата отъ него гора „Лонгоза“, нѣмаше нужда да прави това запитване. Същността се заключава въ слѣдующето: г. Чакъровъ се задължава линията му да мине на изтокъ или на западъ отъ станцията Синделъ. Той я промѣнява на изтокъ и съ туй, казва, че нарушава поемнитѣ условия или задълженията, които бѣше послъ въ началото. Азъ поискахъ свѣдѣния отъ Дирекцията на постройкитѣ на желѣзнопѣтнитѣ линии въ България, понеже това е станало, както знаете, когато азъ не бѣхъ министъръ на това министерство. Отъ тамъ ми се дадохъ слѣдующитѣ обяснения, които сж тождествени съ законитѣ. Въ

закона е казано: (Чете) „Разрѣшава се на наемателя на експлоатацията на държавната гора „Лонгоза“, Т. Чакърговъ, да построи на свои средства една нормална горска линия, на дължина около 9—12 км., която да свързва гората въ единъ пунктъ на разстояние около 2 км. на изтокъ отъ с. Чалж-махле, съ железнопътната станция Синделъ по линията Русе—Варна.“ Прѣзъ ждѣ ще мине тази линия или на западъ, това въ закона не се казва. На изтокъ ли ще мине тази линия, това казва по-надолу единъ членъ: (Чете) „Земитѣ, нужни за построяването на линията, ще се отчуждаватъ възъ основа закона за отчуждаването имоти за държавна и обществена полза, за смѣтка на наемателя Т. Чакърговъ; обаче държавнитѣ или общински мери ще му се отстъпятъ даромъ.“ Чл. 4 казва: (Чете) „Прѣкъснатитѣ отъ трасето на линията пѣтища, рѣки, води и пр. ще се възстановятъ отъ наемателя на негова смѣтка и безъ всѣко обезщетение отъ страна на държавата или общинитѣ.“ Чл. 5 казва: (Чете) „Нормитѣ и условията, по които ще се извърши построяването на линията, а така сѣщо и условията за експлоатацията ѝ, ще се опрѣдѣлятъ въ специални поемни условия, които ще се одобрятъ отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията.“

Сѣщото министерство бди, да-ли тия условия въ послѣдствие ще бждатъ точно изпълнявани отъ прѣд-приемача. „Линията не е могла да мине на западъ, защото тамъ има, пише Дирекцията на постройките, едно блато. (Чете) „Споредъ прѣдставения отъ наемателя Т. Чакърговъ проектъ за линията, послѣдната прѣминава на изтокъ отъ с. Синделъ, понеже за провеждането ѝ на западъ отъ това село прѣчи блатото между това послѣдно село и с. Урушъ-казе. Законътъ не ограничава при това наемателя да построи линията на изтокъ отъ селото.“ Слѣдователно, при тази естествена прѣчка да построи линията отъ-вѣдъ, Дирекцията на постройките, при поемнитѣ условия, които сѣ публикувани и за изпълнението на които тя бди, дава право на този човѣкъ да построи линията тамъ, дѣто и сега я строи. (Чете) „Между километръ 1 и 500 и километръ 3 и 600 линията се приближава на нѣкои мѣста до шосето Синделъ—Чалж-махле, но при одобрението плановетѣ се прѣд-писа, щото въ подобни мѣста линията да бжде отдалечена отъ осята на шосето най-малко отъ 8 м. Въ тѣзи мѣста ще се изисква, освѣнъ това, направата на една ограда, каквато ще се наложи отъ нуждитѣ на сигурността на експлоатацията.“

„Съгласно чл. 12 отъ поемнитѣ условия за построяването и експлоатацията на линията, покрай населенитѣ мѣста или покрай общественитѣ пѣтища скоростта на движението нѣма да надминава 15 км. въ часъ.“

„Изобищо въ споменатитѣ по-горѣ поемни условия, които съставляватъ договора за построяването и експлоатирането на линията, правителството си е запазило всички права за контролъ, както по отношение построяването на линията, така и по отношение експлоатацията и възъ основа на тѣхъ; то може да вземе, когато иска и отъ каквито мѣрки има нужда за сигурността на движението, както по общественитѣ пѣтища, така и по линията.“

Слѣдователно до това положение, което сега заварва запитването на г. Ноева, въ нищо г. Чакърговъ не се е още провинилъ, и ако той се провини въ нѣщо, поемнитѣ условия точно опрѣдѣлятъ правата на държавата надъ неговитѣ постройки и неговитѣ задължения спрямо тия постройки, и нека г. Ноевъ бжде увѣренъ, че Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията не ще остави г. Чакъргова да злоупотреби съ даденото му отъ Народното събрание право да си построи една индустриална линия за експлоатирането на „Лонгоза“; всичкитѣ онѣзи мѣрки необходими, за да се гарантира, както свобо-

дата въ движението по посетата, така и безопасността, сѣ вземени, ще се взематъ, ако тѣ бждатъ въ нѣщо нахърнени.

Т. Ноевъ: За оградата?

Министъръ М. Такевъ: Да, за всичко, и за оградата.

Т. Ноевъ: Щомъ г. министърътъ прѣдвизжда да се направи ограда, азъ съмъ доволенъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Минаваме по-нататкъ по дневния редъ — отговоръ отъ г. министра на войната на запитването на народния прѣд-ставител г. Александъръ Димитровъ по взрива на каменометния фугасъ близо до пионернитѣ казарми, при който сѣ станали жертва нѣколко войници.

Има думата г. Александъръ Димитровъ, за да развие запитването си.

А. Димитровъ: Прѣзъ мѣсець юлий близо до пионернитѣ казарми, както е извѣстно, стана единъ взривъ, жертва на която случка станаха нѣколко войника и се нарани око на офицера, който е дирижиралъ тази работа. Доколкото знамъ, назначена е комисия, която да изслѣдва причинитѣ на това нещастие, и азъ моля г. министра на войната да яви въ Народното събрание, кои сѣ прѣмитѣ виновници на това нещастие и причинитѣ, които сѣ го създали, да-ли сѣ прѣмахнати и да-ли сѣ наказани виновнитѣ по тая работа.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Г. г. народни прѣдставители! По случката съ избухналия каменометенъ фугасъ близо до пионернитѣ казарми, който погълна живота на нѣколко отлични пионери войници, азъ и армията дълбоко скърбимъ за това нещастие.

Питатъ ме, първо, извѣстни ли сѣ виновницитѣ на това грозно нещастие и какво наказание имъ е наложено? Отъ личната ми провѣрка, която веднага слѣдъ случката на самото мѣсто направихъ, отъ диренето по слѣдственото дѣло № 22 т. г., заведено още тогава по сѣщата случка, и отъ постановлението № 5 отъ 28 августъ т. г. на военния слѣдователъ при Софийския воененъ сѣдъ, се установява, че виновници на това грозно нещастие сѣ: заведующиятъ минно-поддривната команда въ първата пионерна дружина, поручикъ Семерджиевъ Борисъ, и редникътъ отъ сѣщата команда Стоилъ Стоевъ. На поручика е било възложено да пригответъ съ командата за общия празникъ на инженернитѣ войски на 27 юний, между другитѣ взривове, и единъ каменометенъ фугасъ. Такива взривове и фугаси се правятъ при подобни тържества и въ чуждитѣ армии, и у насъ отъ сѣществуването на инженернитѣ войски, съ цѣлъ да се запознаватъ съ тѣхното дѣйствиѣ поканенитѣ гости отъ другитѣ родове войски. Наказание на виновнитѣ не е наложено, защото диренето още не е завършено. Щомъ обаче бжде свършено, виновнитѣ лица ще бждатъ дадени подъ сѣдъ, и, споредъ степенъта на тѣхната виновностъ, сѣдътъ ще имъ наложи съответното наказание.

Вториятъ въпросъ е: кои и какви сѣ причинитѣ, които докараха тоя печаленъ край на готвения за нѣкакво празненство каменометенъ фугасъ? Причинитѣ за нещастieto сѣ тѣзи: първо, защото поручикъ Семерджиевъ лексмислено е игнориралъ изложението въ § 156 отъ наставлението за подривнитѣ работи въ инженернитѣ войски прѣдпазителни мѣрки при възпламеняване на зарядитѣ, а главно, игнориралъ е изричното наставление, споредъ което, когато е заповѣдалъ да се доставятъ елементитѣ и мултипли-

каторгът, дължен е бил да отстрани войниците, които сж работили вътрѣ и около фугаса; и второ, защото редникът Стоилъ Стоевъ, безъ да е получилъ изрична заповѣдъ отъ заведующия работата поручикъ Семерджиевъ да направи самъ изпитване изправността на жицата (кабела) и запалката (капсюла), по незнание или немарливостъ, съединилъ проводниците (жицитѣ), въ слѣдствие на което е произлязло прѣждеврѣмното избухване на фугаса.

Третиятъ въпросъ е: отстранени ли сж причинитѣ, за да не би се повторилъ нещастниятъ случай? Взетитѣ мѣрки, за да не ставатъ подобни случаи, сж: първо, съ заповѣдъ по инженернитѣ войски № 56 § 4 още прѣзъ 1908 г. е разпоредено, штоо всичкитѣ инженерни инструменти, особено тѣзи отъ деликатно и сложно устройство, да се изпращатъ за изправление въ инженерната работилница; второ, съ заповѣдъ по военното вѣдомство № 409 отъ 1909 г. е обявено наставлението за подривнитѣ работи и въ § 156 на сжщото сж изложени подробно и ясно всичкитѣ прѣдпазителни мѣрки, нужни при възпламеняването на зарядитѣ; трето, съ заповѣдъ по инженернитѣ войски № 53 § 1 отъ т. г. е разпоредено, штоо офицеритѣ отъ сжщитѣ войски да изучаватъ основателно всички излѣзли досега официални наставления по специалната частъ, а командиритѣ на дружинитѣ да прѣвѣрятъ това.

При всичкитѣ взети досега мѣрки, за прѣдпазване отъ подобни нещастия, както у насъ, така сжщо и въ другитѣ държави, дѣто има да се борави съ взривни вещества, такива нещастия сж ставали и съ много по-голѣми жертви, и за тѣхъ срѣщаме да се хроникира често въ печата. Особено най-нови примѣри за нещастия въ другитѣ армии, г. г. народни прѣдставители, сж слѣднитѣ. Навѣрно, чели сте за потъването на френската подводна лодка „Плювиозъ“, въ която загинаха единъ офицеръ и деветъ войника; катастрофата въ „Санта-Маргарита“, дѣто загинаха отъ експлозия двама убити, единъ тежко раненъ и нѣколко леко ранени; въ една подводна английска лодка станала експлозия съ петролинъ (газъ), жертви на която станаха двама поручика убити и четири долни чиновъ ранени; при изпитването на едно крупно оръжие въ Германия снарядътъ е експлодиралъ въ канала на оръдието, въ слѣдствие на което петъ души биватъ убити на мѣстото; прѣзъ таагодипнитѣ маневри въ Швейцария, при атаката на една височина, били убити двама войника отъ курнуми; при летенето съ въздухоплавателни уреди сж се дали досега и се даватъ постоянно десетки жертви. За всички цитирани и подобни тѣмъ нещастни случаи въ другитѣ държави печатътъ и обществото, като изказватъ своето съболѣзнование, оставятъ сѣдебнитѣ власти да опрѣдѣлятъ и наказватъ виновнитѣ; иначе, никакъвъ прогресъ и смѣлость въ работата отъ войската не може да се очаква.

Послѣдниятъ въпросъ е четвъртиятъ: какво е направено отъ страна на министерството, за да се обезщетятъ, доколкото това е възможно, сѣмействата на убититѣ и пострадали отъ тоя взривъ? Държавата не може да бѣде безучастна спрѣмо сѣмействата на загиналитѣ и служители при изпълнение на служебнитѣ имъ длѣжности. Министерскиятъ съвѣтъ въ за сѣданието си отъ 29 юлий т. г., съ постановлението № 71, по мое прѣдложение, възприе, а Негово Величество царьтъ съ указъ № 74 отъ 29 августъ т. г. одобри, да се отпусне единъ свѣрхсѣмътенъ кредитъ отъ 7.200 л., отъ която сума още тогава се дадоха помощъ на сѣмействата на загиналитѣ, а именно на това на подофисера 1.200 л., а на тия на редникитѣ по 1.000 л. Независимо отъ това, сѣмействата на тѣзи войници иматъ право на инвалидна пенсия.

Ето, г-да, всичко това, което е станало при пионернитѣ казарми, и мѣрkitѣ, които сж взети. Слѣдователно, послѣдната дума иматъ сѣдебнитѣ власти,

които сж натоварени съ разслѣдването на нещастieto.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Отговорътъ на г. военния министръ относително издирването виновницитѣ и тѣхното посочване — поручикъ Семерджиевъ и оная нещастенъ редникъ, който съ своята неопитностъ, може-би, стана причина да се яви злополучната искра, която прѣдизвика взрива — не ме задоволява. Азъ мисля, че покрай тия виновници, които намѣриха своето наказание, има много други виновници, затова именно запитахъ г. министра на войната тѣхъ да потърси и тѣхъ да накаже, защото, доколкото ми е известно, поручикъ Семерджиевъ е единъ неопитенъ офицеръ, който не е боравилъ съ минно-подривното дѣло, единъ човѣкъ, който до миналата година е занимавалъ мостова рота, който нѣма хаберъ, нѣма практически познания отъ онаа работа, която сега нему се възлага, а неговото началство му заповѣдва да отиде да зарежда нѣкакви фугаси. Не може, мисля, азъ, да се смѣта за виновенъ само този нещастникъ, който заплати своята неопитностъ съ изгубване на едното си око и едната рѣка. Има виновници надъ него, и дългъ бѣше на Военното министерство тѣхъ да издири.

Г. военниятъ министръ ни сочи нѣкакви нареждания, нѣкакви рѣководства, нѣкакви наставления, издадени въ слѣдствие на това, за да се запознаятъ офицеритѣ съ тѣхъ. Да, г. министре, има такива нареждания, но слѣдъ като изхвъркна око на единъ офицеръ, слѣдъ като се откъсна неговата рѣка и умрѣха нѣколко души войници.

Министръ генералъ Д. Николаевъ: Азъ ви цитирахъ положенията прѣди тази случка.

А. Димитровъ: А тия рѣководства, г. военни министри, които Вие заповѣдвате на офицеритѣ въ пионернитѣ части да изучаватъ, издадени отъ инспекцията, най-свѣдующето по тая материя утвърждение, ето какви работи казватъ: „За да се даде взривъ, който да издигне 44 куб. см. камъни, е потребно единъ килограмъ барутъ“! Има невѣрности — кой знае отъ що произлизатъ — но това се лише въ рѣководството, което Вие прѣпорѣчвате на офицеритѣ да изучаватъ на стр. 130. Въ това рѣководство на друго мѣсто, на стр. 29, се пише, че динамитътъ се билъ правѣлъ отъ нитро-глицеринъ, смѣсенъ съ дървени стѣрготини или пѣськъ. Отъ пѣськъ динамитъ да правятъ хората! Това сж невѣрности, г. министре, и инспекцията, прѣди да прѣпорѣча на офицеритѣ, които ще боравятъ съ такива деликатни материи, най-напрѣдъ сама трѣбва да проучи, дали нѣма нѣкаква голѣма грѣшка, която да стане причина да отидатъ и други пакъ жертви. Наистина, прѣпорѣчва се на офицеритѣ да изучаватъ, какво се пише въ книгата; но азъ искамъ да зная, защо машината, съ която се манипулира въ тои случай, експлозюръ-динамомашината, тая машина, която е погълнала толкова жертви, когато е била доставена въ България, не е била подложена на изпитване, за да се види, колко завъртвания сж необходими, за да се произведе известно електричество, което при контрола да прѣдизвика звънтение, а не да се прѣдизвика електрическа искра. При наличността на тия факти азъ смѣтамъ, че длѣжностъ бѣше на Военното министерство не умрѣлитъ да сочи за виновници и да се задоволява съ тѣхъ, а да посочи виновницитѣ на виновницитѣ, да намѣри кой писа тия глупости въ наставлението — ако ми е позволено така да се изразя — кой е оная висшъ воененъ чиновникъ, който заповѣда на поручикъ Семерджиева да отиде да зарежда ношно врѣме камено-

метни фугаси, когато това висше началство е знаело, че този човѣкъ едва отъ една година е поставенъ да служи по минноподривното дѣло. Ако на друго мѣсто на хора съ десетъ години и повече опитностъ не се повѣрватъ такива работи, въ България единъ човѣкъ, който прѣди една година е ръководилъ мостова рота, днесъ го карате да отиде да излага своя животъ и живота на подчиненитѣ си войници въ опасностъ, като бърка въ работи, които хептенъ не разбира.

А още по-недоволенъ съмъ отъ отговора на г. военния министъръ, като имамъ прѣдъ видъ, че жертвнитѣ — както охото и ржката на пощастния офицеръ, така и нѣколцина войници, които умрѣха — се дадоха, не защото нѣкакъвъ дългъ къмъ отечеството искаше това отъ тѣхъ, а се дадоха, за да се — кой знае какво? — задоволи единъ капризъ, едно желание да парадирате ние съ нашата отлична армия на празника, да хвърлятъ каменометни фугаси. По случай празника на пионерната дружина трѣбвало да се направи единъ салтанатъ, да се заредятъ 2—3 фугаси, отъ които единиятъ каменометенъ, да очудимъ свѣта, че пионеритѣ въ България могатъ да правятъ чудеса.

М. Ничовъ: Тия работи ставатъ по цѣлия свѣтъ.

А. Димитровъ: Азъ мисля, че истинскитѣ виновници на тази работа трѣбва да се издирятъ, и само когато тѣ бждатъ издирени, само тогава ще кажа, че съмъ доволенъ отъ обясненията на г. военния министъръ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Кръстю Мирски.

К. Мирски: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не очаквахъ отъ г. интерпелатора да остане недоволенъ отъ отговора, но очаквахъ друго нѣщо — да прѣдстави единъ мотивиранъ дневенъ редъ, сир. единъ проектъ на рѣшение, какво да се прави въ бждѣще по такива работи. Отговорътъ на г. министра на войната не може, освѣнъ да ни задоволи. Първо, не е прѣграденъ пътятъ за издирване виновницитѣ, а виновницитѣ ги издирва съдебната властъ, която у насъ е независима.

Въпросътъ за обезщетението на пострадалитѣ или на наслѣдницитѣ на пострадалитѣ, е въпросътъ, който трѣбва да ни интересува, и като не заявимъ никакво порицание къмъ г. министра на войната, било за неговитѣ дѣйствия, било за дѣйствиата на неговитѣ органи, да се потрудимъ да помогнемъ на правителството, да му напомнимъ, какво да се направи, щото въ бждѣще по-цѣлесъобразно да се обезщетява всѣки пострадалъ, както и наслѣдницитѣ на пострадалитѣ отъ дѣйствиата на длъжностнитѣ лица въ нашата държава. Съ факта, че въ Министерския съвѣтъ е било внесено едно прѣдложение, чрезъ което се гласувалъ свѣрхсметенъ кредитъ и се дало едно обезщетение на наслѣдницитѣ на пострадалитѣ, въпросътъ е рѣшенъ за конкретния само случай; но ние не сме гарантирани, че винаги ще се намѣри министъръ, който да направи такава постѣпка, а пѣкъ и не е желателно да се слагатъ работитѣ на такива постѣпки, защото съ тѣхъ просто се допѣлва законътъ за пенситѣ. Като се намира, че за случая общиятъ законъ за пенситѣ е неудовлетворителенъ, рѣшава да се даде една врѣмenna помощ на тия, които иматъ инвалидна пенсия, благодарение на тоя нещастенъ случай, издаденъ е специаленъ законъ за тоя случай за усиление обезщетението, което общиятъ законъ имъ дава. Азъ мисля, че, като отиде дѣлото по обвинението на опии, за които се установи, че сж виновни въ надлежния сждъ, ще се заявятъ и граждански искове, и като се установятъ виновнитѣ,

ще се иска осѣждането имъ да платятъ — на кого? споредъ едни, на държавното съкровище, а споредъ други, на самитѣ пострадали или на тѣхнитѣ наслѣдници — въпросъ, по който не може тукъ напълно да се говори, защото по-напрѣдъ въ кабинетата ще трѣбва да се проучи и по него да се изкаже едно мнѣние мѣрдавно.

Азъ заключавамъ, че отговорътъ на г. министра на войната е прѣзадоволителенъ, и се ползувамъ отъ случая да изкажа слѣдующето свое мнѣние: да се погрижи нашето правителство за издаването единъ законъ за усиление обезщетението на пострадалитѣ въ такива нещастни случаи, та да не се чака винаги на специални постановления, вземани не винаги по установения отъ нашата конституция редъ.

И. Хаджиевъ: (Нѣщо възразява)

К. Мирски: Вашитѣ дѣца и моитѣ дѣца не могатъ да стоятъ надъ законитѣ на нашата държава. Ако нашитѣ закони не сж пълни, ако тѣ сж въ нѣщо недостатъчни, ако тѣ сж въ нѣщо несправедливи, ние съ васъ тукъ не по-малка длъжностъ имаме отъ всѣкого да се постарасемъ да бждатъ такива законитѣ, щото да се обезщетяватъ нашитѣ дѣца, когато пострадаме ние и нѣма вече възможностъ да ги поддържаме.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. военниятъ министъръ.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Александъръ Димитровъ, като критикува наставлението, издадено отъ инженернитѣ войски, взема свѣдѣния — азъ видѣхъ коричката тамъ — отъ „Техническа военна мисль“. Тази „Техническа военна мисль“ я издава запасниятъ капитанъ Величковъ, който критикува положението, издадено отъ Военното министерство, отъ хора компетентни и негови учители.

А. Димитровъ: Значи, тѣ сж непогрѣшими, г. министре?

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Негови учители сж съставителитѣ на това наставление, подъ прѣдседателството на г. подполковникъ Бозова, който е командиръ на телеграфната дружина и който е билъ командированъ въ австрийскитѣ войски една година, именно за да се специализира по минното дѣло, а членове на комисията сж били: военниятъ инженеръ майоръ Лудогоровъ, единъ отличенъ инженеръ, свѣршилъ въ Италия инженерната академия и електротехническа школа, който има 20-годишна служба, капитанъ Паприковъ, който има 15-годишна служба и който е свѣршилъ сжко такава школа и пр. Тѣзи господа, по своитѣ специални знания, издаватъ това положение, което г. Величковъ, запасенъ капитанъ, критикува и намира, че съставътъ на взривчатото вещество не билъ такъвъ, какъвто трѣбва да бжде. А между прочемъ, този сжщиятъ капитанъ Величковъ, който отнема правото на една комисия отъ петъ члена да съставятъ едно наставление, което е копирано отъ сжществующитѣ въ чуждитѣ войски положения по този въпросъ и което е свѣрѣменно сега, въ битността си поручикъ отъ пионернитѣ войски, прѣди даже да отиде да свѣрши въ Русия сжко такава техническо училище и безъ даже да има необходимата практика, е издалъ двѣ инструкции. Тѣзи инструкции, одобрени отъ Военното министерство, се продаваха въ войската; съ излизането обаче на въпросното положение, тѣ бѣха отмѣнени, и търговията съ тѣхъ се прѣкрати. Слѣдователно, всичко това, което е писано, писано е пристрастно, защото, както казахъ, капитанъ Величковъ има интересъ да критикува издаденото отъ Военното министерство и съставено отъ компетентни хора, отъ

учени хора, положение, което суспендира неговите инструкции. Колкото се касае до поручикъ Семерджиевъ, мога да кажа, че той въ всеки случай е по-опитенъ, защото той е свършилъ въ Русия същото техническо училище и четири години е практикувалъ по минното дѣло. Даже самиятъ поручикъ Семерджиевъ въ показанията си въ слѣдственото дѣло, казва: „Това не е вѣрно, онова не е вѣрно, дѣто ме обвиняватъ, че азъ не съмъ компетентенъ; да, азъ познавамъ основателно това дѣло“. Самъ заявява това този, който е сега безъ едно око, а вие го обвинявате, че той нѣма практика. Но какво е положението? Положението е такова, така се е случило, че най-послѣ това нещастие не е могло да се избѣгне.

По-нататъкъ, азъ казахъ, че дѣлото е при съдебния слѣдователъ, и, когато то бѣде внесено въ сѣда за разглеждане, ще се види кои сѣ виновнитѣ. Може би и на тѣзи, които ви сж като трѣтъ въ очитѣ, именно на висшето началство, което е сѣ криво, ще дойде редътъ да бѣдатъ третираны като обвиняеми.

А. Димитровъ: Ако чакате думата на сѣда, г. министре, азъ съмъ доволенъ отъ Вашия отговоръ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Понеже нѣма прѣдложенъ никакъвъ дневенъ редъ, минаваме по-нататъкъ — отговоръ отъ г. министра на правосѣдието на запитването на народния прѣдставителъ г. Георги Шиваровъ по неотстранението отъ длъжностъ гълъбовския селско-общински кметъ Д. Теневъ, провиненъ въ извършване тежко прѣстъпление. На основание чл. 59 отъ правилника, понеже нѣма г. Шиварова въ засѣданието, това запитване се изключва.

Д. Драгиевъ: Отлага се.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Не се отлага. Той може да го повтори.

Н. Мирски: Изключва се отъ чрѣдата.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва отговорътъ отъ г. министра на финанситѣ на запитването на народния прѣдставителъ г. Георги Шиваровъ по бавното провѣряване отчетитѣ на Върховната смѣтна палата. На същото основание и тази интерпелация се изключва.

Отговорътъ отъ г. министра на войната на запитването на народния прѣдставителъ Александъръ Стамболийски по невземане законнитѣ мѣрки противъ виновнитѣ по доставката и присемането негоднитѣ мини Соте-Харле. Г. Стамболийски тоже отсъствува и тази интерпелация се изключва, вѣзъ основа на чл. 59 отъ правилника.

Д. Каранешевъ: На основание чл. 59, азъ заявявамъ, че поемамъ въпроса и искамъ думата да дамъ обяснение.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Да, г. Каранешевъ, но вие знаете, че чл. 59 се отнася до онѣзи г. г. народни прѣдставители, които оттеглятъ запитването си, и тогава другъ народенъ прѣдставителъ може да го поеме.

Слѣдва по-нататъкъ отговорътъ на г. министра на войната на запитването на народния прѣдставителъ г. Недѣлчо Георгиевъ по пращането отъ капитанъ Ванкова отъ свищовския полкъ единъ войникъ да му пази лозето въ Никополъ.

Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ.

Недѣлчо Георгиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Вие знаете, че България ежегодно харчи една голѣма частъ отъ своя бюджетъ за издръжка на нашата армия, и, като е тѣй, дълъгъ се

налага на всички ни да се стремимъ да издигнемъ армията на своята висота, а за да може да се издигне, всички негодности въ нея трѣбва да се прѣчистятъ; иначе, държимъ ли ги въ редоветѣ, особено въ редоветѣ на нашето офицерство, тѣ сж една гангрена, която може да зарази по-голѣмата частъ. Че има такива примѣри, вие виждате, че всензвѣстниятъ днесъ капитанъ Пошевъ въ 1896 г. въ Търново съсѣче единъ войникъ само затуй, защото той му казалъ по-срѣдъ бѣлъ день „стой“, и той не се спрѣлъ. И почти-таемиятъ тогава воененъ сѣдъ какво мислите направи? Слѣдъ излѣкуването на войника, осѣди го на една година тъмниченъ затворъ, а Пошевъ се праща тогава въ 5-ия Дунавски полкъ въ Русе и се произведе въ чинъ капитанъ, и тоя негодникъ е днесъ причината за нещаститѣ жертви въ Русе.

Въ 1899 г. водѣше се една тайна прѣписка за капитанъ Петкова, че нощно врѣме е ходилъ въ единъ пантанъ, станало сблъскване между него . . .

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Г. прѣдседателю! Той запитва за съвсѣмъ други работи.

Недѣлчо Георгиевъ: Мепѣ ми се струва, г. министре, че не трѣбва да се карае; то е въ интереса на армията.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Моля, само по прѣдмета говорете, за лозето.

Недѣлчо Георгиевъ: И тамъ ще дойда.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Какво ще изчислявате цѣлото офицерство, за да го осѣрбявате.

Недѣлчо Георгиевъ: Защо се сърдите? Вие не сте виновенъ въ случая.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Виновенъ, не-виновенъ. Нѣма защо да изброявате работи, които сж станали прѣди години. Говорете по прѣдмета.

Недѣлчо Георгиевъ: Добрѣ, по прѣдмета. Мисля, че туй е задоволително.

Миналата година правителството заедно съ всички ни поискаме да унищожимъ вѣстовойството у насъ. Наистина, то се унищожи: отъ единия джебъ въ другия; не е вѣстовой, а ординарецъ. Но ние виждаме г. г. офицеритѣ, за които г. министърътъ на войната изглежда, че го е страхъ да се говори нѣщо лошо, да ги правятъ не само ординарци, но и пѣдари въ лозята.

Капитанъ Ванковъ, отъ Свищовъ, който е билъ доскоро пограниченъ офицеръ, купилъ си едно много богато лозе въ Никополъ, и понеже му се е искало да бѣде прѣвъ винарь тамъ, командирова единъ войникъ отъ седма рота да си иде у тѣхъ, да се прѣоблѣче съ цивилна форма и да отиде да пази лозето, защото нѣмало какъ да отиде на лозето съ войнишката форма. Войникътъ прѣстоява така повече отъ 5—7 дена и слѣдъ отиването на капитанъ Ванкова да си обере лозето, праща го обратно у тѣхъ да стои до второ разпореждане, докато му каже да отиде въ ротата. Питамъ сега, г. военниятъ министъръ извѣстенъ ли е за туй и, ако не е извѣстенъ, слѣдъ като е направено разслѣждане, какво му е донесено, и смѣта ли туй за прѣстъпно или не, и ако го смѣта за прѣстъпно, какво наказание е опрѣдѣлилъ на този капитанъ Ванковъ?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Г. г. народни прѣдставители! По запитването на г. Недѣлчо Георгиевъ ще отговори слѣдното. Тази година, както и

други години, войниците се уволниха въ отпускъ; разликата тази година е само въ това, че бѣше заповѣдано на войниците да прѣдупрѣдятъ своитѣ сѣмѣйства, че тѣ ще бѣдатъ уволнени, слѣдователно, да имъ изпроводятъ дрехи, тъй като тази година министерството ги уволни съ свои дрехи, а не както други пѣтъ — съ държавни, понеже тѣ всѣки пѣтъ се сжсваха и въобще не се пазѣха, макаръ да имаха всѣки пѣтъ съвѣти и прѣдупрѣждения, щото дрехитѣ да се пазятъ. Така щото, не е отдѣлна заповѣдта на капитанъ Ванкова този войникъ да бѣде облѣченъ въ цивилни дрехи, а е обща мѣрка отъ Военното министерство всички да бѣдатъ облѣчени въ цивилни дрехи. Този войникъ, както и другитѣ, отишълъ въ село, въ Никополската околия. Капитанъ Ванковъ сѣщо е билъ въ домашенъ отпускъ. Войникътъ е билъ отъ неговата рота. Тѣй като е ималъ да съобщи нѣщо, въобще да направи извѣстни распорѣждания, които се отнасяли до този войникъ, а именно, че той е билъ назначенъ въ полковата учебна команда за подготвяне на подофицери, той е билъ повиканъ въ Никополъ и тамъ е билъ задържанъ нѣколко дена.

Д. Драгиевъ: Колко дена?

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Нѣколко дена.

Д. Драгиевъ: Колко дена, г. министре? „Нѣколко“ може да се разбира 50 и 60.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Г. Драгиевъ! Тази година войникътъ бѣха уволнени за 15 дена, тѣй че, да ги кажемъ за половината.

Недѣлчо Георгиевъ: Посочете ни заповѣдта, съ която тоя войникъ е уволненъ.

Министъръ Х. Славейковъ: Оставете да свърши г. министрътъ.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Началството на капитанъ Ванкова, като е узнало, своевременно го е наказало. Както виждате, г. г. народни прѣдставители, ние не прикриваме така-току лесно пропуски на подчиненитѣ си офицери.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Това за галерията не е интересно.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Да, да, много е интересно за галерията, и затуй се говори, за да се слуша и прѣдава на долнитѣ чинове, че тѣ трѣбва да се водятъ и въобще, че за тѣхъ въ камарата може да стане запитване и да се защищаватъ отъ висшето началство, защото то ги експлоатира и се отнаси съ тѣхъ много несправедливо, и тогава, г-да, мислите, ще внесемъ дисциплина и моралъ въ войската? Азъ бихъ желалъ, щото подобни запитвания, отъ добръ разбранъ патриотизъмъ да бѣдатъ малко по-въздържани, защото съ това не се прави добро, а се прави зло на народната отбрана. Но да довърна. Полковиятъ командиръ, като узналъ за този пропускъ или този произволъ, го кажете, още тогава е арестувалъ капитанъ Ванкова на десетъ дена казарменъ затворъ, задѣто е отнелъ една частъ отъ отпуска, който е билъ даденъ на този войникъ. Тѣй щото, той не го обличалъ въ цивилно облѣкло, нито го е ималъ за пазачъ, защото той си има постояненъ пазачъ, цивилно лице, и, слѣдователно, когато го е викалъ да му съобщава тия заповѣди, той го е задържалъ 2—3 дена, и за тия дни полковиятъ командиръ го е наказалъ съ десетъ дена казарменъ затворъ. Азъ мисля, че тѣзи обяснения на полковия командиръ не могатъ да не удовлетворятъ народното прѣдставителство за една грѣшка на единъ капитанъ, който е

повикалъ войника тамъ, за да му дава извѣстни заповѣди и съвѣти и по свое усмотрѣние или нехайство е станалъ причина да лиши войника съ 2—3 дена отъ разрѣшения му, по распорѣждането на Военното министерство, отпускъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ.

Недѣлчо Георгиевъ: Г. министрътъ казва, че съ туй се нахвърлявалъ патриотизмътъ на българската армия. Азъ мисля тъкмо обратното. Не мога да бѣда доволенъ отъ отговора на г. военния министъръ, защото г. министрътъ е невиненъ въ тая работа, но той е въведенъ въ заблуждение. Този войникъ нѣма никаква заповѣдъ, че е въ отпускъ, и дѣто казватъ, че капитанъ Ванковъ го билъ викалъ въ Никополъ, то е нагла лъжа. Азъ се интересувахъ и ходихъ при самия войникъ въ лозето; войникътъ бѣше облѣченъ въ цивилна форма и стоеше тамъ. Азъ съмъ съгласенъ съ г. военния министъръ, ако е възможно и въ кръга на законитѣ, да командирова войника въ другъ полкъ. Азъ ще му прѣдставя всичкитѣ писма на капитанъ Ванкова, които е писалъ. Даже г. капитанъ Ванковъ е направилъ друго прѣстѣпление — викалъ войника и му говорилъ, за да каже това и това. По тия съображения азъ не мога да бѣда доволенъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Миналата година когато се говорѣше за нѣкакво злоупотребление въ армията, г. военниятъ министъръ почваше своята приказка съ думитѣ: „Не е българинъ оня, който зачеква тия работи“. Сега пъкъ, когато се сочи на единъ произволъ, извършенъ отъ единъ офицеръ, г. военниятъ министъръ казва: „За галерията се вършатъ тия работи“.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Да, да.

А. Димитровъ: Азъ мисля, г. министре, че, когато се изтъкватъ простѣпките на извѣстни лица, били тѣ висши или низши военни чинове, това се прави не за галерията, ами се кани тѣхното началство да изпълни своя дългъ, да се изкоренятъ тѣзи пороци отъ армията, да не сѣществуватъ въ бѣдѣще. Ако мислите, че това става за галерията, дайте да замѣнимъ този обичай и при затворени врата да се разгледватъ интерпелациитѣ къмъ военния министъръ.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Да, много по-добъръ ще бѣде.

А. Димитровъ: Но мисля, че г. министрътъ не е правъ, когато отъ патриотически нѣкакви съображения изхожда да ругае онѣзи прѣдставители, които излизатъ да рисуватъ извѣстни лоши простѣпки на държавнитѣ служители и искатъ тѣхното наказание, и да оправдава това, че галерията могла да слуша и да разкаже какъ тия работи се бичуватъ и че долнитѣ чинове могли да добиятъ куражъ да изнасятъ недостатѣцитѣ и пороцитѣ на своитѣ начальници. Ако дѣйствително, за нѣкакъвъ патриотизъмъ трѣбва да се говори, ако за нѣкаква гангрена трѣбва да се говори, азъ мисля, че г. военниятъ министъръ ще се съгласи съ прѣдложението на нашия другаръ — да заповѣда, щото войникътъ отъ с. Дековъ, отъ селото на г. Недѣлча Георгиевъ, който прави запитването, войникътъ, който е стоялъ заедно съ г. Недѣлча Георгиевъ 7—8 дена и 7—8 дена е билъ пѣдаринъ въ лозето на този офицеръ, да бѣде прѣведенъ въ другъ полкъ, за да не може злобата на този офицеръ да се излѣе на неговата войнишка глава, и

г. Недѣлчо Георгиевъ да ви донесе писмата на този офицеръ, съ които го вика: „Ела си въ полка; сега си въ ржката ми и ще постоиш още единъ день“. Да, писмата на офицера да Ви се поднесатъ, г. военни министри, само дайте съгласието си за прѣвеждането на този войникъ. Вие казвате, че войникътъ не е билъ назначенъ за пѣдаринъ, че той е билъ просто повиканъ за нѣкаква полкова работа. Ами защо наказате тогава капитанъ Ванкова? Щомъ нѣма прѣстѣпление, нѣма и наказание, а отъ факта, че има наказание, слѣдва, че има прѣстѣпление.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Азъ Ви казахъ за какво се наказва.

А. Димитровъ: Че е назначилъ войника за пѣдаринъ, затуй получилъ наказанието.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Не е истина, че войникътъ е билъ назначенъ за пѣдаринъ.

А. Димитровъ: Ние твърдимъ, че е истина. Дайте да проверимъ тази работа.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Моля Ви се, за 15 дена е уволненъ — какъвъ пѣдаринъ ще бѣде?

А. Димитровъ: Когато човѣкъ е видѣлъ съ очитѣ си войника пѣдаринъ, вие, на основание донесенията на виновния офицеръ, казвате, че не е истина. Ами че лудъ ли ще бѣде оня човѣкъ да каже: назначихъ го пѣдаринъ? Ако по такъвъ начинъ, г. министри, се отговаря на запитванията на народнитѣ прѣдставители — да се пита виновникътъ и, ако той признае, да се изнесе неговата работа на мегдана, а ако не признае, да се каже, че не е виновенъ — по-добъръ о запитванията да се махнатъ и да се каже, че всичко по Военното министерство е тайна и не може да се разбулва.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министъръ Такевъ.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ се ползвамъ отъ случая, за да отблъсна тукъ отъ тази маса единъ упрекъ, единъ апострофъ, който и на мене се правѣше, когато бѣхъ на обиколка въ България на тая тема. „Вие, казватъ тѣ, днешното правителство замѣнихте вѣстовитѣ съ ординарци“, или както се изрази г. Георгиевъ — „отъ единия джебъ турихте въ другия и обратно“. Това, което направихме ние, то е направено въ отмѣнение на една 30-годишна практика, и реалното отмѣнение на тази практика. Когато г. военниятъ министъръ лани ви заяви тукъ, въ камарата, че ще има ординарци, които ще служатъ при офицеритѣ само за служебно изпълнение на нѣкои тѣхни поръчки, но не и за частна домашна употреба... (Вълнение въ лѣвницата) Имайте търпѣние, това бѣ реално изявление — веднага се възразяваше и по булевардитѣ, и по частнитѣ събрания, дѣто нѣкои депутати отидоха да дадатъ отчетъ: „Но ние не виждаме ли, че става злоупотреба? Че кога не ставатъ злоупотреби? Ами че азъ имамъ подъ ржка една заповѣдъ на покойния д-ръ Стойловъ отъ 1896—97 гѣто, съ която заповѣда на окръжнитѣ управители да не си служатъ съ стражаритѣ за частни цѣли. И отъ мене има издадени три заповѣди, защото нѣкои окръжни управители и околийски началници си позволявали да си служатъ съ стражаритѣ за частни и домашни нужди. Немъ законитѣ позволяватъ това? Запрѣщаватъ. Но при все това, се намиратъ хора, които злоупотребяватъ. Не е, слѣдователно, въпросътъ тамъ, че съ този институтъ може да се злоупотреба. Въпросътъ е другадѣ: да-ли висшето началство,

като узнае за тѣзи злоупотреби, ще накаже прѣстѣпника. Азъ вчера издадохъ заповѣдъ по желѣзницитѣ и по цѣлото министерство, че строго запрѣщамъ на всички началствующи лица да си служатъ съ низшия персоналъ за домашна употреба, защото, макаръ законитѣ запрѣщаватъ или по-право никой законъ не позволява на никого да си служи съ низшия персоналъ, тѣ систематически сѣ си служили съ тѣхъ за домашни нужди, и ако уловя такъвъ чиновникъ — пиша въ заповѣдта — ще го уволня отъ длѣжностъ. Ако вие не правите това запитване къмъ министра на вътрѣшнитѣ работи, за дѣто окръжнитѣ управители и околийскитѣ началници злоупотребяватъ съ стражаритѣ или ги употребяватъ за частни нужди, питамъ азъ: защо правите това запитване само къмъ военния министъръ? Защото има прѣдубѣждение, че това е било само една фалшива декларация, която е имала за цѣлъ да замаже очитѣ на тонковцитѣ: нѣма днесъ вѣстови, има ординарци, а въ сжщностъ пакъ вѣстови. Бихте били прави да твърдите това, ако днесъ не бихте имали случай да чуete за наказването на онзи капитанъ, който си е позволилъ да отнеме възможността на войника да се ползува 15 дена отъ отпуска, който му е разрѣшенъ. Азъ отивамъ по-далечъ и допуштамъ, че го е пратилъ на лозето да го пазѣ — à la figure на него! Но когато военниятъ министъръ ви казва, че веднага капитанътъ е билъ хвърленъ въ затвора десетъ дена, послѣдствията на което вие знаете какви сѣ за този офицеръ — че ще бѣде обходенъ, когато му дойде редъ да бѣде повишенъ, и ще бѣде обходенъ, когато му дойде редъ да бѣде назначенъ на по-висока длѣжностъ — вие разбирате, че Военното министерство не се шегува съ своята декларация и че нѣма днесъ вѣстови да се употребяватъ за частна употреба, а има ординарци, които ще служатъ на офицери само за неговитѣ служебни поръчки. Но ще има злоупотреби. Ще има, г. Георгиевъ. Казахъ и другъ пътъ, и сега повтарямъ: Христосъ прѣди 2.000 години каза да се обичаме като братя; това, обаче, не попрѣчи 2.000 години да се трепимъ, да се крадемъ, да правимъ злодѣяния. Това е, може-би, въ натурата на човѣка — повечко да е наклоненъ къмъ прѣстѣпление. Това зависи отъ сръдцата, отъ условията и отъ възпитанието и пр. Може да има офицери, които ще злоупотребятъ съ този институтъ. Но тогазъ, когато Военното министерство казва, че то е наложило всѣкому наказание, отъ наша страна нѣма какво друго да очаква г. военниятъ министъръ, освѣнъ ржкоплѣскане. И азъ очаквахъ, г. Георгиевъ, когато г. военниятъ министъръ Ви каза, че този офицеръ е злоупотребилъ съ труда на войника и че той, министърътъ, му е турилъ 10 дена затворъ въ казармата, което ще каже затворъ въ гаупвахта — който е билъ войникъ, знае какви сѣ послѣдствията за този капитанъ — вие да му ржкоплѣскате, а не да ставате да му казвате, че не сте доволни. Това, именно, ще всѣ деморализация и ще убие престижа на онзи капитанъ, който е получилъ това наказание. И правъ бѣше г. генералътъ да ви каже, че вие повдигате този въпросъ, за да се афиширате прѣдъ галерията — и да кажете на този войникъ, че за него сте направили въпросъ въ камарата. Недѣйте забравя, че армията е едно обоюдоостро оръжие, която, когато ние внесемъ деморализация въ нея, съ едната страна на това оръжие рѣже противника, а съ другата — врата ни. И затуй азъ съмъ напълно съгласенъ съ него, че, когато има такива дреболии за нѣкакви си пѣдари или че нѣкой войникъ е носилъ кокошки и пр., това да се каже на г. министра въ дома му или въ кабинета му: г. министри, хването го за яката и го накажете.

Д. Драгиевъ: Това е по-скоро правило, отколкото изключение, г. министри.

Министър М. Такев: Нѣма защо да изнасяме на червената трибуна въпроси за кокошки и за пѣдари, когато вие чухте отъ г. министра и щѣхте да чуete, ако бихте отишли въ кабинета му, че този капитанъ е наказанъ съ 10 дена казарменъ затворъ и тогазъ нѣмаше нужда да го изнасяте тукъ, на трибуната, за да се афиширате прѣдъ галерията, . . .

А. Димитровъ: Значи, и вие взехте думата, за да се афиширате.

Министър М. Такев: . . . защото — казахъ и повтарямъ — армията не е стражарска служба — това добръ да го помните.

Недѣлчо Георгиевъ: Именно затуй искаме да се постави на своята висота.

Министър М. Такев: Недѣйте ме прѣсича.

Всѣкога, когато правимъ запитвания по отношение на армията, да бждемъ внимателни, за да не би, намѣсто да изпишемъ вѣжди, да извадимъ очи. Всички сме добри патриоти — никой не ви отрича патриотизма — всички сме войници, всички ще мремъ, когато ни повика България; но никой отъ насъ, които сме повикани да управляваме тая България, не трѣбва да забравя, че тази армия трѣбва да бжде недостѣгаема за булевардната клюка, тя дѣйствително трѣбва да бжде свята святыхъ въ смисълъ да я пазимъ отъ зли нареkania.

Недѣлчо Георгиевъ: Прѣди всичко, тя сама трѣбва да се пази, че тогава ние да я пазимъ.

Министър М. Такев: И както често пѣти тукъ слушаме да се плетатъ вѣнцехваления за тая армия и за този ветеранъ, който я управлява, въ тайнитѣ засѣдания, които имаме тукъ при доклада на неприкосновенитѣ запаси на армията, както тогава се въодушевяваме отъ високъ патриотизъмъ и сме готови да гласуваме милиони, така и всѣкога, и когато сме въ публично засѣдание, да се въодушевяваме отъ тоя високъ патриотизъмъ и да не излагаме престижа на армията на булевардни поругания, защото това може да бжде опасно и фатално за пѣлата ни страна.

Д. Драгиевъ: Не народното прѣдставителство излага престижа на армията.

Н. Сидеровъ: А тукъ има Шарловци и Жановци. Показва доклада на парламентарната анкетна комисиия.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Понеже нѣма прѣдложенъ никакъвъ дневенъ редъ отъ г. запитвача, затова минаваме по-нататѣкъ.

Прѣди това, обаче, давамъ 10 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни) Засѣданieto продължава.

Слѣдва отговорътъ отъ г. министра на войната на запитването на народния прѣдставителъ г. Атанасъ Краевъ по запитването на подофицеритѣ отъ русенския гарнизонъ да се разхождатъ сѣмейно въ свободното си врѣме изъ нѣкои улици и булеварди изъ града.

Има думата г. Краевъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: На основание чл. 59 отъ правилника, изключва се интерпелацията на г. Краева.

Д. Рашевъ: Г. прѣдседателю! Събранието нѣма нужния съставъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Слѣдва отговорътъ на г. министра на войната и на г. министра на търговията и земледѣлието на запитването на народния прѣдставителъ г. Вѣлчо Георгиевъ по заграбването отъ военнитѣ власти въ Шуменъ частъ отъ мерата на Шуменската община.

Има думата г. Вѣлчо Георгиевъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Интерпелацията на г. Георгиева се изключва, на основание чл. 59 отъ правилника.

Слѣдва отговорътъ отъ г. министра на войната на запитването на народния прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ по доставката на войнишки одѣяла за Лейбъ-гвардейския ескадронъ съ австромаджарски триколюрь по крайщата.

Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! За Лейбъ-гвардейския ескадронъ сж били доставени одѣяла, и по крайщата си тѣ имали цвѣтоветѣ на маджарския триколюрь. Питамъ г. министра на войната, на какво основание е направено това и, ако е необходимо одѣялата на войнишките да иматъ нѣкакъвъ триколюрь, нема България нѣма свой триколюрь, за да се прибѣгва до чуждъ?

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Свършихте ли?

А. Димитровъ: Да. Нѣма нужното число прѣдставители, та нѣма защо и да приказвамъ много.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. военниятъ министъръ.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Г. г. народни прѣдставители! Истина е, че за Лейбъ-гвардейския на Негово Величество копенъ полкъ, чрѣзъ търгъ, сж били поръчани прѣзъ 1909 г. и набавени прѣзъ м. априлий т. г. 200 войнишки одѣяла отъ фирмата „Мајо“. Образецътъ за тия одѣяла е даденъ отъ командира на полка, който, за еднообразие на вещитѣ въ казармитѣ, главно се е ржководилъ да набави тия 200 одѣяла по образца на ония, които е ималъ полкътъ — на брой 200 — подарени отъ Негово Величество прѣди десетъ години, одѣяла отлични по своето качество.

Триколюрьтъ по крайщата на одѣялата не е нито австромаджарски, нито на коя да е друга държава, а сж цвѣтоветѣ на Ветинския домъ — фамилни цвѣтове на Негово Величество, августѣйшиятъ шефъ на полка. Такива фамилни цвѣтове иматъ и другитѣ короновани глави, които сж присвоени на нѣкои части на офицерската форма и разнитѣ военни принадлежности. Слѣдователно, въ случая фамилни цвѣтове на Негово Величество Царя не могатъ да оскърбяватъ нито народното чувство, нито пъкъ замѣстватъ национални цвѣтове, когато тѣ сж поставени на една домашна вещь за употрѣбление само въ казармитѣ.

Лейбъ-гвардейскиятъ на Негово Величество копенъ полкъ, като шефска частъ, носи на всичкото си обмундиране вензела на Негово Величество и по сжкия примѣръ това е прието и за останалитѣ казармени вещи и принадлежности.

Слѣдователно, тая поръчка е извършена напълно споредъ правилитѣ и правилата въ гвардейскиѣ части, та не може да се подозира да е извършена нѣкаква съзнателна грѣшка отъ страна на командира на полка, или кой да билъ другъ, защото трѣбва

да се признае, че съ това ни най-малко не се на-
кърнява българското национално чувство.

По тоя въпрос самъ лично командирътъ на
Лейбъ-гвардейския на Негово Величество коненъ
полкъ е далъ тия обяснения прѣдъ мене. Така щото,
както виждате, г. г. народни прѣдставители, тукъ
нѣма нищо, което да оскърбява народното чувство и
достойнство, а само и само се дава поводъ да се
критикува висшето командуване на армията, кри-
тики, кито — както ви казахъ отдевъ и пакъ го по-
втарямъ, г-да — не сж въ полза на народната от-
брана.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има ду-
мата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Ако искате, г. министре, да е въ
полза на народната отбрана, трѣбваше да кажете на
онѣзи хора да не си играятъ съ народния трико-
льоръ. Ако тѣ мислятъ, че българската армия може
да търпи въ себе си офицери, които да смѣняватъ
народния трикольоръ съ нѣкакъвъ фамиленъ три-
кольоръ на държавния глава, както Вие казахте, това
още не значи, че армията въ България ще трѣбва...

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Какво ще
трѣбва?

Б. Токевъ: Ти не знаешъ да хортувашъ още, а си
седналъ да приказвашъ.

А. Димитровъ: Азъ може да не зная какво при-
казвамъ, почтени господине, но ако Вие сте последо-
ватели на това, че нѣкога така било, не трѣбваше
да се възмущавате, когато Князь Фердинандъ боя-
дисваше буджитѣ съ свои цвѣтове.

Б. Токевъ: Не е въпросътъ за буджитѣ.

А. Димитровъ: Ако тогава се възмущавахте, не
бива полкътъ на Князь Фердинанда, който носи не-
говото име, да има одѣяла съ неговия трикольоръ.

Министъръ генералъ Д. Николаевъ: Така е на-
всѣждѣ, въ всички държави.

А. Димитровъ: Г. военни министре! Не бива да го
търпите. Защото нѣкога Князь Фердинандъ билъ по-
дарилъ на своя полкъ, който носи неговото име,
одѣяла, мисля, че България не е длъжна да купи
одѣяла за неговъ хатъръ, които да носятъ неговия
сѣмеевъ трикольоръ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля,
г. Димитровъ, оставете тия работи, а кажете, до-
волин ли сте отъ отговора на г. министра.

А. Димитровъ: Ако ли това е оправдателно, то-
гава свалете и народното знаме отъ двореца, защото
тамъ е сѣмейството на Князь Фердинанда — нека
да се вѣе и тамъ австромаджарски трикольоръ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Никаква връзка нѣма
между знамето и одѣялата. Много печално е да си
позволявате да сравнявате знамето съ одѣялата.

А. Димитровъ: Ако нѣма значение, тогава защо
се държи на туй еднообразие? Ако е необходимо на
княза да има жълто, черно и червено, то съгласете
се, че и тамъ му е кефъ да има туй жълто, черно и
червено.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Минаваме
по-нататъкъ.

Слѣдва отговорътъ на г. министра на финанситѣ
на запитването на народния прѣдставителъ г. Вълчо

Георгиевъ по неотстранението отъ служба на по-
мощникъ-акцизния началникъ въ Дупница Д. Ста-
нимировъ, осъденъ за възпрѣпятствуване на изби-
ратели да упражнятъ избирателното си право.

Понеже г. Вълчо Георгиевъ отсъствува, него-
вата интерпелация се изключва отъ дневния редъ,
на основание чл. 59 отъ правилника.

Слѣдва отговорътъ на г. министра на обществе-
нитѣ сгради на запитването на народния прѣдстави-
тель г. Александъръ Димитровъ по построяването
при казичанската гара нова царска гара.

Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Пакъ една дреболия, г. г. народни
прѣдставители. Малка била княжеската гара при
Подуене, малко било княжеското отдѣление при со-
фийската гара, трѣбвало да се построи княжеска
гара и при Казичане. Сега, прѣди малко, г. ми-
нистрътъ на общественитѣ сгради ни занимаваше,
че нѣкакви милиони били потрѣбни да се разширятъ
гаритѣ въ България, за да отговарятъ на своитѣ
нужди, но гледаме въ сжщностъ да се харчи за по-
строяване гари, кждѣто да спиратъ само княжескитѣ
влакове; тамъ да слиза Князътъ, когато отива за
своя дворецъ въ Врана. Мисля, че това е единъ
луксъ, който не бива да сжществува въ страната,
и не бива богатствата на България, колкото и
скромни да сж тѣ, да се харчатъ за построяване на
княжески гари. Ако на Князь Фердинанда е необхо-
дима гара, нека си построи. Той, като пръвъ гражда-
нинъ на България, менѣ ми се струва, е длъженъ
да се ползува отъ всички ония гари, отъ които всички
обикновени граждани на България се ползуватъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има ду-
мата г. министърътъ на общественитѣ сгради.

Министъръ М. Таневъ: Г. г. прѣдставители! Нѣма
какво — трѣбва да се отговаря. Само че азъ бихъ
молилъ г. г. прѣдставителитѣ отъ тая група, когато
ще правятъ запитвания, тѣ да иматъ нѣкаква реална
стойностъ, защото ако е въпросъ да се приказва, азъ
съмъ готовъ всѣкогашъ да приказвамъ, но да се
правятъ запитвания съ извѣстна стойностъ.

Г. Димитровъ ме пита: направена ли е една царска
гара на казичанската гара? Царска гара на казичан-
ската гара нѣма. Казичанската гара има трафикъ,
който отъ день на день се разширява, и движението
и се разширява, защото често пъти тамъ става смѣ-
няване на треноветѣ. Отъ день на день трафикътъ,
движението въ казичанската гара се разширява, за-
щото често пъти тамъ става размѣняване на кон-
венционалния и други тренове. Тази линия трѣбва
да се разшири. Сегашната гара е недостатъчна, и
когато се прави малко по-нагорѣ единъ навѣс за
спиране на влакове, билъ той царски или обикновенъ,
това нѣщо не показва друго, освѣтъ че този мини-
стръ г. Малиновъ, който е разрѣшилъ и одобрилъ
да се построи тамъ една гара — защото това е из-
вършено не въ мое врѣме — е намѣрилъ, че е необхо-
димо да стане това нѣщо, и затуй е разрѣшилъ да
се направи. Вие, когато се строятъ гари, недѣйте
протестира, а протестирайте, когато нѣма гара, за-
щото липсата на гари, липсата по много линии на
гари, липсата на апарели прѣдизвиква закъснѣния,
прѣдизвиква катастрофи, прѣдизвиква забавяне на
треноветѣ, забавяне на товаренето и разтоварването.
Тѣй щото, че тамъ се е направила една гара, добръ е
станало; че се е направило по-долу и друга гара,
и това е добръ. Нѣма опасностъ отъ това. Има опа-
сностъ, когато има липса на гари. Ето защо азъ
отдевъ казахъ, че отъ това, че е направенъ единъ
навѣс за спиране на влаковетѣ, вмѣсто пасажеритѣ
да стоятъ на улицата, на дъжда и снѣга, че е нап-
равенъ единъ навѣсъ, за да се подслонятъ, отъ това

никаква опасност нѣма. И да ви кажа, азъ сега започнахъ да се приготвямъ планове за навѣси за всички желѣзнопътни гари по примѣра на онѣзи, които има въ западна Европа и тогазъ хората, когато вали дъждъ или снѣгъ, нѣма да стоятъ вънъ да ги удря дъждътъ и снѣгътъ, ами ще има къдѣ да се подслонятъ. Това е направено тамъ, мисля, че съ туй бившиятъ министъръ никакво прѣстѣпление не е направилъ, а е удовлетворилъ една насѣщна нужда, и затуй трѣбваше да го похвалите, а не да го укорите. И азъ се надѣвамъ, че г. Димитровъ слѣдъ тѣзи обяснения ще похвали министра, който е разширилъ гарата на Казичане.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Бихъ похвалилъ г. министра съ неговото начинание, ако дѣйствително строенето на гари се почваше отъ друго мѣсто, а не отъ тамъ, отъ къдѣто сега се започва. Навѣсъ щѣлъ да се прави. Менѣ ми се чини, че тукъ се икономисва истината. Не навѣсъ се прави, ами се прави едно доста голѣмичко здание и то срѣщу гарата. И то какъвъ навѣсъ ще бѣде? Такъвъ, какъвто има при София, и малко по-люксовенъ навѣсъ, който още сега, когато зданието се строи, личи си, че не е за обикновени лѣтници, ами е за нѣкакви особи. И азъ мисля, че, ако сж ставали закѣснѣния, не казичанската гара е била виновникътъ за досегашнитѣ закѣснѣния, и не, за да се прѣмахнатъ тия закѣснѣния, се строи тая гара, а съвсѣмъ за друга цѣль. Съжалявамъ, че по такъвъ начинъ се гледа на управата въ България и че за прищевкитѣ на тоя или она се харчатъ грамадни суми, безъ да може да се принася нѣкаква реална полза на страната.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Минаваме по-нататѣкъ по дневния редъ — отговоръ отъ г. министра на търговията и земледѣлието на запитването на народния прѣдставителъ г. Александъръ Екимовъ по недопускането на около 100 души ученици да постѣпятъ въ Свищовската държавна търговска гимназия.

Има думата г. Александъръ Екимовъ.

Н. Гешевъ: Нѣма г. министра на търговията и земледѣлието.

А. Екимовъ: Азъ бихъ желалъ г. министърътъ на търговията и земледѣлието да бѣде тукъ, когато се запитва.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ съмъ натоваренъ да Ви отговоря.

А. Екимовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Отъ редъ години и въ парламента, и навсѣкѣдѣ се е говорило, че у насъ трѣбва да се отклони малко посоката на образованието на българската младежъ, общото образование да се нахвърни малко за смѣтка на професионалното образование, и държавата трѣбва да дава по-голѣми жертви и да поощрява онѣзи младежи, които желаятъ да добиятъ професионално образование, защото професионалнитѣ училища изкарватъ български граждани, които съ самостоятеленъ трудъ, на самостоятелна нога ще се стремятъ да изкарватъ своето прѣпитание, а общообразователнитѣ заведения повече изкарватъ младежи, които, като излѣзатъ отъ тамъ, отиватъ и подлагатъ блюдо на държавната трапеза, да търсятъ служби или да отиватъ да попѣлватъ лагеритѣ на разнитѣ партии.

М. Златановъ: Подлагатъ рѣжа, а не блюдо.

А. Екимовъ: Радостенъ фактъ бѣше тази година, че въ Свищовската търговска гимназия, като никога, се появиха много младежи да постѣпятъ да слѣдватъ търговскитѣ науки, да свършатъ едно професионално училище. Но печална картина бѣше, г. г. народни прѣдставители, когато повече отъ 120 младежи, доведени отъ своитѣ родители, се разтакаха изъ улицитѣ на гр. Свищовъ, въпрѣки това, че тѣхнитѣ дѣца отговаряха на ценза да постѣпятъ въ това търговско училище, който се изисква споредъ закона, и очакваха отъ день на день да получатъ разрѣшение да постѣпятъ, защото дирекцията имъ съобщаваше, че числото на ученицитѣ, което може да се приеме въ училището, е прѣпълнено, а министерството не разрѣшава да се приематъ повече младежи. Бацитѣ на тѣзи младежи се принудиха най-послѣ да ги заведатъ у дома си и да ги пратятъ, въпрѣки тѣхното желание, за да не останатъ дѣцата имъ по улицитѣ, да пълнятъ пакъ гимназитѣ, да слѣдватъ общо образование. Но нѣколко младежи, около 25 души, синове на свищовски граждани, които нѣмаха срѣдства да отидатъ да слѣдватъ на други мѣста, а по необходимостъ, и даже въпрѣки желанието имъ, сж заставени да слѣдватъ професионално образование за жалостъ, и тѣ останаха на улицата и ходятъ днесъ да се скитатъ празни. Едвамъ Министерството на търговията и земледѣлието, слѣдъ дълги хлопания, разрѣши да се допуснатъ само шестъ ученика, като се прѣпълниха класнитѣ стаи съ повече отъ 60 души. Цѣлата работа, споредъ рапорта на директора на търговската гимназия, се състои въ това: да се наематъ още трима души нови учители до нова година, по 300 л. заплатата на мѣсецъ на всѣки единъ, по 1,200 л. за четири мѣсеца — всичко 3,600 л. Почитаемото министерство можеше да намѣри тази сума, ако даже този параграфъ би билъ изчерпанъ, можеше да прѣхвърли суми отъ единъ параграфъ въ други и да допусне тѣзи дѣца да слѣдватъ, а когато дойде на нова година да си нагласи бюджета, да вземе мѣрки да се изправятъ тия грѣшки. Обаче г. министърътъ на търговията и земледѣлието се извиняваше, че г. министърътъ на финанситѣ не давалъ свѣрхсмѣтни кредити, но ние сме чели въ „Държавенъ вѣстникъ“, че се отпущаха даже и по 100 хиляди лева свѣрхсмѣтни кредити за разни други нужди на държавата. Азъ зная, съ какво ще ми отговори г. министърътъ — че законътъ за отчетността по бюджета не позволява, отпускаме на свѣрхсмѣтни кредити за такива случаи, но азъ мисля, че, когато се касае за такива належащи нужди, за такива необходими работи, се може отъ цѣлия бюджетъ на министерството да се изкърти една сума отъ 3,600 л., за да не останатъ тѣзи дѣца на улицата, и моля г. министра да вземе това подъ внимание. И не само да приказваме празни приказки и да плачемъ — пакъ ще повтора — за този български народъ, а когато дойде врѣме да му посочимъ правия пътъ на неговото развитие, за стопанското засилване на нашата страна, да се извиняваме, че нѣма кредитъ, не сме прѣдвидѣли такъвъ. И по този случай, слѣдъ като чуя отговора на г. министра, ще кажа броя на неприетитѣ ученици и ще прѣдложа на гласуване дневенъ редъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. интерпелаторътъ отговори самъ на запитването си, защото нѣмаше абсолютно възможностъ да се прѣдвидятъ нови учители, тъй като въ закона за отчетността по бюджета е казано, че за никакви нови служби не може да се отпущатъ свѣрхсмѣтни кредити. По тази причина, възможното се направи, като се допуснаха до 60 и нѣколко ученика въ паралелка. Нѣма въ закона за търговското образование за броя на ученицитѣ въ

паралелките, обаче интерпелацията на ловчанския народен представител ще има практическото послъствие, дѣто въ бюджетпроекта за идущата година се прѣдвизжда повече персоналъ отъ учители, както за да се наредятъ ония паралелки, които сж сега прѣпълнени — това се има прѣдъ видъ — тъй сжщо отъ идната година да може да се откриятъ и нѣколко нови паралелки, като се разчита, че ще дойдатъ повече ученици прѣзъ идната училишна година. Значи, онова, което е възможно, мисля, е направено и ще се направи. Слава Богу, че помѣщенieto е добро и голѣмо, та ще може да има поне мѣсто, дѣто да се помѣстятъ новитѣ паралелки съ повечкото ученици, които ще дойдатъ. И азъ тоже съмъ длъженъ да припомня, че това е много отраднo и толкова повече, че всѣки ученикъ си плаща 100 л. такса, и пакъ обществото камира смѣтка да дава дѣцата си тамъ; не зная защо не намира смѣтка да плаща, когато ги дава въ нашитѣ гимназии.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не съмъ толкова доволенъ отъ отговора на г. министра на финанситѣ, който отговори по пълномощие на г. министра на търговията и земледѣлието, защото азъ ще ви кажа и другъ единъ начинъ, по който можеше да се помогне на тази работа. Въ Свищовската търговска гимназия сега слѣдватъ 389 ученика и ги занимаватъ 15 души учители, а въ Бургаското търговско училище има 163 ученика на 10 души учители. Въ Свищовската гимназия се падатъ по 26 ученика на учителъ, а въ Бургаското търговско училище — по 16-3. Значи, Министерството на търговията и земледѣлието можеше даже врѣменно за тѣзи 3 мѣсеца да командирова двама души учители отъ Бургаското търговско училище въ Свищовската гимназия, докато дойдѣше да се прокара бюджетътъ. Ще ви изтъкна даже и това, че търговското образование не е бадехава: хората прѣдпочитатъ да си плащатъ и 100-тѣ лева; събиратъ се и се изразходватъ за това училище 63.080 л. — толкова е цѣлиятъ му бюджетъ — обаче половината, 35.000 л., се получаватъ отъ такситѣ на ученицитѣ. Въпрѣки това, тѣ отиватъ да постѣпватъ; но имъ се правятъ спѣнки, не могатъ да отидатъ да слѣдватъ въ училището. Моля, моя дневенъ редъ да се гласува.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ: Азъ нѣма какво да говоря, г. г. народни прѣдставители, прѣдъ видъ на обяснението, което г. министърътъ на финанситѣ даде. Неговитѣ думи сж категорични, споредъ мене, за да може да се обясняватъ.

Азъ не съмъ отъ голѣмитѣ привърженици на професионалното образование, но когато става дума за търговско образование, прѣдъ видъ вече на голѣмата нужда отъ образовани търговци въ нашата страна — защото търговията отъ день на день вече се развива на по-модерни начала — днешното правителство или което и да бѣде по-нататкъ би трѣбвало да обърне по-голѣмо внимание върху туй специално търговско образование и да разшири мрѣжата му.

Случаятъ, който много добръ нарисова прѣдъ насъ ловчанскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Екимовъ, че 100 души ученици сж се явили и били върнати, най-добръ показва, че на туй явление у насъ не бива — да не кажа да се шегуваме — да гледаме така леко, а трѣбва да употрѣбимъ всички възможни срѣдства, съ които държавата и бюджетътъ разполагатъ, за да се даде достатъ, да се даде възмож-

ностъ на тѣзи ученици, които искатъ да се образуватъ въ търговията, да могатъ да сполучатъ въ това.

Казахъ, искахъ друго да говоря, но прѣдъ видъ на туй, че г. министърътъ категорично заяви, че отъ другата година ще се поправи всичкиятъ този недостатѣкъ, защото се освобождавало мѣсто и въ голѣмото здание, ще се даде и персоналъ, мисля, че нѣма защо да говоря повече.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има прѣдложенъ слѣдующиятъ дневенъ редъ отъ запитвача г. Екимовъ: (Чете) „Народното събрание, като признава, че засилването на икономическото положение на страната и особено на националната търговия е въ тѣсна връзка съ разширение на професионалното образование и, частно, на търговското, прѣпорѣчва на г. министра на търговията и земледѣлието да вземе нужнитѣ мѣрки, за да отговори на голѣмия стремежъ на българската младежъ къмъ по-широко професионално и, частно, търговско образование.“

Министъръ А. Ляпчевъ: Съгласенъ съмъ съ този дневенъ редъ.

А. Екимовъ: Той е сжщо като Вашия отговоръ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има прѣдложение отъ г. Страшимира Бърневъ за другъ дневенъ редъ.

Отъ мнозинството: Нѣма нужда да се чете.

С. Бърневъ: Оттеглямъ го, щомъ се приема тървиятъ.

М. Златановъ: Нека се прочете.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Другиятъ дневенъ редъ е слѣдующиятъ: (Чете) „Народното прѣдставителство, слѣдъ като изслуша г. министра на финанситѣ по интерпелацията на народния прѣдставителъ г. Екимовъ, по въпроса за недопускането да постѣпятъ ученици въ Свищовската търговска гимназия, минава чисто и просто на дневенъ редъ“. Но понеже г. Бърневъ го оттегли, заради това ще дамъ на гласуване прѣдложения дневенъ редъ отъ г. Екимова.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни съ прѣдложения отъ г. Екимова дневенъ редъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Д. Драгиевъ: Той е излишенъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Часътъ е 8. Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Прѣдлагамъ да се вдигне засѣданieto, но прѣди това ще опрѣдѣлимъ дневния редъ.

За утрѣ, 2 ч. слѣдъ обѣдъ, ще слѣдватъ: законопроектътъ за осигуряване на полскитѣ произведения отъ градушка, законопроектътъ за осигуряване на едъръ добитѣкъ и законопроектътъ за Кооперативната банка.

Послѣ, прѣдложението на варненския народенъ прѣдставителъ г. Никола Кжневъ за дружеството „А. Давидовъ и С-ие“; прѣдложението на Министерството на вътрѣшнитѣ работи за измѣнение рѣшенieto на XIV-то обикновено Народно събрание, втора редовна сесия, за отпущане народна пенсия на вдовцитѣ и дѣцата на убититѣ при изпълнение служебни обязанности, стражари Вакареловъ и Тошевъ; прѣдложението отъ Министерството на търговията и зе-

мледѣлието за опрощение такситѣ на ученицитѣ отъ Садовското земледѣлско училище Димитровъ и Богдановъ и на ученика отъ Плѣвенското лозарско-овещарско училище Филипъ Кръстевъ.

Д. Мишевъ: Г. министре! Не може ли да се турн на първо мѣсто предложението на г. Кжнева?

Министъръ А. Ляпчевъ: Е, сега дневниятъ редъ е нареденъ така.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г-да. Прѣди да дамъ на гласуване предложениа дневенъ редъ, съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че парламентарната изпитателна комисия, съ писмо № 602 отъ 11 ноември 1910 г., съобщава слѣдующето: (Чете) „Изпитателната комисия, назна-

чена съ рѣшенне на XIV-то обикновено Народно събрание отъ 25 февруарий н. г., има честь да поднесе на народното прѣдставителство своя докладъ по управлението на страната прѣзъ периода отъ 5 май 1903 г. до 16 януарий 1908 г., относително дѣлата на нѣкон отъ бившитѣ прѣзъ това врѣме министри“.

Като се съобщава това, трѣбва да добавя, че г. г. народнитѣ прѣдставители ще получатъ — и днесъ го получиха — надлежния докладъ на комисията.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които присматъ предложениа отъ г. министра на финанситѣ дневенъ редъ за утрѣшното засѣдание, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема. Вдигамъ засѣдаието.

(Вдигнато на 8 ч. 7 м. вечерята)

Прѣседателствующи подпрѣседатели: { **Н. Гимиджийски.**
Н. Кжневъ.

Секретаръ: **С. Грудовъ.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гължбовъ.**